

KARYS

1956
VASARIS

KARYS

1956 M.
VASARIS
Nr. 2 (1318)

Redaktorius Zigmąs Raulinaitis *
Redaktoriaus pavaduotojas Stąsąs Butkus Administratorius Leonas Bileris
Kalbinę dalį redaguoja Kazys *
Kepalas Leidžia Kario leidykla
Dailiosios literatūros dalį redaguoja *
Vincąs Jonikas

Atskirus skyrius redaguoja:
Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje,
Romąs Kezys — Kariai ir Jaunimas,
Justinąs Liaukus — Karinės žinios.
L. Š. S. T. — Tremties Trimitas.

TURINYS

V. Augustinas — Vainikai žuvusiems karžygiams	Viršelis
V. Jonikas — Ar Lietuva yra vaduojama?	38
J. Rapšys — II-ąją Karo Mokyklos laidą prisiminus	39
J. šarūnas — Užmirštas ištikimasis Kario draugas	41
Dr. V. Sruogienė — Jonušas Radvila	43
Kun. P. Veblaitis — Šamoklas prieš lietuviškas pavardes	46
J. Skardis — Naujasis J.A.V. kariuomenės štabo viršininkas	47
V. Mingėla — Medinis Dievas, apysaka	49
A. Galdikas — Partizano kapas, pavcikslas	53
Ksenofonas — 10.000 žygis	55
L. S. Ramovės C. V. Bendraraštis	59
St. Butkus — Nenaikinkime tautinių tradicijų	60
Tremties Trimitas	61
E. šulaitis — 1955 metai sporto pasaulyje	63
Kariai ir jaunimas	64
Lietuviai kariai laisvajame pasaulyje	65
A. Mackevičius — Protestas	67
Karinė spaud	69
Karinės žinios	70
Kuprinės pabiros	72

Vinjetės — dail. V. Raulinaitis

Bendradarbiai

K. Ališauskas, P. Alšėnas, J. Apyrubis, V. Augustinas, A. Balčiūnas, B. Balčiūnas, G. Botyrius, K. Jankūnas, V. K. Jonynas, J. Juodis, Dr. K. Jurgėla, P. Jurgėla, J. Kiaunė, P. Labanauskas, J. Lanskoronskis, J. Lukas, P. Mačiulaitis, Marių Žuvėdra, kan. J. Meškauskas, S. Miglinas, J. Mikštas, J. Mikuckis, Vl. Mingėla, T. Papartis, P. Plechavičius, A. Rėklaitis, M. Rėklaitis, V. Raulinaitis, J. Skardis, A. Sodaitis, A. Sperauskas, Dr. V. Sruogienė, E. Sulaitis, V. Šventoraitis, O. Urbonas, kun. Dr. S. Valiušaitis, J. Vėgelis, V. Vilkutaitytė-Cedvilienė, T. Žiūra'tis, O. P.

ATSTOVAI: Albinąs Baranauskas, Kaiserslautern, Vokietija. Balys Brazdžionis, Chicago, Ill. Andrius Mart. Cieminis, Rochester, N. Y. Petras Jaudegis, Omaha, Nebr. Vytautas Kamantas, Cleveland, Ohio. V. šalkūnas, Carlton, Australija. Morkus šimkus, Baltimore, Md. Kazys Trečiokas, Newark, N. J.

PLATINTOJAI JUNG TINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md.—K. Bradūnas,
Boston, Mass.—“Baltic Florists”,
Brooklyn, N. Y.—“Laima”,
Chicago, Ill.—J. Karvelis, P. švelnis,
“Terra” — A. Urbonas,
Cleveland, Ohio—V. Rocevičius,
Detroit, Mich.—“Neringa”,
Grand Rapids, Mich.—J. Belinis,
Los Angeles, Calif.—V. Prižgintas,
Philadelphia, Pa.—A. Impulevičius,
Newark, N. J.—Kazys Trečiokas,
Rochester, N. Y.—P. Saladžius,
Waterbury, Conn.—V. Vaitkus.

KANADOJE:

Hamilton, Ont.—J. Pleinys,
St. Catherines, Ont.—J. Vyšniauskas,
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas,
“Tėviškės žiburis” Knygynas,
Verdun, Montreal, Que. — “Parish Library”.

ANGLIJOJE:

D. Daunoraitė, 49 Thornton Ave.,
London, N. W. 6, Gr. Britain.
K. Rožanskas, 4 Bailey St., Old
Basford, Nottingham.
Santarvė, 46 Abeidare Gdns.,
London, N. W. 6, Gr. Britain.

AUSTRALIJOJE:

N. Butkūnas, 9 Cowper St.,
St. Kilda, Vic.
V. šalkūnas, 240 Lygon St.,
Carlton, N. 3, Vic.
E. Stašys, 17 Belmore Ave.,
Belmore, Sydney, NSW.

VENEZUELOJE:

Sr. V. Mažeika, Apartado 369,
Caracas, Venezuela, SA

VOKIETIJOJE:

Alb. Baranauskas, 2040 Labor Service
Co., Kaiserslautern, Postfach 556

Prenumerata JAV ir užsienyje:
Metams — \$5.00, psm. — \$3.00
atsk. nr. — 55c. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:

L. BILERIS, c/o KARYS,
916 Willoughby Ave.,
Brooklyn 21, N. Y., U. S. A.

Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE, nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.

KARYS išleidžiamas 10 dienų prieš kiekvieno mėnesio pradžią. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją dvi savaites prieš išleidimą.

THE WARRIOR, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly except August by “KARYS”, 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y., U. S. A. Subscription \$5.00 per year. Single copy 55 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Išleistas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungt. Ameri-
kos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 2 (1318)

VASARIS - FEBRUARY

1956

Putinas

KĖLĖSI LAISVE

Akmenio požemiuos amžių ledai
Milžino pajėgas žudė piktai.
Užtvenkė uolos gyvybės versmes,
Kolei į laisvę jis taką pames.

Bet neužgniaužti gyvosios minties.
Požemiais kelią ji saulėn nuties.
Saulėj širdis, kaip verpetas, pabus,
Kraujas pramuš ir kiekiausius ledus.

Amžiais taupytom jėgom nešina
Mušė iš vergo krūtinės liepsna —
Ir pro gaisringai raudonus ūkus
Akmenio požemy kėlės žmogus.

Supasi vėliavos, gaudžia varpai,
Audros krūtinės ir akys — žaibai.
Dega veiduos atgimimo žymė,
Skamba padangėmis laisvės giesmė.

Tikime: obalsiai mūsų giesmės
Tuomet gyvenimo kovą laimės,
Kai raudonąsias dėmes nuo dangaus
Pirmas pavasario griausmas nuplaus.

Jonas Aistis

A I S T I J A I

Vienas kraujo lašas būt tave nuploves,
Bet varge jo vieno tu pasigedai —
Nors stiprybę sėmėm iš didžios senovės,
Liko netęsėti mūsų pažadai...

Vienų vienas žodis būt tave apgynęs,
Bet varge jo vieno tu pasigedai,—
Nors visi žadėjom mirti už tėvynę,
Liko netesėti mūsų pažadai...

L. S. "RAMOVĖ" Centro Valdybai, Chicago, Illinois, 1956 m. sausio 3 d.

Gerbiamieji:

Nuoširdžiai dėkoju už malonius sveikinimus ir gilius linkėjimus Naujų 1956 metų proga.

Linkiu "RAMOVĖ" ir visiems Lietuvos gynėjams stiprybės ir sėkmės didžioje tautinėje-valstybinėje kovoje.

Su tikra pagarba

PETRAS DAUŽVARDIS, Lietuvos Konsulas

AR LIETUVA YRA VADUOJAMA?

V. JONIKAS

Nusišluostydami skausmo ašaras Vliko negalavimo metu, palydime antrą Lietuvos laisvinimo tragedijos aktą. Mūsų idealų vėliavos, Vasario 16-tos proga, yra širdyse nuleidžiamos ligi pusės stiebų ir perrišamos gedulo juostomis. Nerimas įšviešpatauja sieslose. Kodėl tai įvyko? — klausiamo patys savęs. Randame atsakymą susikaupime: tai įvyko todėl, kad svarbų darbą pradėjome nerūpestingai, pradėjome iš atbulo galo, pradėjome tvirtovę statyti nuo stogo, nejausdami, kad pamatų neturime. Mes buvome nedori tautos vaikai, todėl ir gavome, ko buvome verti.

Pažvelgę suglaustai į lietuviškos politikos eigą, matome, kad jos pirmasis veiksmas prasidėjo nuo Lietuvos valstybės žlugimo rusų okupacijos pasekmėje iki karo pabaigos, 1940—1945 metų. Tas aktas buvo įžanginis, pradėtas visuotino tautos sukilimo ženkle, atremtame į laisvės viltis. Jis baigėsi traagiškai, aplietas idealistų krauju kautynių laukuose, rusų — vokiečių karo mašinos dantračiuose bei koncentracinių stovyklų krosnyse, neatkūrus valstybės, neapgynęs tautos gyvybės, neiškovojęs teisės susidariusiai būčiai palengvinti.

Antrasis aktas, trukęs daugiau dešimtmečio tremtyje, reiškėsis aukų rinkimu iš tėvynės nelaimėms graudenamų tautiečių, apmokėjimui veiksmių savitarpiųjų peštynių bei pasivažinėjimų po pasaulį, išryškino visišką mūsų politikų dvasinį bankrotą. Išdava visos veiklos yra ta, kad per dešimtmetį nesu-sitarta pradėti veikti. Toje vietoje braunasi šiurpi mintis: kas atsitiktų, jei tokia politikų grupė turėtų apsispręsti karo pavojaus metu — ginti, ar neginti kraštą? Buvusiajai vyriausybei tektų tik atleisti už neigiamą apsisprendimą, nes ji neturėjo nei to saugumo, nei to laiko, kuriuo naudojasi dabartiniai veiksniai. Nežiūrint visų turėtų geriausių sąlygų — tautos vieningo entuziazmo ir duosiuomo gyvybiniams reikalams, — veiksniai sugebėjo prarasti jaunimą, apvilti tautietį ir sukompromituoti pačią laisvės idėją laisvo pasaulio akivaizdoje. Sena partinė bei ideologinė liga — viskas tik man ir maniškiam — neleido panaudoti turėtos energijos visuotiniams tautos reikalams, privėdė idealą beveik prie mirties.

Negalima savo politikų apkaltinti neišmanymu, nes ko jau ko, bet proto lietuvių tremtinių bendruomenei likimas nepagalijėjo jos inteligentijos pavidale. Mes turime proto, sakytume, net per daug (gal proto išmikliinto visų rūšių spekuliacijose ir partinėse rietenose). Deja, vien gryo proto, pasirodo, tautos laimei neužtenka, reikia ir širdies, ir sąžinės. Ten, kur sprendžiamas gyvybės ar mirties klausimas, protas

turi bendradarbiauti su meile, nes ir kūdikis negims-ta vien iš proto. Kur daug proto, ten maža gyvybės. Tas pats ir Lietuvos gelbėjimo veikloje, kurią vadiname vadavimu — daug savanaudiškos išminties, maža aukos, kuri palikta, kaip prievolė, tik paprastajam piliečiui — atidaryk savo kišenės ir liek kraują.

Bendromis jėgomis, pastačius idealu ne vadavimą, o išlikimą, buvo galima tapti Amerikoje viena iš pajėgiausių ir įtakingiausių tautinių bendruomenių, daug sėkmingiau ir pigiau atliekant ir patį laisvinimo darbą. Dabartinė politinė veikla savo forma ir tūriu neįtikina nė paties naiviausio tautiečio. Jam tik aišku, kad mūsų mažai visuomenei yra per daug partijų, kad tos partijos, susidedančios dažniausiai iš vienu valdybos narių, tautos valios neatstovauja, bet piktnaudoja tam, jog senukai prieš mirtį galėtų pažaisiti valdžia, pabūti nors kortų karaliais. Jam, tam lietuviui, atsibodo laukti, kol ponas Toks susitars su ponu Šio-kiu, kaip pasidalyti jo prakaituotu pinigų ir gera širdimi, todėl uždare piniginę ir nuėjo žiūrėti savo vaikų.

Tokiais žodžiais ir mintimis pasitinkame naują mūsų vadovaujančių veiksmių persirikiavimą trečiajam tragedijos aktui, kurio ilgis dar nežinomas, tačiau pasekmės bus tos pačios, kaip ir veikimo būdas — varomas iš atbulo galo. Mes norime kitko. Ne vadavimo, kuris įmanomas ir būtinas, kaip pasiruošimas lemiamam momentui sutikti. Mes nebenorime partijų, bet duokite mums vieną organizaciją, kurią sudarytų ne treniruoti partijų imtininkai, bet žmonės, kurie ateitų tautinio darbo dirbti kaip lietuviai.

Mes norime pamatyti ir paliesti tas vertybes, kurios už tautos pinigus per dešimtį metų sukurtos. Mes norime bent vienos grynai lietuviškos parapijinės mokyklos, kurias mūsų tėvai ir dėdės už savo pinigus lietuviųbei statė, norime bent vieno rimto lietuviškos kultūros veikalo, atlikto ne privatiškomis pastangomis, norime bent vieno tikro vadovėlio, kuri skaitydama vaikas nesijaustų esąs čigoniukas, norime, kad patrijotų vaikai rašytų lietuviškai neblogiau už tuos savo amžininkus, kurie gyvena už geležinės uždangos. Mes tiktai tiek dabar tenorime, tačiau ir to nėra. Iš tikrųjų, gana suvedžioti savo tautą ir maitintis jos idealizmo likučiais. Išmokime duoti ką nors už tai, ką esame gavę, ne tik prašyti be pabaigos, kol tauta įrašys mus į pačius gėdingiausias istorijos puslapius. Pakelkime akis į Vytį ir eikime jo kryptimi iš visų pozicijų bei šventovių, palikę muzėjams savo asmeniškų status, kad savo Vasario 16-toje, — o, Dieve, duok tai greičiau — nusišluostytume džiaugsmo ašaras kovą laimėje.

II - JĄ KARO MOKYKLOS LAIDĄ PRISIMINUS

J. RAPŠYS

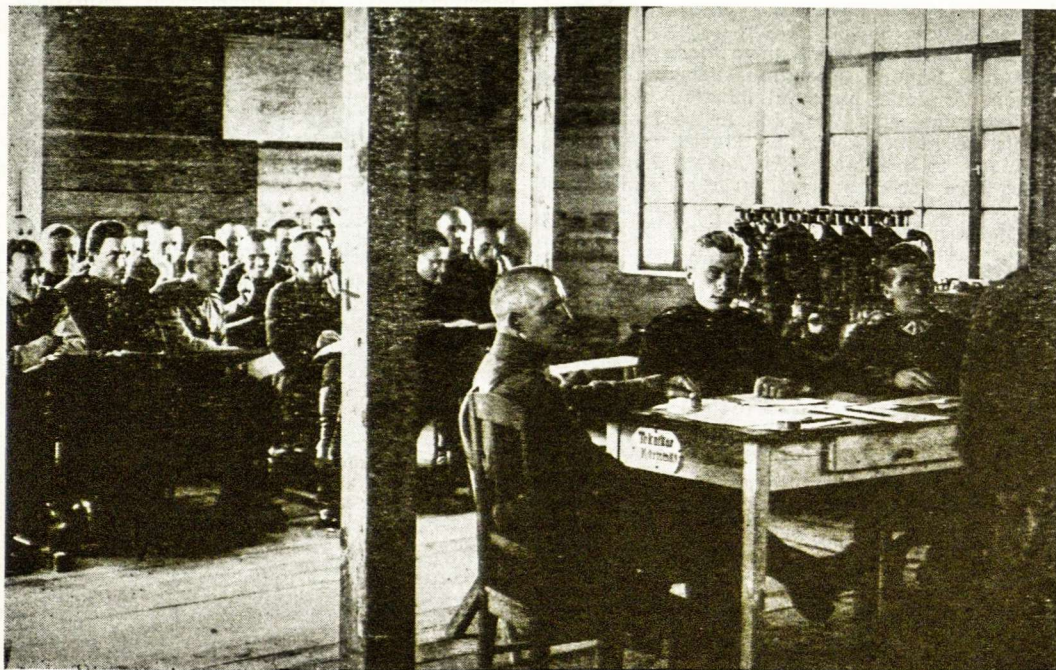
Prisiminus II-ją Lietuvos Karo Mokyklos laidą, persikeli žmogus, mintimis į 1919 metus. Tai buvo sunkūs Lietuvos kūrimosi metai. Tą, tik gimusį kūdikį — valstybę, tuojau užpuolė plėšrūs kaimynai. Reikėjo gintis. Bet sunkios buvo gynimosi kautynės. Savanorių buvo daug, bet nebuvo ginklų, šaudmenų ir kitų karui reikalingų priemonių. Mažai buvo ir vadų, kurie galėtų vadovauti savanoriams. Vadovybė tai aiškiai matė ir tuojau, 1919 m. vasario mėn., buvo sušaukta I-ji Karo Mokyklos laida, o liepos 31 d. — II-ji. Į II-ją Karo Mokyklos laidą buvo priimta per 350 karių. Nors jų tarpe buvo ir taip vadinamosios "intelligentų mobilizacijos" paliestų, bet dauguma — savanoriai. Kai kurie jų jau buvę fronte ir kariavę. Nors valstybės kūrimosi pradžioje labai reikėjo intelligentinių pajėgų ir kitoms ministerijoms bei savivaldybių įstaigoms, nors visi juos gaudė, viliojo, bet dauguma tų intelligentų atsisakė augštų ir šiltų vietų ir, Tėvynės laisvės šaukiami, įstojo į Karo Mokyklą.

Mokslas Karo Mokykloje prasidėjo 1919 m. rugpjūčio 1 d. ir tęsėsi ligi 1919 m. gruodžio 16 d. Mokymas Karo Mokykloje apėmė šiuos dalykus: rikiuotės mokymas, teoretiniai dalykai (taktika, statutai), lauko pratimai ir, žinoma, griežtos drausmės ugdymas. Rikiuotės mokymas — užsiėmimai buvo vedami vadinamajame Ažuolyne (Kaune). Nors Ažuolynas anais laikais nebuvo toks gražus (tik purvas ir balos) kaip vėliau, bet nebuvo ten nė vienos vietos, nė vienos žemės pėdos, kur nebūtų šimta kartų išmindžiota, iššliaužiota. Tas Ažuolynas pakeitė mūsų karinę išvaizdą ir sustiprino drausmę.

Teoretiniai dalykai, žinoma, buvo mokomi klase. Tų teoretinių dalykų daug, o laiko taip mažai. Reikėjo stengtis, kiek tik buvo galima, pagrindinius dalykus mokėti kaip "Tėve mūsų". Lauko pratimai — skyriaus, būrio, kuopos rėmuose — jau buvo vedami ne Ažuolyne, bet tarp plento Kaunas — Jonava ir Neris (Murava — Kalnica rajone), o su lauko pratimais didesnės dalies rėmuose (bataliono, pulko) jau pasiekdavome Karmelavos rajoną.

Nors 1919 metais buvo sunku ne tik su ginklais, bet ir su apranga bei maistu, bet tų metų pabaigoje mums, Karo Mokyklos mokiniams, nieko netrūko. Maistas buvo visai geras, apranga irgi gera, Karo Mokyklos patalpos puikios. Sunkiau buvo su pinigais. Jei-gu 1938-40 metais išlaikydavo iš algos tam tikrą nuošimtį biudžetui subalansuoti, tai ką jau bekalbėti apie pirmuosius nepriklausomo gyvenimo metus. Tada neišlaikydavo tam tikro procento, bet visai jokio atlyginimo (algos) kariams nemokėdavo. Nebuvo išimties, žinoma, ir Karo Mokyklos mokiniams. O tų asmeninių išlaidų būdavo. Norėjome ir parūkyti, kartais ir alaus stiklinę išgerti ir, išėjus sekmadieniais į miestą, su mergaite į kiną nueiti, bet nebūdavo kuo tų išlaidų padengti. "Turtingieji" šiaip taip subalansuodavo savo biudžetą, bet daugumai tekdavo atsisa-kyti nuo tų "liuksusinių" dalykų.

Žodžiu, gerai buvome visu kuo aprūpinti ir skūstis nebuvo ko. Tik mūsų, žinoma, anų laikų akimis žiūrint, drausmė buvo per daug griežta. Ypač būdavo "baisu" susitikti tarnybos ar netarnybos metu su Karo Mokyklos viršininko padėjėju majoru Tvaronu. Ne-žiūrint, kaip mes stengdavomės atrodyti tvarkingi ir

Mokomosios eskadrilės išleidžiamieji egzaminai 1919 m.

Iš H. Bezumavičiaus rinkinio

drausmingi, jo akimis žiūrint, mes visuomet atrodydavome dar nepakankamai drausmingi ir vis duodavo "drausmės piliuliu" (stovėti ramiai su šautuvu). Tai didelis priešingumas, palyginti su augštu, lieknu (tuo metu), tolerančiu, aristokratinės išvaizdos Mokyklos viršininku pulkininku Galvydžiu-Bykausku.

Nors mes, Karo Mokyklos mokiniai, buvome toli nuo fronto, bet pasitaikydavo, kada ir mes būdavome "parengties stovyje". Į tą parengties stovį mus įvedė garsioji lenkų peoviakų (Polska Organizacja Wojskowa) organizacija, kuri norėjo susprogdinti Lietuvos valstybinį gyvenimą šio vidaus. Karo Mokyklos mokiniai buvo griežtai nusistatę kovoti ir, apibūdinami padėti, dažniausiai baigdavo žodžiais: "ka-ne-ka, bet mus lenkai gyvutai jau nepaims". Bet, ačiū Dievui, viskas buvo likviduota be kraujo ir be auokų.

Prisiminus II-ją Karo Mokyklos laidą, negalima neprisiminti ir Karo Aviacijos Mokyklos. Lapkričio mėnesį į mūsų eiles buvo įlieta ir Karo Aviacijos Mokykla. Nors Karo Aviacijos Mokyklos mokiniai, jau kelis mėnesius buvo lavinami, bet mūsų akimis žiūrint, jie ir savo išvaizda, ir savo žinionis, ir savo drausme labiau buvo panašūs į civilinius, negu į kariuomenės. Bet, žinoma, Karo Mokykla pakeitė ir juos. Jie buvo sudrausminti, gerai apdailinti ir jau gruodžio 16 d., pakėlus į leitenanto laipsnį, visai gražiai praėjo iškilmės maršu.

Bet viskam ateina galas. Atėjo galas ir mūsų "vargams" Karo Mokykloje. Gruodžio 16 d. Valstybės Prezidentas pakėlė mus į leitenanto laipsnį, praėjome paskutinį kartą su šautuvu ant peties iškilmės maršu ir vakare, susirinkę į šokių salę, jau buvome nebe Karo Mokyklos mokiniai, bet Lietuvos kariuomenės karininkai. Iš to didelio skaičiaus kandidatų (per 350) daug dėl įvairių priežasčių turėjo palikti Karo Mokyklą. Karo Mokyklą baigė ir buvo pakelti į leitenanto laipsnį tik 200. Rodos, 24 (tikro skaičiaus nebeatmenu) buvo išleisti iš Karo Mokyklos puskarininkiais su teise būti pakeltais į leitenanto laipsnį kariuomenės dalyse.

II-ji Karo Mokyklos laida buvo viena didžiausių savo skaičiumi. Jaunieji leitenantai išsiskirstė po visas kariuomenės dalis, įnešdami daugiau lietuviškumo, patrijotiškumo, energijos. Juk ne pasiaptis, kad 1919 metais, dėl stokes kadro, į Lietuvos kariuomenę buvo priimami ir svetimų kariuomenių karininkai. Ypač daug buvo priimta rusų carinės kariuomenės karininkų — emigrantų. Dėl tos priežasties kai kuriose kariuomenės dalyse karininkų tarpe vyravo ne lietuvių, bet rusų kalba. Ir, visai suprantama, negalėjo gi rusas karininkas per trumpą laiką išmokti lietuviškai.

Mes, jaunieji leitenantai, ir čia, lietuvinimo bare, turėjome atlikti tam tikrą pareigą ir mes ją atlikome. Gražiausia Tėvynės meilės pavyzdį parodė mūsų laidos a. a. leitenantas Matulaitis (vardo nebeatmenu). 1920 m. jis buvo išrinktas į Steigiamąjį Seimą, bet lenkams užpuolus mūsų Tėvynę, jis atsiskakė šiltos Steigiamojo Seimo nario vietos, išėjo į frontą ir čia, gindamas Tėvynę, paaukojo savo gyvybę.

Dauguma mūsų II laidos karininkų, pasibaigus kovoms už Nepriklausomybę, išėjo į atsargą, baigė augštuosius mokslus ir dirbo kitose srityse. Kai kurie jų liko garsiais ir žinomais visoje Lietuvoje. Štai, keletas: H. Endziulaitis buvo vidaus reikalų ministru; J. Masiliūnas susisiekimo ministru; Motiejūnas Veterinarijos Akademijos profesorium; P. Oleka operos solistu ir režisierium; I. Nauragis operos solistu; S. Sodeika operos solistu ir muziku; Pr. Vainauskas visuomenės veikėju; J. Petronis visuomenės

veikėju. Ir daugiau mūsų laidos karininkų, išėjusių į atsargą, liko gydytojais, inžinieriais, teisininkais, mokytojais, bet nebeatmenu jų pavardžių.

Nors ir savotišku būdu išsireklamavo, bet buvo Lietuvoje žinomas ir vadinamasis "Pupų Dėdė". Jis irgi baigė II-ją Karo Mokyklos laidą. Karo Mokykloje, žinoma, jis dar nebuvo vadinamas Pupų Dėde. Tai buvo paprastas Karo Mokyklos mokinys Petras Biržys. Tik "nepaprastas" savo išdaigomis ir jumoristiniais eilėrašais. Bet, prisiminus jį, sunku nenukrypti į jumoristinę pusę. Maža buvo tokių dienų, kad jis būtų nenubaustas ir kad nereikėtų stovėti su šautuvu ramiai. Bet, žinoma, tokių "neaišmės draugų" būdavo ir daugiau. Na, ir vargas tiems, kuriems tekdavo kartu su "Pupų Dėde" stovėti ramiai. Jo mimika arba vos girdimi, bet pilni jumoro, žodžiai išvesdavo iš lygsvaros kiekvieną. Ir sunku ką nors kaltinti. Pupų Dėdės jau tokia prigimtis: iam sunku ir minutę stovėti ramiai, nekaltant jau apie visą valandą. O šalia stovintiems sunku, žiūrint į tokį artistą, nesijuokti arba bent nenusišypsoti. Rezultatas aiškus: bausmės ne mažėdavo, bet didėdavo. Tai buvo, žinoma, išimtis. Ir nieko nuostabaus. Kelių šimtų tarpe gali būti vienas ir charakteringesnis.

Bet, bendrai paėmus, II-os Karo Mokyklos laidos mokiniai pasižymėjo darbštumu, ištverme, patriotiškumu, narsumu. Jie buvo pasiryžę paaukoti Tėvynės laisvei viską. Net ir gyvybę. Ir paaukojo. Nors nebeatmenu visų II-ją Karo Mokyklos laidą baigusiu, žuvusių kovose už Lietuvos Nepriklausomybę, pavardžių, bet kuriuos atsimentu, norėčiau nurodyti. Be augščiaiu jau minėto leitenanto Matulaičio, žuvo šie leitenantai: Bausys, Kuklieris, Telksnys, Tiška, Saldukas ir Styra. Be to, buvo sužeistų, daug pasižymėjusių kautynėse ir apdovanotų Vyčio kryžiumi.

Baigiant tenka pasakyti, kad II-ji Karo Mokyklos laida savo didumu, žuvusių kovose už Lietuvos nepriklausomybę ir pasižymėjusių kautynėse skaičiumi užims Lietuvos kariuomenės istorijoje pirmąją vietą.

L. S. "RAMOVĖ" Melbourne Australijos Skyrius.

L. S. "RAMOVĖ" Centro Valdybai.

"Miela Sąjungos Vadovybe,

Siunčiame Jums ir visiems Sąjungos nariams U.S.A. savo nuoširdžius sveikinimus iš Australijos, Kalėdų švenčių proga. Linkime naujų jėgų ir energijos tolimesnei kovai, dėl Lietuvos laisvės, Naujiems 1956 Metams".

SKYRIAUS VALDYBA

LKS Memmingeno, Vokietijoje, Apylinkės Skyriaus Valdyba.

"RAMOVĖS" Centro Valdybai Chicagoje.

"Skyriaus Valdyba kartu su visais nariais Kalėdų švenčių proga ir artėjančiais 1956 Naujais Metais sveikiname Tamstas linkėdami kuostipriausios sveikatos, ištvermės ir sėkmės."

J. KAIRIONIS, Pirmininkas
J. A. NOREIKA, Sekretorius

UŽMIRŠTAS IŠTIKIMASIS KARIO DRAUGAS

JUOZAS ŠARŪNAS

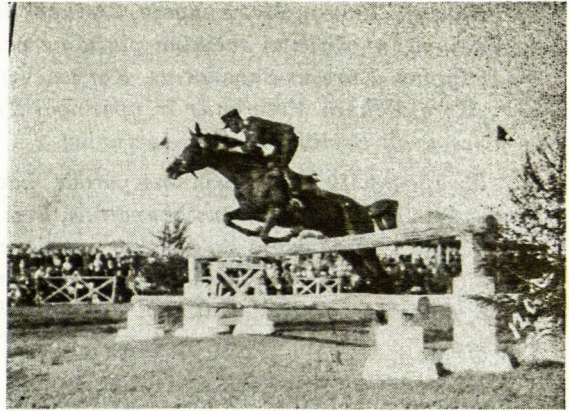
Kaip J. A. Valstybėse, taip ir Kanadoje, arklio pasirodymas miesto gatvėse yra retenybė — jį išstūmė motoras. Arklių miesto gatvėje apspinta ne tik maži, bet ir suaugę žmonės, glosto jo kaklą ir galva, vaišina saldumynais, bet esu tikras, kad daugumas jų net nežino kuo iš tikrųjų jis yra šeriamas.

Šiandien ir ūkiuose arklys yra išimtis, lyg koks svečias, kuriam dar leista gyventi lyg pasilikusiam iš praeitų, nesugražinamų laikų. Maža kas iš dailininkų piešia gražų arklių ir maža poetų taip gražiai jį tebeapdainuoja.

Atrodo, kad arklys rado sau prieglaudą tik cirke, kur jis dar švenčia triumfus, ir lenktynių aikštėse, kur jis neša garbę ir pinigus savo viešpačiui ir tiems lenktynių lošikams, kurie vildamiesi laimėti, stato paskutinį savo centą už pasirinktą arklių. Argi toks vaidmuo yra tinkamas garbingam arkliui?

Nuo seniausių laikų žirgas buvo ištikimiausias kario draugas. Vadas, nugalėtojas visos savo kariuomenės priešakyje į paimtą miestą įjodavo ant gražiausio arklio ir tada arklys būdavo skaitomas lyg pergales dalininkas. Ant savo nugaros arklys yra nešiojęs ir sunkiai apsišarvavusį karį, jis trypdavo savo kojomis ir įnirtęs vydavosi priešą. Mūšio lauke arklys žūdavo greta savo šeiminko, dažnai gelbėdamas jo gyvybę. Koks šiurpus ir sukrečiantis vaizdas yra matyti sudraskytų gabalais arklių lavonus mūšio lauke, kartais jie sudaro žiauresnį vaizdą už žuvusius karius...

Kariai kaudavosi ir žinodavo už ką žūsta, bet arkliai žūdavo kaip ištikimi karių draugai. Savo noru į karą arkliai neina, nes priešingoje pusėje arklių

Virš. Juozas Bitkevičius arklių lenktynėse 1933 m.

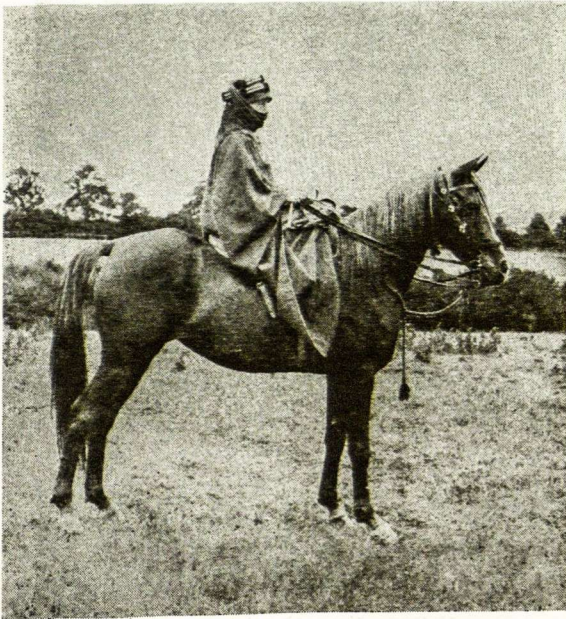
tarpe jie priešų neturi, bet kare savo pono jie dar niekad neapvyllė.

Hunų valdovas Atila sukūrė sau didžiausią imperiją, tik mažų, išvermingų ir greitų arklių dėka. Europai ir Azijai didžiausia pabaisa tada buvo hunų kavalerija. Tos kavalerijos arkliai buvo kilę iš dykumų, pripratę kasdien bėgti po 100 kilometrų kelio, išvermingi, nereikalaujanti ypatingo pašaro ir priežiūros. Kumelės būdavo melžiamos ir jų pienas geriamas. Visus įsakymus ir pranešimus į vado Atilos stovyklą ir iš jos, iš visų imperijos pakraščių skubiai nešdavo raiteliai. Tam tikruose punktuose raiteliai pailsėdavo, pašerdavo savo arklių, arba jį cakedavo ir lėkdavo toliau.

Tais laikais kavalerija turėjo pirmumą prieš pėstininkus, todėl per ištisus šimtmečius ji buvo laikoma pirmaeile ginklo rūšimi. Įdomu, kad romėnai anais laikais, nors buvo laikomi karingi grobikai, tačiau jie visai neturėjo kavalerijos: arkliai būdavo skiriami tik vadams, arba kinkomi į karo vežimus skirtus smulkiems daliniams. Romos imperijos kariuomenėje tik jų pavergti barbarai turėjo kavaleriją, bet jie ją laikė ir vartojo tik kaip pagalbinę ginklo rūšį.

Sekdami hunus, kurie buvo užėmę Aziją ir pusę Europos, savo karo žygius pradėjo arabai. Jie išaugino gražiausią pasaulyje arklių rasę, kuri ir iki šiai dienai yra kiekvienos arklidės pasididžiavimas. Tada arabų arklys buvo laukinis ir atrodė kitaip kaip hunų arklys. Jis buvo augštas, plonas, ilga galva, labai greitas, vikrus, lankstus ir nervingas. Tokių arklių dėka arabų kavalerija ties Kadezija nugalėjo daug didesnes priešų pėstininkų jėgas ir sumušė persų dalinius, susodintus ant dramblių.

Ispanai buvo nugalėti stebėtinai mažų arabų kavalerijos dalinių. Kai kurie šaltiniai sako, kad pagrindines arabų kavalerijos jėgas sudarydavo nedaugiau kaip 1000 kardu. Vėlesniais laikais Prancūzijoje prie Poitiers arabų kavalerija gavo skaudžiausią, gal lemiamą smūgį.

Arabų veislės arklys

L A I S V Ē S K O V O S B R O L I A I I R S E S Ē S !

Naujujų 1956-ju Metų angoje, Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų-Savanorių Sąjungos Centro Valdyba, nuoširdžiai sveikina plačiame pasaulyje išsisklaidžiusius Nepriklausomybės kovų Dalyvius, Kūrėjus-Savanorius, Karius, Vyties Kryžiaus Kavalierius, Karo Invalidus, Šaulius, Korėjos karo Veteranus ir ypatingai Tėvynėje Lietuvoje kenčiančius žiaurus okupanto priešpauą Brolius ir Seses Lietuvius.

Praėjusieji 1955 metai mums parodė, kad tėvynės pavergėjas, pralenkiąs savo rafinuo-tumu visus istorijoje žinomus okupantus, nori geležiniais grandiniais surakinti ir likusįjį lais-vąjį pasaulį. Akivaizdoje šio mirtino pavojaus, kada Gėris su Blogiu veda žūtbutinę kovą, dėl laimėjimo, sukaupkime visas fizines, moralines ir medžiagines pajėgas, ir stipriai suglaude gretas apie Tėvynės Laisvintojus, būkime tikri, kad tiesa nugalės ir laisvės aušra netrukus užtekės.

Lai lydi Jus Augščiausiojo palaima.

Pirmininkas Dr. K. Gudaitis, Vicepirmininkas J. Liepinaitis,

Kasininkas V. Rekus, Sekretorius M. Klikna, Narys J. Grybauskas.

Lietuvoje arklys buvo mėgiamas ginkluotose jė-gose, žemdirbystėje, susisiekime ir kituose gyvenimo reikaluose. Senovės Lietuvos šarvuotas raitelis dar ir šiandien visiems mums primena Lietuvos didybę ir garbę, nes anais laikais visi tolimi ir garbingiausi karo žygiai buvo atlikti raitomis. Lietuvai gresiant pavojui, visi vyrai, be amžiaus skirtumo, kas tik ga-lėjo pakelti ir gerai valdyti kardą, sėsdavosi ant sa-vo pasibalnotų žirgų, susirinkdavo ten, kur vadų bū-davo nurodyta, išjodavo pasitikti ir sumušti priešą.

Per Pirmąjį Pasaulinį karą, kai Lietuvos kraštas buvo okupantų sunaikintas ir atimami gyvuliai, ūki-kininkai, nenorėdami atiduoti savo arklius, slapstė juos miškuose, iškastose duobėse, arba šiaudų kū-giuose.

1918 m., paskelbus Lietuvos nepriklausomybę, iš visos Lietuvos, net iš tolimiausių jos pakraščių, pra-dėjo rinkti savanorius į atkuriamą kariuomenę. Kaip ankstyvesniais laikais, taip ir tada, daugelis vyrų pasibalnoję savo žirgus išjojo stoti savanoriais Lie-tuvos kariuomenėn, su nuosavais arkliais ir net ginklais.

Nepriklausomais laikais Lietuvoje buvo susitvė-ręs jau visas raitelių teritorinis dragūnų pulkas, ku-ris turėjo arklius, balnus, kardus ir uniformas. Pa-vojui kilus, visi dragūnai tuojuo turėjo išjoti ir su-sirinkti ten, kur karo vadovybės buvo įsakyma.

Turbūt nėkiek neapsiriksiu manydamas, kad kiekvienas buvęs raitelis, kiek kartų pamato arklį, tiek kartų pagalvoja, kad geriausią ir ištikimiausią jo draugą ištiko toks pat likimas kaip ir jį, karį. Pa-skutiniame kare abu juos kartu nuvainikavo šar-vuočiai ir aviacija.

Taigi, ar galima stebėtis, kad tiek daug poetų, taip gražiai yra apdainavę žirgą ir tiek daug žmonių taip nuoširdžiai jį mylėjo.

Vytauto žirgas žalgirio mūšyje

Iš J. Matejkos pav.

JONUŠAS RADVILA

DR. V. SRUOGIENĖ

(Pradžia KARIO Nr. 1)

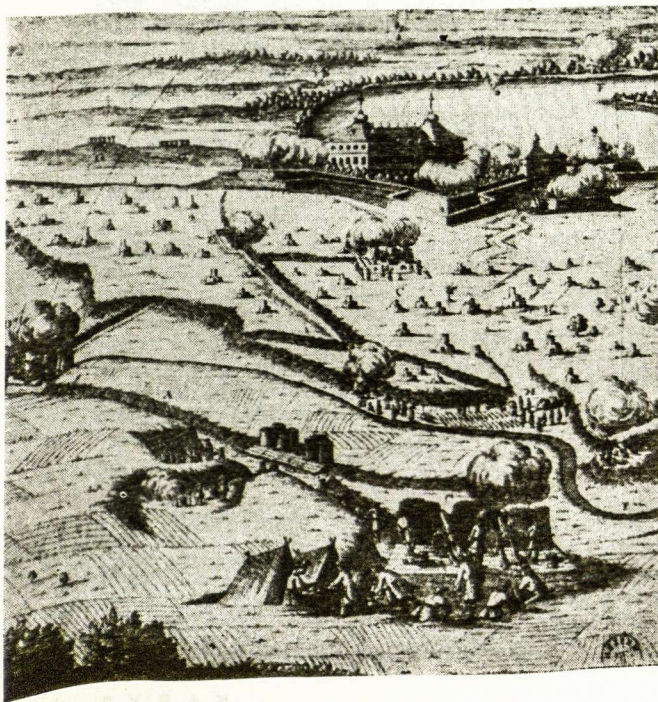
Pasitaręs su Boguslavu Radvila, jis kreipėsi į Vilniaus vyskupą įrodinėdamas, kad tik švedų pagalba gali Lietuvą išgelbėti nuo pražūties:

“Karūna negali mums padėti, karalius pagalbą atšaukė”, — rašė jis Lenčicos vaivada, — “nėra jokios vilties, kad bajorai eitų į karą. Visos vaivadijos, dėl kaltės tų, kurie turėtų jas paraginti, išbėgiojo, ne tik savo namus, bet ir sostinę paliko. Taip vieni palikti su samdytosios kariuomenės saujele, kuri tik iki rugpjūčio mėn. 9 d. yra išpareigojusi tarnauti, Maskvai atsispirti negalime. O jei dar švedai iš anos Neries pusės apsups, tai vienam ar kitam turime pasiduoti, pasipriešinę gi tapsime grobiu. Jau ne valstybės garbė, ne laisvė ar turtas, bet tik gyvybė gelbėti rūpi. Iš dviejų blygybių turime pasirinkti mažesnę, verkdami atsisveikinti su tėvynės laisve. Pasitaręs su Vilniaus vyskupu, esame parašę švedams, prašydami kariuomenės pagalbėti prieš Maskvą, kuri yra iš visų blygybių blogiausia.”)

Liepos 29 d. Radvila nusiuntė savo pasiuntinius Rygos gubernatoriui švedų generolui Gabrieliui Pontui de la Gardie.

Radvilos kariuomenė stovėjo Nemiežiuje prie Vilniaus, o jis pats išokęs į senatorių apleistą sostinę, iš kur galėdamas susigraibė pinigų kariams apmokėti.

Biržų pilies apgūlimas 1704 m.

K A R Y S

Rugpjūčio mėn 7 d. 1655 m. Zolotarenka priėjo prie Vilniaus ir puolė lietuvių karo stovyklą. Kautynės truko nuo 6 val. ryto per visą dieną. Temstant etmonas perėjo per Žaliają tiltą, traukdamasis Kėdainių link. Gosievskis su savo žmonėmis skubiai ėjo per Panerius į Kauną. Tą naktį iš Vilniaus bėgo kas tik galėjo — į miškus, į Prūsus, prie jūros... Vyskupas Tiškevičius su šv. Kazimiero relikvijomis patraukė į Karaliaučių, paskui į unitai su savo stebuklinguoju paveikslu... Kancleris Albertas Radvila su D. L. Kunigaikštijos archyvu pasiekė Dancigą, ten pat atsidūrė ir Vilniaus magistratas su senomis valdovų privilegijomis.

“Miestiečiai ruošėsi gintis prie miesto vartų, namuose, vienuolynuose, totorių mečetėje, visų tikybų bažnyčiose; ginklų ir šaudmenų nestokojo, bet nebuvo vadų.

Rugpjūčio 8 d. maskoliai priėjo prie sostinės. Prikirtę medžių tarpukalnėse, kad niekas negalėtų pabėgti, ėmė trimituoti ir tarp 9 ir 10 val. ryto puolė miesto vartus.

Nelaimingus gyventojus apėmė siaubas... Zolotarenkos kazokai pirmieji išlaužė vartus, ėmė įtvirtintus namus, bažnyčias ir žudė visa, kas tik jiems pakliuvo, moteris, vaikus, šunis, kates... Sako, apie 25,000 žmonių žuvo...

Kitą dieną, patrankoms šaudant, caras Aleksiejus Michailovičius triumfuodamas įvažiavo į Vilnių... su 12 žirgų pakinkyta karieta per patiestą žemėje raudoną gelumbę, o prie pilies per raudoną aksomą... Augščiausiuoju įsakymu Zolotarenka užėmė gyventi puikiuosius Radvilų rūmus... Plėšimai ėjo dieną ir naktį... Ištuštėjo visi prekių sandėliai, butai, pastogės, arklidės, perkratytos bažnyčios, rūmai... Maskoliai įjieškojo aukso net upės dugne. Nuėmė varpus, nudraskė varį nuo stogų... Caras pasiėmė septynias paaukuotas kopulas iš Radvilų rūmų ir atvežė jas į Maskvą kartu su raudono ir margo marmuro kolonomis, išplėstomis grindimis, stalais ir gausybe tokių retų dalykų, apie kuriuos maskoliai iki tol nė supratimo neturėjo...

Plėšimai vyko tris dienas, paskui septyniolika dienų siautėjo gaisras, po kurio liko tik griuvėsiai.”)

Maskoliai sudaužė senus karstus bažnyčių požemiuose, sunaikino daugelio mūsų praeities garbingų žmonių palaikus. Yra spėjimų, kad to pat likimo susilaukė ir Vytauto Didžiojo karstas.

Caras, pasiskelbęs Didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu, sugrįžo į Maskvą palikęs Vilniuje stiprią įgulą. Maskoliai užėmė ir Kauną, degindami ir plėšdami visas sodybas, be atodairos žudydami ramius gyventojus.

Krito Gardinas, visa pietryčių Lietuva buvo lyg šluote nušluota. Žuvo per šimtmečius žmonių krauti turtai, dokumentai, seni paminklai, arquitektūros ir meno šedevrai. Nebeliko ir Nesvyžiaus Radvilų ir daugelio kitų didikų rūmų, puošnių bažnyčių...

Vladislovas Vaza (1532-1648), Didysis Lietuvos Kunigaikštis — Lenkijos karalius.

Marija Ludvika Gonzaga, Jono Kazimiero žmona

Jonas Kazimieras, Didysis Lietuvos Kunigaikštis — Lenkijos karalius (1648-1668)

SUTARTIS SU ŠVEDAIS KĖDAINIUOSE

Tuo laiku, kai maskoliai veržėsi į Lietuvos gilumą, trys švedų armijos iš šiaurės ir vakarų, žygiavo per Lietuvą ir Lenkiją. Karolis X Gustavas su dviem armijom traukė į Lenkiją. Visuotinai į karą pašaukta lenku šlėkta, gerai aprūpinta ir su gausinga kariuomene, stovyklavusi Poznanės srityje ties Ujście, 1655 m. liepos 25 d. sekmadieni auštant, be šūvio pasidavė švedams, pripažindama švedų karalių savo valdovu. Jonas Kazimieras pabėgo į Sileziją. Švedai užtvindė visą Lenkiją, paėmė Varšuvą, Krkuvą.

Šitaip lenkams kapituliuavus, Jonušas Radvila, įsitvirtinęs savo Kėdainiuose, dar bandė garbingai gelbėti Lietuvą.

Švedų generolas de la Gardie, užėmęs Livoniją ruošėsi jau užimti Biržus, o po to visą Lietuvą. Čia pat pas jį atvyko Jonušo Radvilos pasiuntinys ir įteikė jo prašymą vesti derybas ir suteikti pagalbos prieš Maskvą. Švedai, jau kaip sąjungininkai, užėmė Biržus, kur gen. Loevenhauptas priėmė mūsų kariuomenės ištikimybės priesaiką. Įsistiprinę Bauskėje ir Palangoje, švedai traukė pas Radvilą į Kėdai-nius.

Didysis etmonas, turėjęs savo žinioje dar laisvus Žemaičius, Ukmergę ir Upytę, Breslaujos ir dalį Kau-no apskr., sušaukė į Kėdaičius krašte likusius augš-tuosius dvasininkus, didikus, žymesnius bajorus. Čia 1655 m. rugpjūčio mėn. 17 d. buvo pasirašyta su švedų įgaliotiniu Skytt laikinė Lietuvos pasidavimo sutartis. Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos unija su Lenkija nutraukiama ir projektuojama užmegsti su Švedija panašiomis sąlygomis, kur Lietuva turėtų visišką savarankumą; užtikrinama visų luomų ir tiky-bų laisvė, prekybos saugumas. Radvila prašydamas švedų pagalbos prieš Maskvą pažymėjo, kad Lietuvos kariuomenė nebūsianti vartojama prieš Lenkiją, buvusią sąjungininkę (štai lenku apšauktas išdavikas, likęs kilnus jų nelaimėje!), o pažadėdamas

duoti aprūpinimą švedų kariuomenei, pabrėžė, kad pirmoj vietoj turės būti žiūrima Lietuvos kariuomenės; numatyta sukurti iš Lietuvos žemių dvi vasalinės kunigaikštystės Radvilams — Jonušiui ir Boguslavui ir kitos sąlygos.⁴⁾

Kėdainių sutartį su švedais pasirašė Jonušas ir Boguslavas Radvilos, Zemaičių vyskupas Petras Parčevskis, Vilniaus vyskupijos administratorius K. Bla-lozaras ir kiti, dauguma iš visų susirinkusių Kėdai-niuose. Bet Vilniaus vyskupas J. Tiškevičius, pradžioje pritaręs deryboms su švedais, pasisakė prieš sutartį. Gosievskis aktą pasirašė, bet iš karto dairėsi, kaip iš Radvilos stovyklos pasprukti ir pradėjo slaptas derybas su Maskvos pasiuntiniais. Apie tai sužinojęs Radvila Gosievskį suėmė, bet šis pabėgo ir su savo kariuomene perėjo į Lenkiją.

Bendrai, Kėdainių sutartis Lietuvoje buvo palankiai priimta. Ji buvo vertinama kaip vienintelis kūrybingas aktas, baisios invazijos metu bandęs išgelbėti tai, kas dar buvo galima gelbėti.

Atvykusį į Kėdaičius generolą de la Gardie Radvila iškilmingai priėmė ir visiems susirinkusiems iškėlė pokylį (tą puotą H. Sienkievičius yra meistriškai aprašęs "Tvane", bet ten pat labai neteisingai, neigiamai pavaizdavo Jonušą Radvilą).

Radvila, pasirašęs aktą su švedais, tikėjosi pats valdyti Lietuvą, o švedai jam aiškiai žadėjo iškelti jį Jono Kazimiero vieton. Jonušas jau pasirašinėjo Magnus Dux Lithuaniae, pats leido įvairius potvarkius ir projektavo naują konstituciją.

Tačiau švedai, užėmę visą laisvą nuo maskolių Lietuvos dalį, elgėsi kaip okupantai, plėšė gyventojų turtą, niekino bažnyčias, o prieš Maskvą pagalbos nedavė. Rudenį 1655 m. jie privertė lietuvius pasirašyti naują aktą, kuriuo Karolis X Gustavas skelbiamas Didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu, bet neįsipareigodamas čia gyventi, skyrė savo vietininką švedą (ši sutartis neišgaliojo ir Radvila jos nepasira-

Caras Aleksiejus Michailovičius,
nusiaubęs Lietuvą 1655 m.

Švedų karalius Karolis X Gustavas

Švedų gen. grafas Magnus Gabriel
de la Gardie

šė). Vėliau paaiškėjo, kad švedai iš tikrųjų norėjo Lietuvą įjungti į žemės juostą paliai Baltiją nuo Vartos ir Notecės iki Dauguvos, kur būtų kariuomenės kolonija, apgyvendinta vokiečių ir švedų ir pavesta protestantiška Švedijos provincija.

TRAGIŠKA JONUŠO RADVILOS MIRTIS

Kėdainių sutartį pasirašę, švedai nužygiavo į Lenkiją, palikdami savo įgulus Lietuvoje.

Jonušas Radvila, išsiuntęs žmoną ir dukrą į Tauragę, pavedęs jas Prūsijos valdovo globai (Boguslavas buvo Prūsijos administratorius), pats užsidarė Tykocino pilyje (šiaurės Lenkijoje, netoli Siedlcų), kur buvo švedų įgula.

Tuo tarpu Lenkija atsigavo, ėmė švedus varyti lauk. Grįžęs iš Silezijos Jonas Kazimieras atidavė Lietuvos kariuomenės vadovybę Povilui Sapiegai, Radvilos karius, kuris Kėdainių sutarties nepasirašė. Savo lėšomis sudaręs kariuomenę, Sapiega stovėjo ties Lietuvos Brasta ir laukė įvykių raidos, vengdamas pasireikšti.

Bendroji būklė pakito 1655 m. pabaigoje. Maskoliai, švedams atėjus, daugiau nesiveržė. Lenkijoje, Čenstakavos vienuolyno gynimosi padrasinta, visa liaudis sukilo prieš švedus. Tada apsisprendęs Povilas Sapiega puolė Tykociną. Ten jau mirties patalę gulėjo Jonušas Radvila. Jis mirė 1655 m. gruodžio 31 d., sulaukęs vos 43 metų amžiaus.

Nenorėdami Sapiegai pasiduoti, švedai išsprogdino Tykocino tvirtovę. Sapiega pasuko į Lenkiją, įsijungdamas į ten ėjusias kovas prieš švedus.

Jonušo Radvilo kūnas išbuvo Tykocine apie vienerius metus, kada jį drauge su jo turtų likučiais atsiėmė Boguslavas Radvila ir slapta palaidojo Siedlcuose. Jo kapas buvo žinomas tik Jonušo seseriai Kotrynai Hlebavičienei ir Boguslavui, dar 1669 m. ketinusiems Jonušo palaikus pervežti į Kėdainius. Bet ar buvo jis kada palaidotas Kėdainiuose, jokios žinios nėra. Iki šiol vyrauja įsitikinimas, kad Jo-

nušo palaikai ilsisi Kėdainių kalvinų bažnyčioje puikiame sidabru ir auksu išpuoštame barokiniame karste, kurio lentelėse lotyniškai parašai tatai išakmiai tvirtina. Tačiau gerai išsilaikiusio lavono apžiūrėjimas, palyginimas su portretais, atsižvelgimas į kai kuriuos aprašymus jau prieš šimtą metų leido spėti, kad, nežiūrint parašų, karste guli ne Jonušo Radvilos, sudariusio sutartį su švedais, bet jo dėdės Jonušo rokošininko, Boguslavo tėvo palaikai.⁵⁾ Labiausiai tą spėjimą patvirtina aiškiai matoma veide žaizdos žymė: Jonušas rokošininkas mirė nuo smūgio kardu į galvą. Taip paslaptis lieka neišaiškinta.

Po Didžiojo etmono mirties nebėliko, kas gina Lietuvos reikalą. Švedams ir, pagaliau, maskoliams išsikrausčius, grįžo senoji būklė ir nelemti ryšiai su Lenkija.

Radvila buvo žmogus, kurio visa veikla, visos jo kovos žodžiu ir ginklu rodė jį buvusį toli numatantį valstybės vyrą, didelį Lietuvos patriotą. Deja, mūsų istorikai dar nėra parašę apie jį specialios studijos. Nepadarė to ir lenkai. Jie tebelaiiko jį išdaviku, negalėdami jam dovanoti nutraukimo unijos su Lenkija. Tuo laiku kada lenkai be kovos ir besąlyginiai kapituliavo, Radvila dėjo visas pastangas Lietuvą gelbėti. Faktai iškelia Jonušą į tokio didvyrio augštybes, kurį ir lenkai būtų garbinę, jei jis būtų veikęs ne vien tik Lietuvos, bet Lenkijos naudai.

LITERATŪRA

- 1) E. Starczewski, Moznow Tadztwo polskie, I t., 438—448 psl.
- 2) L. Kubala, Szkicie Historyczne, pierwsze liberum veto.
- 3) L. Kubala, Wojna Moskiewska.
- 4) P. Gronskis, Instrumentum Lituanicae dedicationis 1655 (Tauta ir žodis, II t.); L. Kubala, Wojna Szweccka; A. Šapoka, Jonušas Radvila ir švedija, židiny, 1939 m.
- 5) Dr. T. Tripplin, Pamiatniki lekarza polskiego.

SĄMOKSLAS PRIEŠ LIETUVIŠKAS PAVARDES

KUN. P. VEBLAITIS

Pavardžių atlietuvinimo belaukiant, kuris, deja, nusitęsė ilgą laiką, pravartu kartas nuo karto žvilgtelėti, kaip lietuvių pavardės būdavo lenkinamos. Šitokie žvilgsniai gal įtikins ne vieną pavardžių dalyke atsilikusį lietuvį, jog jas atlietuvinti natūralu ir teisinga. Ne taip seniai aplenkėjusiųjų tarpe buvo lietuvių, kurie turėdami visiškai lenkiškas pavardes, t.y. tokias, kurių kamine nebebuvo palikta lietuviškumo nė pėdsako, manė, jog jų lenkiškos pavardės yra jų lenkiškos kilmės, atseit — lenkiškos tautybės įrodymas. Galimas daiktas, jog dar ir dabar kažkas šitaip naiviai samprotauja. Todėl čia pateiksime dokumentinių pavyzdžių, kaip grynai lietuviškos pavardės buvo išverčiamos į grynai lenkiškas. Tai parodys, kad Lietuvos piliečio tautybinei kilmei išspręsti pavardės lenkiškumas nėra joks argumentas.

Čia paduodame pavardžių lenkinimo pavyzdžius iš XVII ir XVIII amžių metrikų. Pirmiausia — kaip lietuviškos pavardės buvo išverčiamos į lenkiškas? Štai, pavyzdžiui, Kauno parapijos bažnyčioje. 1698 m. gegužės 16 d. pakrikštyta Jonas Meškelaitis, sūnus Juozas ir Elzbietos Mackevičaitės (motinos pavardė metrikoje užrašyta lietuvišku tarimu Mackewiczaycia), o jo brolis Juozas, tų pačių tėvų sūnus, 1704 m. gruodžio 13 d. užrašytas pavarde Nedzwiecki ir jo motina jau užrašyta Mackewiczowna.

Utenos bažnyčioje 1758 m. spalio 15 d. pakrikštyta Kotryna Miliūtė, dukterė Jurgio Miliaus ir Sofijos (motinos pavardė nerašyta), gimusi Miliūnuose, o jos brolis Vincas 1777 m. liepos 6 d. užrašytas lenkiška verstine pavarde Kochanski. Matyt metriko rašytojas tikėjo, kad Miliaus pavardė kilusi iš žodžio „mylėti“, lenkiškai — kochac!

Prieš keletą metų pakaunės gyventojas p. Naginionis turėjo atitinkamoje įstaigoje savo gimimo metriko ištaisymo bylą. Jis metrikoje buvo užrašytas ne Naginionis, bet verstine lenkiška pavarde Chodakevičius. Jo tėvai metrikoje užrašyti Naginionių pavarde, kai prireikė suvienodinti pavardę su tėvų ir senelių pavarde, tai teko Chodakevičių atversti atgal į Naginionį. Panašiu būdu buvo sulenkinti Kiškiai į Zajancauskus, Strazdai į Drazdauskus, Kiaunės į Kunickius, Paukščiai į Ptašinskus, Gaidžiai į Petuchauskus ir daugybė kitų.

Visiškai lenkiškai išverčiamos pavardės, rodos, rečiau būdavo. Dažniausiai būdavo pasitenkinama prie lietuviškų pavardžių prikeriant lenkiškas pridasas. Pav. Kauno parapijos bažnyčioje 1698 m. birželio 24 d. pakrikštyta Ona Titnagaitė, dukterė Simono ir Elzbietos Skersaitės, gimusi Viščiųūnų sodžiuje, o jos sesuo Magdalena 1705 m. rugsėjo 7 d. metrikoje užrašyta pavarde Titnogowicz. Vandžiolgalos bažnyčioje, 1703 m. sausio 20 d. pakrikštyta Ona Skrebytė, dukterė Petro Skrebės ir Jadvygos iš Vygijų sodžiaus, o jos brolis Juozas 1706 m. kovo 19 d. užrašytas Skrebickio pavarde. Švėkšnos bažnyčioje 1662 m. balandžio 8 d. pakrikštyta Elzbieta Gerčaitė, dukterė Andriaus Gerčiaus ir Onos Mockaitės iš Švėkšnos miestelio, o jos brolis Zigmąs 1664 m. vasario 14 d. užrašytas Gerčevičium (Giarczewicz).

Iš žemiau paduodamų pavyzdžių matysime, kad metriku užrašinėtojai, lenkindami lietuvių pavardes, norėdavo jas sulenkintas primesti pavardžių savininkams, tačiau sulenkintųjų pavardžių lenkiškos

lytys toli gražu šioms ne visada prigydavo, nes šie ir toliau vadindavosi lietuviškomis savo pavardžių lytimis. Švėkšnos bažnyčioje 1662 m. spalio 29 d. pakrikštytas Dovidas Walagowicz, sūnus Adomo Valangavičiaus ir Ievos Zadvainytės, o jo sesuo Ona 1663 m. užrašyta tikrąja Volungės pavarde (77 lape).

Toliau eis pavyzdžiai vis iš tos pačios Švėkšnos bažnyčios metrikų. 1662 m. rugsėjo 4 d. pakrikštyta Barbora Barzdavičaitė, dukterė Kristupo Barzdavičiaus ir Onos Ketvirtaitės, o jos sesuo Elzbieta 1664 m. liepos mėn. užrašyta tikrąja Barzdaičio pavarde. 1663 m. sausio 1 d. pakrikštyta Justina Jucevičaitė, dukterė Jokūbo Jucevičiaus ir Marinos Matusaitės, o jos sesuo Magdalena 1664 m. rugpjūčio mėn. užrašyta tikrąja Juciaus pavarde. 1662 m. liepos 22 d. pakrikštyta Kristina Pacevičaitė, dukterė Jono Pacevičiaus ir Marinos Sparvaitytės, o jos sesuo Elzbieta 1665 m. sausio 18 d. užrašyta Pociaus pavarde. 1662 m. rugpjūčio mėn. pakrikštyta Ona Zalevičaitė, dukterė Petro Zalevičiaus (Zalewicz) ir Onos (Anukna) Žiogaitės iš Bliūdsukių, o jos brolis Motiejus 1665 m. vasario 26 d. užrašytas tikrąja Žalio pavarde, taip pat iš Bliūdsukių (de Bludskow) 1662 m. liepos 26 d. pakrikštytas Jokūbas Kialakowicz, sūnus Jono Kialakowicz ir Magdalenos, jo gi brolis Adomas 1665 m. balandžio 3 d. užrašytas Kiaulakio pavarde. 1662 m. rugpjūčio mėn. pakrikštytas Jonas Ruškevičius, sūnus Dovydo Ruškevičiaus ir Magdalenos Krunaitės, o jo sesuo Ona 1665.VII.23. užrašyta Ruškytė. 1670. II.3. pakrikštyta Darata Sargevičaitė, dukterė Andriaus Sargevičiaus ir Kotrynos, o jos brolis Adomas 1672. III.5. užrašytas tikrąja Sargūno pavarde.

Žodis apie lenkiškas pavardes, kurias galėtumėm pavadinti pareiginėmis arba verslinėmis, nes jos yra kilusios iš lenkiško pavadinimo pareigų ar verslo, kuriuos, kadaise, baudžiamą eidami, yra turėję tų pavardžių savininkų proseneliai. Tų pareigų ar verslo pavadinimai ilgainiui jiems prigijo kaip pavardės. Buvo taip. Senovės dvarų ir bažnyčių inventorių sąrašuose, kur yra išvardyta baudžiauninkų pareigos, nuolat randame prie vieno kito baudžiauninko vardo jo darbo pareigos pažymėjimą, pav. „kowal“, tai reiškia — kalvis. Dvaras, be abejo, tą baudžiauninką šaukdavo ne kokia ten jo pavarde, bet jo pareigos pavadinimu „kowal“. Ilgainiui tas „kowal“ ėmė galioti kaip baudžiauninko ir jo šeimos pavardė. Iš šitokios padėties kilo daugybė Lietuvoje Kavolių ir Kavaliauskų pavardžių. Jų visų seneliai yra buvę kalviai ir pan. Turime šiek tiek lietuviuose ir šmitų pavardžių, tai irgi kalviai, tik reikia manyti, vokiškųjų dvarų. Germaniškosiose valstybėse šmitų pavardžių yra aibės. Man neteko vokiškųjų dvarų inventorių skaityti, jų Lietuvoje buvo labai maža, bet, manau, juose kalvio pareiga bus buvus vokiškai rašyta žodžiu „schmiedet“, t.y. — atlieka kalvystės darbus. Iš čia, tikriausia, bus kilę Šmidtai. Be abejo, pas mus šmitų gali būti ateivių ir iš kitų kraštų.

Viešnių bažnyčios 1677 m. inventoriaus sąrašas (Kauno Kurijos Archyvas, 120 tomas, 127 lapas) pav. randamas baudžiauninkas „kotlarz“ lietuviškai būtų katilius. Iš čia, be abejo, kaip ir iš aiškintojo „kowal“, kilo mūsiškės Kotlerių, Katliorių ir Katležauskų pavardės. Akmenės bažnyčios tų pačių metų inventoriuje (ten pat 144 lape) įrašytas baudžiaun-

NAUJASIS J. A. V. KARIUOMENĖS ŠTABO VIRŠININKAS

J. SKARDIS

J. A. Valstybių du karininkai kalbėjosi su reporteriu apie idealaus kariuomenės štabo viršininko ypatumus. "Jis turėtų būti parašutininkas turįs nepaprastų patyrimų kovose, panašiai kaip Ridgeway", pasakė vienas karininkas. "Jis turėtų turėti smegenis kaip Gruentheris", tarė kitas; "be to, jis turėtų būti geras organizatorius, toks kaip Eisenhoweris". "Jis privalo būti jaunas ir vykęs pavojingų diplomatinėlių uždavinių, kaip Clarkas", pridūrė pirmasis karininkas.

"Aš žinau apie ką jūs kalbate", įsiterpė reporteris. "Tai generolas Maxwell Taylor."

Pereitų metų gegužės mėn. gen. Maxwell Davenport Taylor buvo paskirtas pakeisti gen. Ridgway, J.A.V. kariuomenės štabo viršininką. Gen. Taylor, 53 metų amžiaus, yra jauniausias kariuomenės pilnas generolas ir jauniausias amžiumi štabo viršininkas Amerikos istorijoje, išskyrus gen. Douglas MacArthurą, kuris tokioms pareigoms buvo paskirtas būdamas 50 metų amžiaus.

Naujas štabo viršininkas yra labai geros išvaizdos, gerai išmokslingas vyras, geras kalbėtojas. Jis nepaprastai kreipia dėmesį į tinkama išvaizdą ir laikyseną. Būdamas Korėjoje, jis laikė svarstyklės

prie štabo karininkų valgyklos durų. Jis ne "Hollywoodo generolas", tačiau mėgsta sąmojų ir pajaukauti.

"Kai vadovavau 101-ai parašutininkų divizijai", pasakoja gen. Taylor, "klausdavau savo vyrų, kaip jiems patinka šokti iš lėktuvų ir, paprastai, gaudavau vienodus pasigiriančius atsakymus. Tačiau vieno parašutininko atsakymas mane nustebino. 'Man nepatinka šokti iš lėktuvo', pasakė jis, 'bet man patinka būti kartu su vyrais, kurie mėgsta šokinėti iš lėktuvų'. Aš paspaudžiau jam ranką, nes ir aš jaučiausi lygiai taip pat."

Jis pasidarė parašutininku, jo žodžiais, visai pripuolamai. 1942 m. pabaigoje jis buvo 82-ros pėst. div. štabo viršininkas. Divizija stovėjo Camp Claiborne, Louisianoje, kada buvo pranešta, kad iš jos bus sudarytos dvi parašutininkų divizijos. Tuo metu jis buvo 41 metų amžiaus pulkininkas, praėjęs augščiausią karinio lavinimosi kursą, kokį tik J.A.V. kariuomenė gali savo karininkui duoti. 20 metų amžiaus būdamas jis baigė West Pointo akademią inžinerijos karininku. Baigė 1922 metų klasę ketvirtuoju. Vėliau baigė inžinerijos mokyklą, lauko artilerijos mokyklą, vadovybės ir generalinio štabo mo-

ninkas Jokūbas Ciesla, lietuviškai būtų medinių namų statytojas, dailidė. Todėl turime lenkiškų pavardžių Cieslevičius, Cieslikauskas, Cieslinskas. Vėl, pv., Žagarės bažnyčios tų metų inventoriuje yra baudištininkas, kurio pareiga pavadinta "mlynarz", mūsiškai malūnininkas, gi dar senesniuose gudiškuose inventoriuose ta pareiga turėjo būti gudiškai įrašoma "melnik", iš čia turime nelietuviškų pavardžių variantus Mlinarskis, Melninkas ir t.t.

Skaitant XVII ir XVIII šimtmečių Utenos bažnyčios gimimo metrikas, teko pastebėti, kad ten pavadėms pradėta lenkiškas priesagas kabinėti apie 1780 metus, o prieš tai ten jos būdavo rašomos beveik grynai lietuviškos. Tik maždaug nuo tų metų pradėta rašyti Vabalius Vabalevičiais, Liulius Liulevičiais ir panašiai. Dar būdinga, kad tos bažnyčios jungtvių metrikose pavardžių su slaviškomis priesagomis jau nuo 1729 m. žymiai daugiau, negu gimimo metrikose. Matyti, veikta psichozės, kad per jungtvių iškilmes patogiausias momentas pavadėms lenkinti.

Bendrai, visų bažnyčių XVIII a. metrikose pastebima aršesnė lenkinančioji ranka, negu XVII-tojo.

Įdomu tai, kad Švėkšnos bažnyčios 1665 m. rugpjūčio mėn. gimimo metrikose (92 lape) teko aptikti kelias perpus lietuviškai, perpus lotyniškai parašytas metrikas. Štai viena iš jų: "Joseph Ambrozey Walgynaytis Margareta isz siliskiu Joseph stepanaitis cum Edwigis spilgaycia isz cvietiniu" (Kvietinių).

Senovėje, ligi pačios pradžios XIX a., visos bažnyčios metrikas rašė lotynų kalba. Lenkiškai jos buvo rašomos Žemaičių vyskupystėje ir Kuršo dekanato bažnyčiose tik nuo 1828 ligi 1848 metų. Vilniaus vyskupystėje ir Žiemgalos dekanato bažnyčiose jos lenkiškai rašyti pradėta anksčiau: ten metrikos jau lenkiškai parašytos 1798 m., o nuo 1803 m. ten jau, matyti, visos bažnyčios lenkiškai rašė. Nuo

1849 m. metrikas rusų valdžios įsakymu pradėta rašyti rusiškai. Čia tenka pastebėti, kad lotyniškai rašytose metrikose motinų ir mergaičių pavardės labai dažnai rašyta su lietuviška priesaga "-aycia", o moterų — su "iene", nors su šia pastarąja nežinau. Nustota "-aitės" ir "-ienės" rašyti, pradėjus rašinėti lenkų kalba.

XVII ir XVIII a. metrikose pavardžių lietuviškas rašymas žymiai, kaip teko pastebėti, priklausydavo nuo metrikų rašytojų, kiek jie būdavo lenkinimo tendencijai atsidavę. Rašytojai, kurie, matyti, šalčiau į lenkinimo reikalą žiūrėdavo, žymiai mažiau sulenkintų pavardžių įrašydavo. Bet įdomus dalykas: kartais, kai tokio asmens, rašiusio palyginti daug sulenkintų pavardžių, rankos pabrėža pasibaigia ir pradeda toliau rašyti jau lenkininkas, pavardžių su sulenkintomis priesagomis staiga atsiranda žymiai daugiau: Birbilai virsta Birbilavičiais, Kuisiai — Kuisiavičiais, išnyksta "-aitės", "-ienės" ir t.t.

Toks mūsų pavardžių lenkinimas vyko visais tais Lietuvos praeities laikais, kai mūsų dvarininkai, bajorai ir kunigai buvo išauklėti lenkiškoj kultūroj ir lenkiškoj tautinėj ideologijoj. Tada buvo siekiama Lietuvą suvienodinti, suvienalytinti ir sutapatybinti su Lenkija, lenkų kalba, kultūra, papročiais ir dvasia. Norėta, kad dvi — lietuvių ir lenkų — tautos virstų viena tauta — lenkų. Lietuvių gi tauta su savita kalba, kultūra, papročiais ir dvasia turėjo nuo žemės paviršiaus pradingti. To siekė Lietuvos — Lenkijos unija. Dabar gi, kada ta unija iš gyvenimo jau seniai išmesta ir padėta į archyvą, tenka nepriklausomai, tautiškai Lietuvai atitaisyti visa tą, ką unija lietuvių bei bloga padarė. Tarp kita ko, reikia pasiskubinti atlietuvinti ir unijos sužalotas lietuvių pavardes. Jas atlietuvindami mes atliksime vieną iš taurių mūsų prievolių — daryti visa, kas nuo mūsų priklauso ir ką mes padaryti galime. ("L. A."

kyklą ir karo koledžą. Be to, jis studijavo 6 mėn. prancūzų kalbą Paryžiuje ir 2 metų japonų kalbą Tokio. Prancūzų ir ispanų kalbų jis buvo mokėsis West Pointe. Norėdamas dar daugiau mokytis, jis paklausė vieną Fort Benning viršilą ar šokimo iš lėktuvų kursas yra tikrai reikalingas. "Hell, no", atsakė viršila. "Tik ženkite iš lėktuvo ir tikėkitės, kad jūsų parašutas atsidarys."

Gen. Taylor daug pasidarbavo padėdamas paversti 82-ąją div. parašiutininkų divizija. Vėliau jis kovėsi kaip šitos divizijos artilerijos viršininkas Sicilijoje. Italijos invazijos išvakarėse, jis savanoriškai įvykdė vieną iš II Pas. karo rizikingiausių slaptų uždavinių. Musolinis tada buvo pabėgęs iš Italijos, vyriausybei vadovavo maršalas Pietro Badoglio. Jis slaptai per pasiuntinį pranešė į Eisenhowerio vyr. būstinę, kad Italija pasiduodanti. Apsaugoti italus nuo vokiečių keršto, buvo planuojama išmesti 82-ąją parašiutininkų div. Romoje tuo pačiu metu kai viešai bus paskelbta kapituliacija. Prieš rizikuojant visa divizija, kas nors turėjo išvalgyti ir išaiškinti situaciją Romoje. 1943 m. rugsėjo 7 d. Taylor ir plk. William Gardiner iš britų laivo buvo perkelti į italų karo laivą ir pristatyti į italų uostą Gaeta. Aprengti suglamžytomis uniformomis, kad atrodytų kaip beaisviai amerikiečiai lakūnai, įjėdu buvo įstumti į sanitarijos automobilį ir nuvežti Romon.

Visą tą naktį jie tarėsi ir posėdžiavo su italų karininkais. Dideliam Taylor nustebimui, italų maršalas Badoglio buvo priešingas amerikiečių parašiutininkų išmetimui, jo nuomone, tai būtų buvusi savižudystė. Taylor nenoromis, per radio patarė Eisenhowerio vyr. būstinei atsisakyti nuo šios operacijos. Sekančios dienos popiečio metu, jis ir Gardiner tuo pačiu sanitarinio auto buvo nuvežti į nuošaliai buvusį aerodromą, ir po kelių valandų, jie jau buvo Tunise, kaip tik tuo laiku, kai italų radio pranešė pasauliui apie Italijos kapituliaciją.

"Tos operacijos atšaukimas, buvo sunkiausias sprendimas, kokį kada nors turėjau padaryti," sako gen. Taylor. "Mes norėjome parodyti, ką parašiutininkų daliniai gali atlikti. Romos užėmimas iš oro būtų davęs daug medžiagos įvairiems rašytojams ateičiai."

1944 m. kovo mėn. Taylor perėmė 101 parašūt. div. vadovavimą ir su savo vyrais buvo iššokdintas Normandijoje prieš invazijos dieną (D-day). Jis buvo pirmasis amerikiečių generolas išsikėlęs Prancūzijoje II Pas. karo metu. Po trijų mėnesių su savo divizija jis dalyvavo suderintame britų — amerikiečių oriniame išsikėlime Olandijoje, didžiausioje parašiutininkų operacijoje karo istorijoje. Tų kautynių metu Taylor buvo sužeistas ir gavo Purple Heart ordiną. Už misiją į Romą jis buvo gavęs Silver Star, o už Normandiją — kryžių, The Distinguished Service Cross.

Kai 101 par. div. buvo pasiūsta poilsio Prancūzijoje, gen. Taylor gavo įsakymą vykti į J. A. Valstybes inspektuoti naujus transporto lėktuvus C-119 Flying Boxcar, pačius pirmuosius tokio tipo pradėtus gaminti. Tuo pačiu laiku prasidėjo Bulge kautynės. Netikėtai, keturias dienas prieš Kalėdas Taylor užėjo į Pentagoną ir ten kariniame žemėlapyje pamatė savo diviziją iš visų pusių apsupta prieš Bastogne. Nieko nelaukdamas jis tuo išskubėjo atgal į savo diviziją. Diviziją Taylor pasiekė džypu, lydima šoferio ir tik vieno karininko, tris mylias važiuodamas prieš teritoriją, pritraukdamas nuolatinę prieš ugnį visą kelią, kol pasiekė savo apsupta dalį. Atvykęs į divizijos štabą, ten rado savo pava-

duotoją brig. gen. Anthony McAuliffe ir štabo pareigūnus, šaltai begirkšnojančius priešpjetinį kon-jaką.

"Kol jiems nepasakiau, jie net nežinojo, kad apie juos tuo metu buvo pasakojama didžiausia istorija pasaulyje", pasakojo Taylor. Sunkios kautynės tęsėsi dar 22 dienas. McAuliffe paniekinanti atsakymą "Nuts", į vokiečių pasiūlymą pasiduoti, Taylor vadina didžiausiu vienskiemiu žodžiu karo istorijoje. 101 par. div. laimėjo kautynes, pasiekdama garbės ir sukurdama legendą.

Po karo gen. Taylor buvo paskirtas West Pointo viršininku. Būdamas tik 44 metų amžiaus jis buvo jauniausias viršininkas karo akademijos istorijoje. tačiau ir čia jis buvo pralenktas tik gen. Mac Arthuro. Jie abu pabrėždavo fizinio parengimo reikšmę ir abu paliko savo asmeniškų įrašus akademijos sporto salėje. Mac Arthur panaudojo Homero žodžius: "Draugiškų varžybų lauke yra sėjamos sėklos, kurios kituose laukuose, kitomis dienomis, atneš pergalės vaisius". Gi sporto salės persirengimo kambaryje, prieš svarstyklės, yra įrašytas gen. Taylor patarimas: "Šios svarstyklės turi priminti West Pointo karininkams, kad pilvočius negali vadovauti kadetų korpiui."

"Šių dienų karas yra keturių matavimų: karinio, politinio, ideologinio ir ekonominio. Niekas, kuris neturi supratimo apie šiuos elementus, neturėtų būti pakeltas augščiau grandinio laipsnio."

Keturių matavimų kare, Taylor gavo krikštą, kai jis buvo paskirtas J.A.V. vyr. vadu Berlyne 1949 m. rugsėjo mėn. Buvo praėjęs tik mėnuo laiko nuo blokados pabaigos. Išstisus 18 mėnesių jis kovojo su rusų spaudimu. Šią periodą jis atsimena kaip gero bendradarbiavimo su britų ir prancūzų atstovais triumfą. Jis labai vertino buvusį Berlyno burmistrą Ernst Reuterį. Berlyno gyventojus jis sužavėjo kreipdamasis į jų susirinkimą vokiškai, išmokęs vokiečių kalbos liuoslaikiu, lygiai kaip vėliau jis nustebino korėjiečius, kreipdamasis į juos jų gimtąja kalba. Pasakojama, kad susijaudinusi sena korėjietė verkė, kai išgirdo gen. Taylor kalbantį korėjietiška. Jis jos paklausė: "Ar aš ką nors bloga padariau korėjietių kalbai?"

Grįžęs iš Berlyno, Taylor praleido dvejus metus Pentagono ir vėliau buvo paskirtas 8 armijos vadu, pakeisdamas gen. J. Van Fleet.

1953 m. vasario mėn. karas buvo "išales" ir kautynių laukuose ir prie derybų stalo. Gen. Taylor vykdė kas buvo įsakyta ir vedė tik defenzyvinį karą, o bet, vykdė ką gen. Van Fleetas buvo pradėjęs — mokymą ir ugdymą korėjiečių kariuomenės.

Kai tų metų liepos mėn. kiniečiai komunistai pradėjo didžiąją ofenzyvą, pietų korėjiečiai pradėjo trauktis, bet, galų gale, sulaukė kiniečių, įvykdė priešpuolį remiamą intensyviausios artilerijos ir kitų priemonių ugnies Korėjos karo istorijoje. Komunistų nuostoliai siekė 28,000, o Korėjos armija neteko tik pusės tiek.

"Tuo buvo įrodyta, kad laisvi azijatai gali išmokti apsiginti patys nuo komunistinių azijatų", kalbėjo gen. Taylor.

Paskirtas J. A. Valstybių jėgų Tolimuose Rytuose vadu, nespėjęs sušilti naujose pareigose, jis buvo atšauktas Amerikon augštesnėm, kariuomenės štabo viršininko, pareigoms.

Neperseniai, kai jis kažkieno buvo paklaustas, koks yra geriausias būdas sumušti komunistus, jis atsakė: "Pasakykite mūsų vaikams teisybę apie komunistizmą, o komunistų vaikams apie demokratiją".

Jau senas buvo Jonas Bugaila, pažįstamas plačioj Kuršėnų apylinkėje. Išgyvenęs apie 20 metų Amerikoje — grįžo kadaise namo. Lietuvos ilgesys jį kankino ir dieną ir naktį. Žydinčios pievos, banguojantys javai, neaprėpiamos girios ir upių vingiai vaidenosi jam. Vos-ne-vos pasigydęs, ilgesio kentėjinių nepakeldamas, vieną gražią dieną sėdo į laivą, perplaukė Atlanto vandenyną ir per Vokietiją tiesiai į Lietuvą savo...

Jis pasakojo besiklausantiems:

— Vis traukė namo: pas savus. Ir paukštelių čiulbėjimą norėjau dar išgirsti.

Tikrai — jis turėjo jautrią širdį, buvo menininkas jau savo giloje prigimtyje. Jis mėgo iš medžio skaptuoti dievukus. O, kaip nuostabiai gražiai atrodė jo išdrožinėti Rūpintojėliai, ažuoliniai kryžiai ir šventi Jurgiai su jietimis rankose, durią ir nusuką slibinui sprandą. Tie jo kūriniai buvo mėgstami visoje Lietuvoje. Už juos brangiai mokėjo. Daug jau, oi labai daug šio garbaus dievdirbio kūrinių buvo pasklidę po žmones.

Dar Nepriklausomos Lietuvos laikais ne kartą Jonas Bugaila buvo valdžios apdovanotas už savo meniškų sugebėjimus, už kūrinių meistriškumą. O vis dėlto jis nė vienos dienos nebuvo lankes meno ar panašios mokyklos.

Žmonės sakydavo:

— Bugaila iš paties Dievulio gavo aukso rankas.

Dabar, kada Lietuvą siaubė baisesis okupantas, senelis gyveno pačios Ventos pakrantėje ir slėpė žemėje iškastoje lindyneje. Stogas žaliavo samanomis — blizgėjo kaip šilkas, kaip aksomas, vos-novos nuo žemės atsiplėšęs. Du maži langeliai nedrąsiai žiūrėjo į Ventą. Lindynę dengė tankūs, susipynę krūmai ir augsta žolė. Vasarą aplinkui žaliavo, čiulbėjo pavakario lakštingalos. Senelis Jonas, maldingai nukreipęs į dangų savo akis, sukryžiašęs ant krūtinės

rankas, klausėsi tų nuostabių paukštelio trelių. Jis jautė, jog tas paukštelis garbina Dievą. Dažnai ir pats paskėsdavo maldoje.

Dievdirbio trobelę slėpė dar išsikeroję trys dideli beržai ir viena eglė. O kiek toliau, gal už kokių penkiolikos metrų, kaip kalnas, stovėjo giria.

Senelis buvo daug matęs, daug išgyvenęs ir mokėjo įdomiai pasakoti. Jis gerai atsiminė net tris žiaurius karus, baudžiąvą ir kitus lietuvio kentėjimus. Jis vaizdžiai pasakodavo apie 1863 m. sukilimą prieš carą ir jo kazokus.

Bugaila savo pasakojimus visad baigdavo:

— Visos buvusios negerovės, priespauda, tik dukelytė prieš dabartinį bolševikų žiaurumą, baisesis priespauda ir nekaltų žmonių naikinimas. Bolševizmas tai paties kipšo išmislas. Man rodos, — vistiek Stalino kraugeriams jau galas netoli. Juk ir Mikalojus — Rusijos caras ir Hitleris — Vokietijos valdovas, buvo galingi, dar ir kaip galingi! O kur jie dabar Viešpaties Dievo galia neturi nei pradžios, nei galo.

Dabar jau dėdulis Jonas ir dievukų nedrožinėjo. Pavargo jau. Ir akys kasdien silpnesnės darosi. Rankos ne tos — virpa ir jėgos nėra. Senatvė. Pirštai irgi nebe tokie paklusnūs, sugrubo, kaip mediniai pasidarė. Retkarčiais dar koki medinį šaukštą ar klumpes išdroždavo. Vertingesnių dalykų jau ir nebandydavo.

O kaip senas buvo dėdulis Jonas ir kaimynai nesutarė. Vieni sakė, jog galis turėti 90 metų, kiti — visą šimtą priskaičiuodavo. Tikrumoje dėdulis, nors buvo senas, bet dar gerai atrodė, nesunkiai dar sukdavo pėsčias dešimt ir daugiau kilometrų.

Vaizbučių ir Žilių miškuose vyko gyva partizanų veikla.

Jie gynė lietuvių tautą, jie liejo kraują ir mirė už ateities nepriklausomą Lietuvą... Jie matė saulės spindulius šviesoje tautos garbė, savo numylėto

krašto didybę. Ir kas gi galėtų daugiau mylėti, negu tie, kurie be jokių sąlygų atiduoda viską, kas žmogui yra brangiausia — gyvybę.

Zaliųjų miško brolių gyvenimas buvo sunkus, daugiau — baisus. Jie kovojo dieną ir naktį. Poilsis? Ne, jie jo niekad neturėjo. Kiekvienas jų — didvyris, kiekvienas jų — šventasis!

Igdę kariai. Jie narsūs ir mirti pasiryžę. Jie kovojo, kaip liūtai. Kiekvienom kautynėm pritaikydavo skirtingą kovos taktiką, pareinančią nuo vietovės, aplinkybių ir brolių skaičiaus.

Sodiečiai juos mylėjo, tačiau meilės negalėjo viešai rodyti. Bet slaptai nuosirdžiai juos rėmė, maitino. Brolių žygiams tauta pritarė. Dieve, tu berniuku kruvina kancija buvo kraunama ant tėvynės Lietuvos smilkstančio aukuro! Jų idealas nemirtingas — Lietuva tegu būna nepriklausoma, lietuvių tauta tegu būna gyva ir laisva!

— Jie aukoja savo jaunystės svajones ir ateitį, — kalbėjo slaptai apylinkės gyventojai. — Juk po jų mirties ir kapo niekas jiems nesupila. Jie kenčia miškų darganas ir šaltį, alkį ir žaizdų skausmą... Kam? Už ką? — klausdavo lietuviai. Ogi tik tam, kad Lietuvėlė būtų gyva. Jie buvo laisvos Lietuvos simbolis. Jie artėjo prie kryžiaus, ant kurio kankinė Lietuva merdėjo. Jų pareiga, jų tikslas buvo nuimti nuo kryžiaus dar gyvą, bolševikų prikaitą Motinėls kūną.

Kartą, tačiau, kautynės mūsų broliams baigėsi nelaimingai — jos buvo paskutinės. Girdėjosi dar paskiri šautuvų šūviai. Kiek atokiau, kaip gandraus snapu, sukalendavo priešo kulkosvaidis. Dešinėj dar sprogo viena rankinė granata. Kairėje kimiai praplupo automatas. Dar vienas kitas šūvis rimstantį mišką sujaudino.

Sužeistieji, jei dar pajėgė, nė vienas gyvas priešui nepasidavė. Paskutinė granata, rusams—mongolams artėjant, sprogdavo nusinešdama jaunuolio vėlę į dausas, bet kartu krisdavo ir priartėję bolševikai skeveldrų paliesti.

Jeigu kuris liko neišsisprogdinęs, tas būdavo negailestingai budelių kankinamas. Priešų durtuvai be gailėsčio smigdavo į vos gyvo jaunuolio kūną. Ir tyčia buvo taikomos tos vietos, kurios neatnešdavo staigios mirties. Sadistų malonumams ir galo nebūdavo. Jų veidai žiauriom grimasom iškraipyti. Jie šaukė ir šlykščiai juokėsi Skausmuose besiraitančius sužeistuosius jie kankino, kaip mokėjo, kaip tik išmanė. Jie pjaustė dar gyviems liežuvius. Badė akis, paleidinėjo žarnas, spardė purvinais batais sukrekėjusias žaizdas.

Ir taip iš gražių lietuviškų veidų heliko mėšą primenančių kraujuota masė. Kitur iš viso nebuvo nei veido, nei galvos. Net nepatikėtum jog tai būta gražuolio aštuoniolikmečio bernelio kūnas. Taip baisiai buvo jis sudarkytas.

Vietoje gražių, jaunyste spindinčių, akių, dabar juodavo, sukrekėjusio, pajudavusio krauju skylės. Paleistų vidurių žarnos vingliais vyniojosi kruvinos žolės paviršiumi...

Apylinkui dar vis girdėjosi rusišką "matušką" garbiną keiksmazodžiai. Miško aidas tuos bjaurius riksmus keleriopei pagarsindavo, padaugindavo. Lietuviškoji, šventoji giria, verkdama dejavo...

Senelis Jonas apsiavęs naginėmis, apsilikęs sermėga, virve susijuosęs, užsikišęs už juosmens kitvį ir mažą pjūklėlį, tyliai praverė sugirgždėjusias duris. Dideliu kryžiaus ženklu palaimino namus ir išėjo. Eidamas senelis laimingai šypsojosi. Jo didelė baržda

spindėjo balsvu žilumu ir teikė jo veidui kilnią, švento senelio išraišką.

Pušyno patalynu einant, kartkartėmis perdžiūvusiu spyglių ir šakų šakelių klotas sulūždavo ir brakšteldavo. Galų gale senelis paskendo, nugrimzdė miško tankmėje ir nakties tamsoje. Jį apglėbė miško vėsuma.

Kažkur toli lyg vilkas, lyg šuva sukaukė.

Rugpjūčio mėnesio gamtos burtai skleidėsi ir plito. Dangaus aksomo juodumoj švietė nuostabios deimantinės, rubino ir safyro spalvos, nuolat mirksinčios dangaus akelės — žvaigždutės. Aplink iš visų pusių kvepėjo įvairiomis gyduolėmis — žolelėmis. Kvepėjo grybai pasislėpę. Jų atsirasdavo vis daugiau ir daugiau. Puikiai dygo baravykai, umėdės, raudonkepuriai, lepšės, voveruškos. Kas pagaliau ir sugebėtų tų kvapų — kvapelių daugybę suskaičiuoti, vieną nuo kito atskirti?

Kas čiuo metu nemiegojo buvo kupinas noro gyventi. Viskas aplink kvėpavo dieviška palaima, taika ir ramybe. Gėlės dabino žalią miško vainiką.

Atrodė, jog šioje gamtos šventovėje niekas negalėjo žudyti; ne tik žudyti, bet ir supykėti niekas negalėtų. Niekas neišdrįstų sudrumsti tos šventos ramybės, tos didingos rimties ir laimės, tartum smilkalais kvepiančioje amžinybės šventovėje. Senelis Jonas čia juto, net matė, pačią Dievybę, visame jos kilmingame spindėjime.

Senelis vis ėjo ir ėjo. Jis artėjo į tikslą. Jam nebuvo sunku rasti slaptas girios šunkelėlis, nors kai kada, staiga, jam iš akių jis pradingdavo, pabėgdavo, bet ir vėl surasdavo.

Ir taip netoli upokšnio išdygo nežinomas kapas. Tai buvo paprastas žemės kalnelis. Tenai ilsėjosi didvyriai, kurie taip anksti nuėjo amžinybėn.

Lietuva nedainuoja, jau ir nesijuokia niekas tenai. Laimė ją paliko. Šimtai nežinomos kilmės kapų be antkapių pavertė tą šalį nykiu kapinynu.

Rytas skendėjo ir dabinosi aušros nuspalyvintais spinduliais. Saulė savo auksinį kraštelį nedrąsiai pro mišką iškišo, lyg vėl norėdama atgal pasislėpti, tačiau vėlgi, apsigalvoję, staigiau, greičiau ėmė kilti į viršų. Vis daugiau, vis plačiau ji bėrė auksinių spindulių šviesos.

Partizanų kapas buvo vienišas ir liūdnas.

Tą rytą pro šalį jojo bolševikų NGB-istų raitelių būrys. Jie pastebėjo pro medžius matomoje vietoje neįprastą vaizdą: išbarstytos žemės buvo atyždziai supiltos į vieną tvarkingą antkapį. Rūpestingos rankos pasirūpino šį antkapį taip sutvarkyti, kaip buvo įprasta Lietuvoje. Gale pylimėlio kapą laimino ir saugojo pušies medžio, postoris, kryželis. Iš eglės šakų, gėlėmis apvertas, vainikas kabėjo ant kryžiaus, o pats kapas buvo užverstas gėlių kalnu.

Žiaurus NGB-istų ir striubų veidai perskreipė iš pykčio tam krikščionybės simboliui. Juos nemažiau pykino ir itūžimą kėlė gyvos, įvairiaspalvės gėlės.

Žiauriems atėjūnams buvo nelaukta, keista ir nuostabu... Tartum tas kryžius savaime būtų atsiradęs, išdygęs, nes kas gi galėtų, atrodo, išdrįsti raudonojo okupanto žiaurumui pasipriešinti? Pačioj Rusijoje tokie dalykai buvo nežinomi. — Iš kur tos gėlės? — Iš kur tas kryžius? — patys savęs tie barbarai klausė ir stebėjosi.

Galiausiai jie nutarė, jog tai:

— Sabotažas ir viešas pasipriešinimas Rusijai, raudonajai armijai ir komunistų partijai!

Bet tai buvo tik Lietuvos ryžingas, griežtas, bet tylus protestas — didvyriškas pasipriešinimas okupantų milijonams. Paprastas medžio kryžius ir gyvų

gėlių kalnas rodė, jog žemėmis užpilti kankiniai tautos nėra pamiršti, už juos meldžiamasi, jų kovotoms idėjoms tikima.

Raitelių būrio vadas suriko: "Sležat s konej".

Visi stribai nušoko ir laukė įsakymo.

— "Rastopyrit etuju drian", — sušuko majoras. Atseit, įsakė išmėtyti viską, suardyti tvarką ir grožį, o palikti, kaip bolševikų įprasta, netvarką.

Bjauriais keiksmazodžiais springdami, šoko sovietiniai robotai daužyti kryžių, mėtyti, draskyti gėles, o antkapį kojomis išspardė. Kristaus kančios simbolį toli į mišką kojomis nuspyrė. Kapas liko sutryptas, išniekintas, nes ta gauja žudikų ir niekšų neturėjo mažiausio supratimo apie artimo meilę ir mirusiųjų pagarbą.

Pats dalinio vadas buvo augęs be tėvų, be priežiūros, nuolatos badaudamas, šaltį ir darganas kentėdamas. Jis savo vaikystėje nei jaunystėje nepatyrė mellės šilumos. Žmoniškumo šviesa jo galvos negalėjo apšviesti. Bedievybėje vėliau jį auklėjo kariuomenė. Jis kito dievuko, be Stalino, nepažino ir nenorėjo daugiau nieko žinoti. MGB būrio vadas, majoras Arkadij Petrovas seniau buvo tikras galvažudys. Jis pačioje jaunystėje išžudė vieną ūkininko šeimą: ir didelius ir mažus — visus aštuonis asmenis. Jis buvo pagautas. Kalėjo kurį laiką, bet po vienu kitu metų buvo išleistas laisvėn.

Vėl buvo grįžęs kalėjiman, nes buvo iš tų, kurie sakydavo: "Kam kalėjimas, o man namai"...

Betgi vėliau, politruko įkalbėtas, "susiprato", ėmė garbinti "tėvą, mokytoją, vadą, kuris turėjo darbininko veidą, o pasaulinio mokslininko smegenis, draugą Staliną". Ir jis ėmė mitinguose garsiai kalbėti ir "mokyti" minias tokių pat skudurlių. Tokiu būdu jis dabar jau nebe valkata, bet majoras — MGB dalinio vadas.

Atlikęs kapo išniekinimą visas būrys šoko į balnus ir nujojo. Po kurio laiko matėsi netolimo kaimo gaisras. Girdėjosi siaubo šurpuliškas nukrečiantis kankinamų moterų ir mergaičių klyksmas.

— Gelbėkit! Gelbėkit! Gelbėkit!...

Bet gelbėti jau nebuvo kam... Gelbėtojai išsėjos kapuose...

Būrys Sovietų Sąjungos galvažudžių žudė nekalvus žmones.

Pas senelį Bugailą gyveno Andriukas ir jo sesytė Mildutė. Gal prieš metus laiko priglaudė juos nabagėlius. Sukalė jiems iš paprastų lentų lovytes. Iš gerų žmonių gavo patalėlius. Žmonės ir aprenė juos. Geri vaikai buvo abu. Žodžio prieš neištardavo. Andriukas buvo aštuonių, o Mildutė — gal tik šeštus baigė peržengti.

Bolševikai vykdė Gintenių kaimo egzekuciją: baudė gyventojus už nepaklusnumą. Siūlė kaimiečiams geruoju kurti kolchozą, bet gyventojai nesi-skubino, kolchozo nekūrė. Visi, kaip vienas, kaip mokėjo, kaip išmanė, priešinosi tam sovietų — bolševikų įsakymui. Taigi prievarta imta kurti kolchozą.

Partijos galvos ilgai nesvarstė. Davė skubų įsakymą sunaikinti "liaudies priešų lizdą" pamokyti "buožes". Kalbamą kaimą apsupo raudonosios armijos daliniai. Didžiuliais traktoriais atvilko patrankas. Po to, gal porą valandų dundėjo skardūs patrankų sūviai. Sviediniai krito ant kaimo trobesių. Sprogstamieji šrapneliai ir padegamieji sviediniai savo atliko. Visas kaimas per trumpą laiką suliepsnojo. Žmonių bausis riksmas ir stipriausių nervų žmogų iš proto varė. Žmonės leidosi bėgti į visas puses, bet juos pasitiko šautuvų ir kulkosvaldžių ugnis. Kaimas buvo nemažas, apie šeši šimtai žmonių jame gyveno.

Išžudė visus. Sunaikino. Sužeistuosius ilgais durtuvais dabaigė. Vyrai, moterys ir vaikai susilaukė vienodo likimo. Ir kūdikių nepasigallėjo.

Andriukas su Mildute tuo laiku nebuvo namie: ganė gyvulius, toliau nuo kaimo, prie pat miško. Abu išsigandę krito į pirmą pasitaikiusį griovį. Jie girdėjo baisų sodiečių riksmą:

— O, Jėzau, Marija! — Gelbėkit! — O, Jėzau!..

Jėzau, kam mus apleidai! — sklido vaitojimas.

— Žmonės, žmonės, kas galite, kas girdite! — aidu skrido isterikos ir siaubo balsai. — Padėkite, gelbėkite! — bet nebuvo kas padeda, neatsirado kas išdrįstų suteikti pagalbą.

Abu vaikai, sudegus kaimui ir pasitraukus raudonarmiečiams, įleškojo savųjų. Ilgai įleškojo. Verkė nelaimingi. Nerado tačiau nei tėvų, nei brolių, nei seselių. Gal keletą dienų jie klaidžiojo aplink. Miške miegojo. Badavo. Laimingu atveju jie užtikio dėdės Jono landynę. Senelis buvo geras — priglaudė abu vaikus.

Šalia tos landynės sruveno gražioji Venta. Bet tas vandens tekėjimas buvo lėtas, tylus ir laimingas, kaip visų žmonių, nepriklausomos Lietuvos laikais, gyvenimas.

Dėdė Jonas turėjo meškerių. Atliekamu laiku meškeriojo. Žvejojo ir bučių pagalba. Pagaudavo gražios žuvies. Andriukas padėjo dėdyčiui žvejoti; — jis ir meškerę savo turėjo. O Mildutė pakrantėje sėdėdama, kaip senė, liūdnei žvelgė į toli ir į žydinčias geltonas ir baltas vandens lėlijas. Jos veidelis buvo išblyškęs. Labai retai kada ji šypsojos.

Andriukas eidavo dažnai į Kuršėnus žuvų paroduoti. Apeidavo ir apylinkės kaimus. Jį visi pažinojo, ir jis visus. Jam negalėjo geri žmonės maisto. Atsinešdavo druskos, mėsos, lašinių, svogūnų. Ir degtukų reikėjo juk krosniai pakurti ir valgiui išsivirti.

Sugriovė okupantas — žvėris tūkstančius gražių sodybų. Šimtus tūkstančių nekalčių lietuvių išvežė į Rusijos gilią šiaurę, į Sibirą mirčiai ir sunkiems kentėjimams. Pavertė Lietuvą ubagų, pavargėlių ir bado kraštu. O kiek daug kraujo savo sūnų ir dukrų Lietuvos žemelė sugėrė?

Parauodo lietuviškoji žemė, krauju persisunkė, kruvinas ir grūmojantis tapo seniau buvęs žydras Lietuvos dangus, upės ir upeliai nusidažė kruvinai — tai vis Lietuvos vaikų — karžygių ir didvyrių kraujas.

Dėdė Jonas atsisėdęs galvojo ir jautėsi esąs skolingas: turįs savo duoklę sumokėti tiems berneliams, kurie mirė dėl Lietuvos laisvės, dėl visų lietuvių gerovės. Jis mintimis bendravo su mirusiais.

Kiekvieną naktį, kaip geroji miško dvasia bastūnė, prieina Jonas brangaus kapo vietą. Sustoja. Pakapsto po krūmu, išima iš po jo kastuvą. Kadugys jam rankas bado, bet jam gera: jis junta ne baidymą, bet malonų kutenimą. Jam kažkodėl džiugu, ten, pačioje krūtinės gilumoje, po širdim. Jis paspaudė sau į delną, tvirtai paėmė kastuvą ir kasa. Padaro gražų antkapį. Sulygina. Suploja. Išdailina, kaip dailininkas, kaip skulptorius savo kūrinių. Pasukū, dėdė Jonas atsiklaupia, sukalba tris poterius ir dar rožančių apvaro. Vėliau paėmęs kirvį ir pjūklėlį padaro naują kryželį. Vinimis jį sukala ir vėl laimingas šypsosi.

Bolševikų vyresnybė ėmė vis labiau šiuo kapu domėtis. Aplinkui, artumoje, jau mažai kur ir beliko lietuviškų sodybų. Kolchozai griežtai prižiūrimi ir ūkylai saugomi: iš ten juk niekas naktį išeiti negali. Aplinkui nė gyvos dvasios neužuosi, o ypačiai lietuviškos, dargi naktį...

Okupantai bandė statyti sargybas, viešas ir slap-
tas, bet tuo laiku niekas nepasirodydavo, niekas kry-
žiaus neatstatydavo.

Vos tik pasitraukdavo sargyba — kapas vėl atsi-
naujindavo, kryžius vėl stovėjo, kaip seniau. Niekas
bolševikų negalėjo suprasti, kas jį pastato, iš kur tie
"liaudies priešai" ateina?

Vietinis vykdomasis komitetas neturėjo ramy-
bės.

— O jeigu sužinos Maskva, kas gi bus tuomet?
— neramiai savęs klausdavo jie.

Vieną dieną buvo gautas iš apskrities vykdomo-
jo komiteto griežtas įsakymas: — baigti žaidimą su
kryžiumi.

Esą, toks komunistų apsilaidimas galys pasitar-
nauti "buožių" sustiprėjimui. Jie gali bandyti sukilti.
Kaltininką reikia surasti ir griežtai nubausti.

Seniai nukritę lapai ir spygliai, nubalotos lietaus
laistomi, puvo ir gelto. Galiausiai pajudavo. Iš lapų
darėsi traša.

Po nakties iškrito baltas sniegas. Jo patalas už-
klojo žemę. Pašalo. Papurusį, juodą miško patalą už-
dengė sniego masės — daug balto, pūkinio sniego!
Ir upelis jau užšalo. Venta užsiklojo storu ledo tiltu.
Sustingo ledo pluta ir leido per ją ir žvėriui ir žmo-
gui eiti ir važiuoti.

Šią naktį Jonas nebuvo ramus. Blogi nujautimai
spaudė jam širdį.

Nujautimai jam vaidenosi, kaip iš anapus atėję
šmėklos, reikalauja aukos. Šypsojosi iš jo. Kaišiojo
ilgas rankas į jį. Ragino ir kvietė kartu su jais eiti.

Mirties senelis nebijojo, galvažudžių jis nebojo.
Jo gyvenimas jau liko tolimoj praeity. Bet dėl tų
mažyčių — Andriuko ir Mildutės jis buvo neramus.
Kur jie dėsīs? Ką veiks?

Dėdė Jonas su baimė susigyveno: jis ją net pa-
milo, kaip mažą draugiškai nusiteikusį šunytį.

Senelis jau pažinojo šviesios gyvybės ir tamsios
mirties išmintį. Jis žiūrėjo į gyvenimą ir į mirtį taip,
kaip tai suprato praeity dorieji žmonės ir palaimin-
tieji. Nuo jo akių jau dabar buvo nukritusi nežinios
ir pomirtinio gyvenimo paslaptis. Abejonės pasiliko
tolimam jaunystės kely. Jis jau tikrai juto, jog ar-
tėja į savo gyvenimo kelionės galą.

Taip vieną ankstyvos žiemos naktį, lyg pažadin-
tas, pabudo mažasis Andriukas. Atvožęs akeles jis
pastebėjo, jog jo ir Mildutės globėjas, mylimas dė-
dytis Jonas, jau nemiega ir susirūpinęs vaikšto tro-
belės grindiniu. Jis ir mažytę lemputę, žibalu pripil-
domą, uždegė. Trobelėj šviesu.

Senelis toks keistas šianakt. Ne toks, kaip visa-
dos. Pasilenkęs prie skrynios, pasirausė, surado nau-
jus, baltutėlius lino marškinius. Apsivilkė. Apsivė
geriausius batus, kuriais audavosi geraisiais laikais į
bažnyčią eidamas. Užsimetė naujus kailinukus. An-
driukas jautė savo širdelėj, jog dėdytis Jonas kaž-
kam svarbiam ruošiasi.

— Bet kur galėtų dėdė eiti, dargi naktį? — gal-
voja Andriukas.

Tuo laiku pabudo ir mažoji sesytė Mildutė. Ji
vis žiūri į lemputę, į šviesą, į dėdytį. Ji irgi susirū-
pino.

Andriukas vis spokso į savo gerąjį globėją. Jis
norėtų jį užkalbinti, paklausti. Tačiau to nereikėjo,
nes dėdė pats užkalbino.

Pirmiau priėjo prie Mildutės, ją verkiančią nu-
ramino, pabučiavo, ir dideliu, dideliu kryžiaus žen-
klu peržegnojo.

— Nurimk, mažyte, Dievulis jus mato, jis jūsų,
vaikeliai, neapleis.

Paliko ją lovutėje. Ir vėl vaikšto po kambari.
Kažką kalba...

— Atėjo!.. Atėjo mano valanda.

Dėdė Jonas šnibžda maldos žodžius. Jo lūpos
virpa. Jis su pagarba sužiūro į viršų. Akys jo didelės.
Šviesios akys. Jo veidas baltas, atrodo spindi jis. Į
viršų žiūri vis... Atrodytų, ką gražaus mato.

— Kas atėjo dėdyti? — paklausė Andriukas. —
Kas? Aš bijau... dėdyti, neišeik, dėdyti! — Pro aša-
ras prabilo Andriukas.

Mildutė atsisėdo lovutėj. Pakilo ir Andriukas.

— Vaikeliai, man atėjo paskutinioji valanda.
Dievulis šaukia mane pas save. Eiti aš turiu — Die-
vulis man tai sako. Tu, Andriukai, kartu su Mildute,
eikite į Kursėnus pas dėdę Juozą Stugį. Tu žinai,
kur jis gyvena? Jis geras. Jis priglauš jus abu, jis
bus jums tėvas. Pasiimkit, ką rasit geresnio. Duonos,
lašinių pasiimkit.

Dėdė Jonas priėjo visai arti Andriuko. Apkabino
jį. Pabučiavo. Ir tarė:

— Vaikeli, toji Rūpintojėlio statula, kuri stovi
palsėpta po beržu pasiūrėje, turės būti pastatyta ant
girių brolių kapo. Dėdė Juozas Stugys žinos, kaip tai
padaryti. Bet žinok ir tu. Aš ją dirbau daugiau, kaip
penkis metus. Ji yra padaryta iš geriausio ažuolo...

— O man jau laikas išeiti. Dievulis mane šaukia.
Laikas atėjo... — Ir ašaros jam pradėjo riedėti per
raukšlėtus skruostus, per žilą barzdą.

Jis apkabino dar kartą Andriuką ir Mildutę. Abu
vaikai gailiai ir garsiai pravirko.

Abu vaikučius senelis palaimino, padaršino, kad
nebijotų ir išėjo.

Paliko abu našlaitėliai. Abu dreba ir verkia iš
baimės. Paliko vieni, vienos tamsios nakties globoje.
O dėdė Jonas išėjo iš namų ne taip, kaip buvo įpras-
ta. Ne! Jis išėjo, kaip per Kalėdas — Bernelių mi-
šioms. Iškilminga ta jo eiseną buvo. Iškilmingas pa-
siruošimas ir atsiseikimimas...

Galva jo nebuvo nuleista. Drąsiai jis ėjo savo pa-
reigos atlikti tamsia giria, pažįstamu, sniego užpus-
tytu takeliu, kurio beveik nebuvo galima matyti.

Ši kart senelis net ir kirvio neėmė. Eina ir eina
jis vis. Galva keistai linguojasi. Seniau jis eidavo
atsargiai, tyliai, vengė sukelti bet kokį triukšmą,
kad galėtų tinkamai savo šventą pareigą atlikti. O
šandien net kiek ir džiaugėsi, kad garsiau kas su-
bildėdavo, arba kada sniegas smarkiau sučirškėda-
vo. Kartais nulūždavo ir nukrisdavo šaka, o ją pa-
lydėdavo dideli gumulai balto, baltučio sniego.

Atėjo. Čia pat sniego švitėjime matosi kryžius.
Mėnulio pilnatis, mėlsva šviesa aiškiai nušvietė tą
miško veją ir brolių partizanų kapą. Nusišypsojo se-
nelis. Jis jautė, kad šią akimirką turi kažkas įvykti.
Jis neapsiriko. Staiga jo veidas nušvito laimės šviesa.

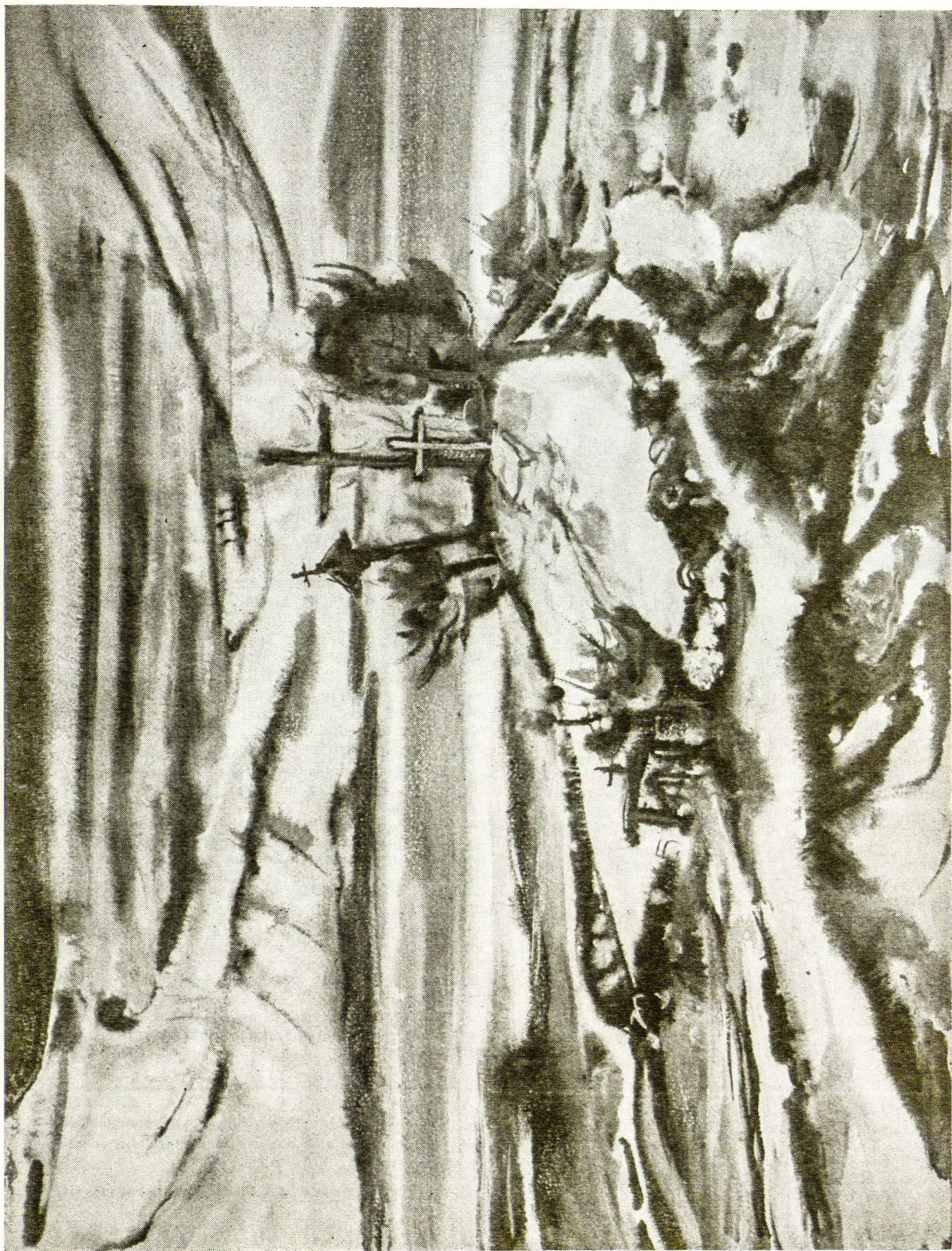
Tą pačią akimirką, iš užu krūmų iššoko, išniro,
ginkluotų sribų būrys.

Bolševikai — burliškai grubiai nutvėrė senelį, o
jis net ir nesipriešino.

— Ak, šitaip! — daugiau dešimties rusų balsų
praskrodė miško palaimintąją tylą. Suiro šventoji
giris ramybė.

— Ahh-hh-aa! Vistik kartą stebukladaris pa-
kliuvo į mūsų rankas! — džiūgavo sribai ir rusai
raudonarmiečiai.

Senelis nenustebo ir nesupyko: jis jau žinojo
savo valandos galą. Jis lengvu judėsiu nusipurtė, iš-
silaisvino iš jį laikusių rankų. Palaimino kapą, per-

Adomas Galdikas — Partizano kapas (Tempera).

J. Juodis — žūtbūtinė kova

žegnojo net tuos pačius žmonių žudikus. Ramiai atsiklaupė prie suardyto kapo, kur ilsėjosi daugiau šimto jaunuolių kūnai. Meldėsi. Rusai nejaukiai dairėsi. Tarpusavyje šnibzdėjosi. Paskiau jis atsistojo. Išsitiesė, kaip buvo didelis, ir tvirtu balsu sušuko:

— Lietuvos šventos žemelės netryps atėjūnai, bolševikai! Lietuvos laisvė ir už saulę švies skaisčiau!.. Ji artėja! Ji jau nebetoli!

Priešai nusivedė senelį..

Kelioms dienoms praėjus po to įvykio, pro partizanų kapą jojo vėl tas pats stribų būrys.

Stebuklas vėl pasikartojė. Kapas buvo pavyzdin-
gai sutvarkytas. Išpuoštas vainikais. Tik vietoje pu-
šinio kryžiaus ant kapo pastatyta, gal šešių pėdų
augščio, nuostabiai meniškai išskaptuota, ažuolinė
statula. Kristus nešė didelį kryžių — simbolių baisios
kančios, kurią dabar išgyvena kankinė Lietuva ir
jos tauta.

Raudonieji budeliai žaibo greičiu nušoko nuo
aiklų. Visi pribėgo prie kapo.

Itūžimas ir pyktis iškraipė ir taip baises jų veidus. Ypač baises atrodė jų vado majoro Petrovo veidas, jo akys pasruvę krauju. Buvęs galvažudys, o dabar tapęs viešu budeliu, kuriam visad kalėjimas buvo savi namai, pribėgo prie statulos ir staiga sustojo — lyg nežinodamas, ką daryti.

Staiga, apsigalvojęs, davė įsakymą pasitraukti atgal.

— Nazad, tovarišči! — sušuko jis.

Būrys skubiai pasitraukė.

— Ložis! (Tas turėjo reikšti, kad visi raudonarmiečiai sugultų).

O pats išsitraukęs granatą, pakėlė ranką ir, norėjęs, patraukti degtuvo laidą. Ranka visa jėga iški-
lo augštai. Bet... staiga įvyko keistas dalykas. Toji
ranka suvirpėjo ir nusileido. Iš karto, jo užpakaly
stribai bandė juoktis. Bet ir jie ėmė vienas į kitą
žvalgytis. Majoras Petrovas pajuto gėdos jausmą ir
skausmą širdy: tas atsitiko pirmą kartą jo gyvenime.
Visi šios žudikų bandos dalyviai pajuto tą patį.

O statula sušvito lyg saulės šviesos spindėjimu.
Jos galvą apsupo aureolė. Rūpintojėlis kruvinu veidu
ir skausmingai žvelgiančiom akim pažvelgė į nusikaltėlius.
Jis atgijo. Sujudėjo... Pakėlė ranką ir šviesos
supamas, kaip saulė, nusileido nuo pakopos. Pakilusi
ranka laimino... o veidu riedėjo skausmo ašaros.
Staiga vėl viskas pakito. Akimirka: statula vėl
stovėjo savo vietoj.

— Ty videl? Ty videl? (Ar tu matei?) — klausinėjo rusai vienas kitą.

— Da, ja videl!.. i ja videl: visi, kaip susitarę, murmėjo.

Netikėtai, visi, kaip vienas, šoko į balnus ir ty-
lėdami, nuleistom galvom, išskubėjo iš tos vietos. Jie
jojo vis greičiau ir greičiau. Juos apėmė keistas, dar
nepatirtas, graudus jausmas. Jų širdys keistai plakė.

Nuo to laiko Vaizbučių miške, gal dvidešimt ki-
lometrų nuo Kuršėnų miestelio, žuvusiųjų didvyrių
— laisvės kovotojų kapą, gal būt, dar ir šiandien,
saugo legenda virtęs Medinis Dievas.

“Svetimtauti, nueik į Spartą ir pasakyk, jog mes savo pareigą tėvynei deramai atlikome”.

Tuos žodžius byloja granito ir bronzos paminklas, apie įvykusią kovą prie Termopilų 480 metais prieš Kristų. Tuo laiku persų kariuomenė iš daugybės tūkstančių raitelių puolė Spartą. Priešas, naikindamas, degindamas ir žudydamas, žygiavo pirmyn.

Karalius Leonidas tegalėjo aplink save suspiesti tik mažą narsių vyrų būrį. Jie ryžosi aukotis: mirti dėl tėvynės.

Didvyriai kovėsi, kaip liūtai. Jų buvo trys šimtai — vakarėjant neliko nė vieno gyvo. Užtat savo lavonais jie užtvėrė siaurą perėją — priešo kariuomenė sustojo. Tokiam didvyriškam tėvynės gynimui, dviejų su viršum tūkstančių metų bėgyje istorija nerado lygaus ir verto pavyzdžio.

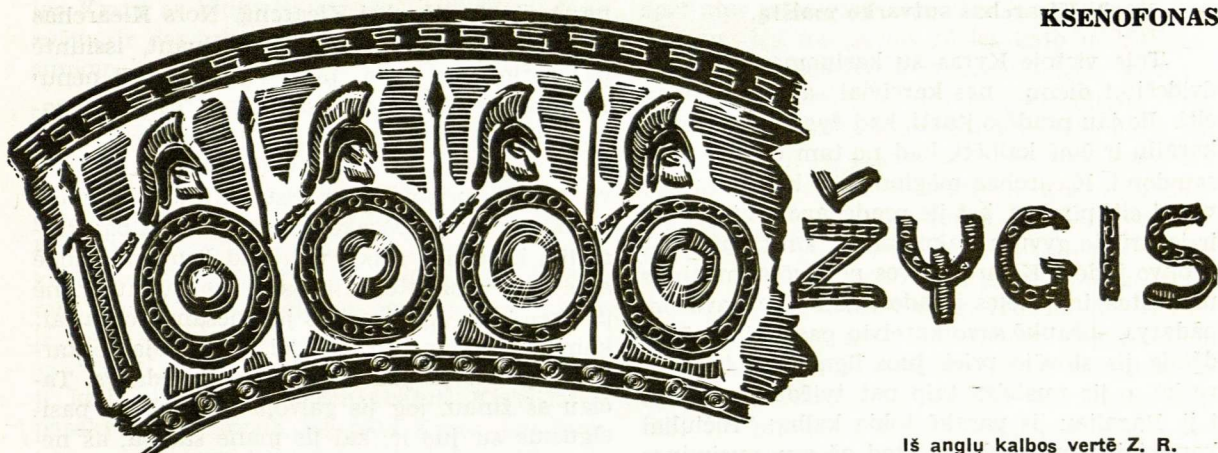
Amžių glūduma priartėjo prie mūsų amžiaus. Ir šaukia šiandien, kad Lietuvos didvyriai tų spartiečių narsumo pavyzdį jau pralenkė: “Lietuvi, nueik ir pasakyk tautai, jog savo pareigą tėvynei mes prideramai atlikom”.

“Paskubėkit! Ne tik Lietuva žūsta, bet jau visas pasaulis yra dideliame pavojuje, jau greit bus pervėlu!”

.....

Kalėdų ir Naujų Metų proga KARJ sveikino visa eilė asmenų, tarp jų ir Lietuvos Ministeris Londone B. K. BALUTIS.

Visiems sveikinusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja.

Iš anglų kalbos vertė Z. R.

Iš čia, po trijų dienų ir 60 mylių žygio, jie atvyko į Ikonijų, paskutinį Frygijos miestą. Ten jis sustojo trim dienom, paskui sekė penkių dienų žygis iš 90 mylių per Lykaoniją. Kadangi ši sritis buvo priešų, jis pavedė ją graikams plėsti; iš čia skubiausiu keliu jis pasiuntė Kilikijos karalienę jos kraštan su Menono kariais ir pačiu Menonu kaip palydovu. Su likusiais Kyras žygiavo per Kapadokiją. Keturių dienų ir 75 mylių žygis atvedė jį į didelį ir pasiturintį miestą Dana. Ten jis išbuvo tris dienas, kurių metu nubaudė mirtimi, išdavimu pakaltintą, persą Megaferną, kuriam buvo leista dėvėti karališką purpurą, ir dar vieną galingą asmenį iš valdančios klasės.

Iš čia jie bandė pereiti Kilikijos sieną. Praėjimą sudarė nepaprastai status vežimams kelias, kuris, jei ginamas, būtų nepraeinamas. Pranešimai sakė, kad Syenesis saugojo praėjimą iš pozicijos augštumose. Kyras todėl visą dieną išlaukė lygumoje. Sekančią dieną atvyko ryšininkas su žiniomis, kad Syenesis paliko augštumas, kai tik sužinojo, kad Menono armija jau perėjo kalnus į Kilikiją ir, žinios ėjo, kad Tamos vadovaujamos Spartos ir paties Kyro trimės (irkliniai karo laivai) plaukė pakrante iš Jonijos į Kilikiją.

Vienu žodžiu, Kyras pasiekė viršukalnę nesutikęs pasipriešinimo ir pamatė Kilikijos įgulos palapines. Iš čia jis nusileido į plačią lygumą; vieta buvo graži ir aprūpinta vandeniu, pilna visokių rūšių medžių ir vynuogynų, čia buvo užauginama žymūs kiekiai sezamo, soros, kviečių ir miežių; slėnį supo augšti, nuo jūros ligi jūros einanti kalnai, sudarydami stiprią po-

ziciją. Nusileidęs nuo kalnų, po keturių dienų ir 75 mylių žygio lyguma, jis atsidūrė dideliame ir turtingame Kilikijos mieste Tarse, kur buvo Kilikijos karaliaus Syenesio rūmai. Per miesto vidurį teka 200 pėdų pločio upė vadinama Kydnas. Gyventojai, išskyrus krautuvininkus, buvo palikę miestą ir kartu su Syenesisu pasitraukę į stipriai įtvirtintą poziciją kalnuose. Pasilikę buvo taip pat tie, kurie gyveno prie jūros, Solio ir Iso vietovėse.

Epyaksa, Syenesio žmona, pasiekė Tarsą penkias dienas prieš Kyrą. Menono armijai žygiuojant iš kalnų į lygumą, du daliniai buvo prarasti. Vienų pasakojimu, jie buvo kilikiečių užklupti begrobiant ir iškapoti, kiti pasakojo, kad palikę užpakalyje, negalėjo rasti armijos ar tikro kelio, beklaidžiodami buvę užklupti ir sunaikinti. Kaip ten iš tikrųjų bebuvu, tačiau jų dalinius sudarė apie šimtas hoplitų. Atvykę į Tarsą likę Menono daliniai, iš pykčio už savo prarastus draugus, išplėšė miestą ir karališkuosius rūmus.

Įžygiavęs į miestą Kyras pasiuntė pašaukti Syenesį. Syenesis atsakė, kad jis dar niekad nėra buvęs stipresnio už save valdžioje ir atsisakė aplankyti Kyrą. Bet, pagaliau, gavęs saugumo užtikrinimus ir žmonos įkalbėtas, sutiko vykti. Po jų pasitarimo, kai Syenesis davė Kyruvi didele pinigų sumą kariuomenės reikalams, Kyras įteikė jam taip vadinamas karaliaus dvaro garbės dovanas: žirgą su auksiniais brizgilais, auksinę apikaklę ir apyrankes, auksinį skimitarą (lenktas persiškas kardas) ir persų rūbą. Be to, jis užtikrino, kad kraštas daugiau nebus plėšiamas ir jo valdiniai gražins jam visus jo vergus, kur tik juos berastų.

3. Klearchas sutvarko maištą.

Toje vietoje Kyras su kariuomene pasiliko dvidešimt dienų, nes kareiviai atsisakė toliau eiti. Jie jau pradėjo įtarti, kad žygiuojama prieš karalių ir ėmė kalbėti, kad ne tam darbui buvę samdomi. Klearchas mėgino savo kareivius priversti eiti pirmyn, bet jie pradėdavo svaidyti į jį ir jo krūvio gyvulius akmenimis, kai tik tie pradėdavo judėti. Klearchas vos nebuvo akmenimis užmuštas ir, priėjęs išvados, kad jėga savo nepadarys, sušaukė savo kareivių pasitarimą. Pradžioje jis stovėjo prieš juos ilgą laiką tylus ir verkė, o jie nustebe, taip pat tylėdami, žiūrėjo į jį. Pagaliau jis pasakė tokią kalbą: "Bičiuliai kareiviai, nenustebkite, kad aš esu nusiminęs matydamas, kaip reikalai dedasi. Kai aš buvau ištremtas iš mano paties krašto, Kyras liko mano draugu, jis netik elgėsi su manimi labai pagarbiai, bet dar davė man 10,000 dareikų. Gavęs pinigus aš jų neatidėjau sau, neišleidau jų nei savo malonumams, ne, aš juos atidaviau jums. Pirmiausia aš kariavau su trakais, jūs ir aš, mes kartu smogėme smūgį už Graikiją, išvydami juos iš Chersonėso, kur jie norėjo atimti žemę iš graikų naujakurių. Bet kai Kyras mane pašaukė, aš tuoj išvykau pasiėmęs ir jus kartu, tikėdamasis, jei jis panorės mano pagalbos, atsilyginti jam geru už visas jo parodytas malones. Tačiau dabar, kai jūs kartu nebenorite žygiuoti, aš turiu pasirinkti: arba aš turiu mesti jus ir likti Kyro draugu, arba turiu laukti jam duotą žodį ir eiti su jumis. Nežinau ar aš elgiuosi teisingai, bet aš pasirenku jus ir kartu su jumis pakelsiu viską, kas bebūtų. Niekas niekad negalės pasakyti, kad aš išvedęs graikus į svetimą kraštą, mečiau juos ir draugais pasirinkau vietinius gyventojus. Ne. Bet kadangi jūs nenorite klausyti manęs, aš seksiu jus ir ištersiu tiek, kiek reikės. Taip darau todėl, kad jus laikau savo tėvyne, draugais ir sąjungininkais. Likdamas su jumis aš manau įgysiu garbės visur, kur tik bebūčiau. Be jūsų aš nebūčiau pajėgus nei padaryti gero draugui, nei pakenkti priešui. Taigi žinokite, kad aš eisiu ten, kur ir jūs eisite!"

Toki buvo jo žodžiai ir ne tik jo, bet ir kitų dalių kareiviai išgirde, kad jis nežygiuos prieš karalių jam plojo ir daugiau kaip 2000 Ksenijaus ir Pasiono vyrų, pasiėmę savo ginklus ir manta, įsirengę stovyklą arčiau Klearcho. Kyras apie tai sužinojęs tapo neramus ir nusimi-

nes ir ilepė pašaukti Klearchą. Nors Klearchas pas jį nėjo, bet kareiviams nežinant, išsiuntė pasiuntinį pas Kyrą, pranešdamas, kad nenusimintų, nes reikalai susitvarkys. Taip pat patarė dar kartą šauktis jį, bet šaukiamas ir vėl nėjo. Sušaukęs savo kareivius ir tuos, kurie buvo prie jo prisijungę ir visus, kurie tik norėjo pasiklausti, jis pasakė jiems tokią kalbą: "Bičiuliai kareiviai, aišku yra, kad Kyro nuomonė apie mus pasikeitė, taip pat ir mūsų nuomonė pasikeitė apie jį. Nes mes jau nesame jo kariai; kaip mes galime būti jo, jei nežygiuojame kartu su juo ir jis jau nėra mūsų darbdavys. Tačiau aš žinau, jog jis galvoja mus blogai pasielgusius su juo ir, kai jis mane šaukia, aš nenoriu pas jį vykti, nes man gėda. Aš jaučiu, kad visokeriopai jam nusikaltau, aš taip pat bijau, kad jis gali mane suimti ir nubausti už blogą, jo nuomone, mano pasielgimą. Mano supratimu, dabar ne laikas miegoti ir nesirūpinti savo reikalais. Vieton to mes turime rūpestingai apgalvoti, kas toliau daryti. Tol kol esame čia, aš manau, turime apgalvoti, kaip kuo geriau užtikrinti mūsų pačių saugumą. Jeigu yra nuspręsta išvykti, turime apgalvoti kaip tai padaryti kuo saugiausiai ir kaip sutvarkyti tiekimą, nes be tiekimo nei vadas, nei eiliniai kareiviai nekam yra tikę. Žmogus, su kuriuo mes turime reikalą, yra daug vertas tiems, kurie jį myli, bet jis yra pavojingas priešas tiems, prieš kuriuos atsisuka. Jo jėgas pėstininkais, raiteiliais ir laivais kiekvienas iš mūsų matome ir ivertiname. Mano supratimu, mūsų stovykla galėtų būti toliau nuo jo. Taigi atėjo laikas jums pasisakviti, kas būtų geriausia dabar daryti!"

Ta pasakes jis baigė. Tada atsistojo keletas vyrų, kad pasakytų savo pačių nuomonę, bet buvo keletas ir jo paskirtu, kurie kalbėdami nurodė, kaip būtų sunku pasilikus vietoje, ar mėginant pasitraukti be Kyro sutikimo. Vienas tokiu pasakė kalbą, apsimesdamas, kad jis trokšta grįžti į Graikiją kaip gailma greičiau. Jis patarė tuoj pat išsirinkti kitus vadus, jei Klearchas nesutiktų vesti juos atgal; prisipirkti maisto, nes rinka buvo vietinių kariu stovykloje ir jau susidėti žygio manta; nueiti pas Kyrą ir prašyti jo laivu, vykti jūra; jei jis nepanorėtų parūpinti jiems laivų, prašyti vadovo, kuris pravestų juos draugišku kraštu. Pagaliau, jei jis nesutiktu parūpinti vadovą, jie turėtų kuo greičiau susiteikti mūšiu, išsiųsti priekinę saugą, kuri užimtų augštumas, neleidama užimti

jas Kyruai ar kilikiečiams, kurių jie buvo daug suėmę ir dar tebelaikę kartu su didelėmis pinigų sumom.

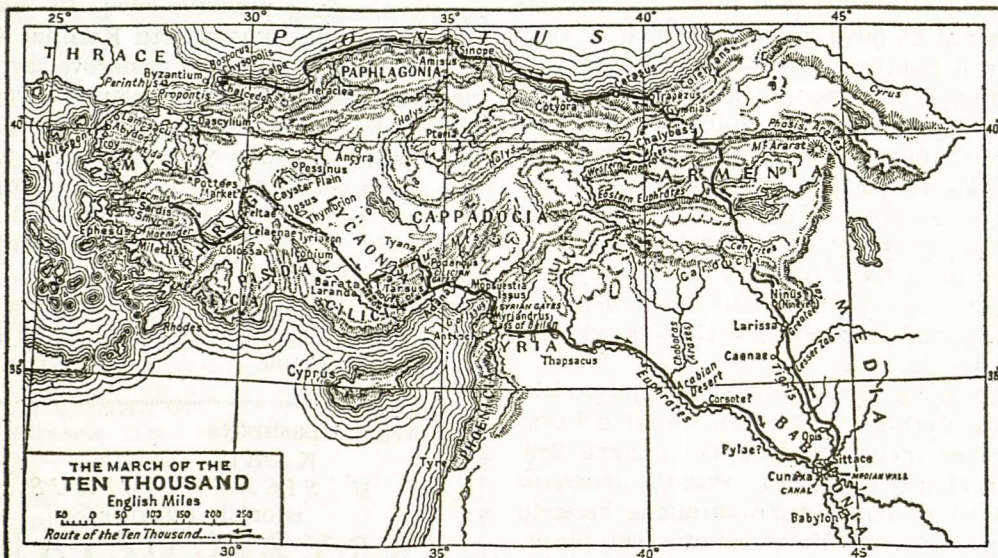
Tokio buvo pobūdžio kalba jo pasakyta. Po jo Klearchas tarė tik tiek: "Nė vienas iš jūsų tenemano, kad aš būsiu vadovas tokios rūšies žygyje. Šitokioje būklėje aš matau daug priešasčių, kurios man neleisť juo būti. Tačiau būkite tikri, aš ištikimiausiai padėsiu tam vyrui, kurį jūs išsirinksite mano vieton, kad žinotumėt, jog aš galiu pasiduoti drausmei taip kaip ir kiekvienas kitas."

Tada atsistojo kitas vyras ir nurodė prieš jį kalbėjusio ir patarusio prašyti Kyra laivų, pasakytas nesamone, lyg pats Kyras jau rengtųsi su visa savo kariuomene trauktis: "Ir kaip kvaila", tarė jis, "prašyti vadovo iš to paties asmens, kurio planai yra mūsų pačių griaujami. Jei mes galime tikėti vadovui, kurį Kyras mums duotų, tai galime taip pat paprašyti Kyro, kad jis ir augštumas užimtų už mus. Aš nedrįščiau pasikrauti į Kyro duotus laivus, nes su savo trimėmėmis jis galėtų mus lengvai paskandinti; aš bijočiau sekti jo duotą vadovą, nes jis galėtų mus nuvesti tokion vieton, iš kurios neįmanoma būtų išsprukti. Jei aš traukčiausi prieš Kyro norą, norėčiau tą padaryti jam nežinant, kas, aišku, yra neįmanoma. Ištiesų, visas šitas planas yra viena kvailystė. Mano nuomonė yra tokia: tinkami vyrai, kartu su Klearchu, turėtų nuvykti pas Kyra paklausti kokiam reikalui jis

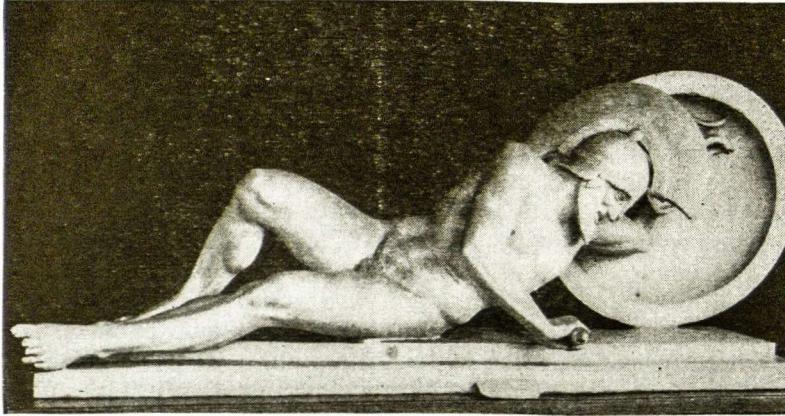
nori mus panaudoti. Jei šitas žygis, daugiau ar mažiau, yra tos pačios rūšies kaip ir kiti, kuriems jis samdydavosi samdinių, tada mes turėtume eiti kartu su juo ir būti narsūs, kaip ir tie, kurie pirma mūsų tarnavo jam šio krašto viduje. Bet jei pasirodytų, kad šitas žygis yra didesnio masto už buvusius ir gali būti sunkesnis ir pavojingesnis, mūsų pasiūsti vyrai turėtų prašyti jo, tarpusavio sutarimu remdamiesi, kad jis arba vestų mus pirmyn, arba leistų mums taikingai pasitraukti. Tuo būdu, jei eisime su juo, žinosime, kad einame palankesnėmis sąlygomis ir, kartu, noriau, o jei jį turėsime palikti, tai atliksime tą saugiai. Mūsų pasiuntiniai turi mums pranešti jo atsakymą, o mes imsimės priemonių remdamiesi tuo, ką iš jų išgirsime."

Buvo nuspręsta taip ir padaryti. Jie išsirinko atstovus ir kartu su Klearchu pasiuntė juos, kad patiektų Kyruai klausimus, armijos nutartus klausti. Kyras atsakė, kad turimais pranešimais, jo priešas Abrokomas randasi prie Eufrato upės, dvylikos dienų žygio atstume. Prieš jį, jis sakė, noris ir žygiuoti. Radęs jį toj vietoj, jis jam ten ir atkeršysias. Jeigu atsitiktų, kad jis pradėtų bėgti, tada, jo žodžiais: "Turėsime padaryti planus vietoje, pagal susidariusią padėtį."

Atstovai, ką girdėję pranešė kareiviams, kurie nors ir įtarė, kad yra vedami prieš karalių, vis tik nusprendė žygiuoti kartu. Tačiau jie

Tamsi linija — 10.000 graikų atliktas žygis per Maž. Aziją.

Suzeistas hoplitas.
Skulptūra iš 480 m. pr. Kr.

pareikalavo daugiau algos ir Kyras pažadėjo pridėti dar pusę gaunamo atlyginimo, t.y. mokėti 3 pusedareikius į mėnesį kiekvienam kareiviui vieton vieno dareikio. Bet ir šiuo atveju niekam nebuvo atvirai pasakyta, kad jis veda juos prieš karalių.

4. Per Syrijos Vartus ir Eufratą.

Iš čia 30 mylių žygis, trukęs dvi dienas, nuvedė jį prie Psaro upės, kurios plotis siekė 300 pėdų. Po kitos dienos 15 mylių žygio, jis atsidūrė prie Pyramo upės, kuri buvo 600 pėdų pločio. Iš čia, po 45 mylių žygio, trukusio dvi dienas, jis pasiekė didelį ir pasiturintį Iso miestą. Tai paskutinis Kilikijos miestas, esantis prie jūros.

Kyras čia sustojo trim dienom ir sulaukė prisijungiant 35 laivų iš Peloponėso su jų vadu Pytagoru iš Spartos. Nuo Efeso juos vedė egiptietis Tamos, kurio vadovybėje buvo dar 25 Kyro laivai, dalyvavę Mileto apgulime, kai šis miestas buvo draugingas Tisafernui. Kartu su laivais atvyko ir spartietis Chirisofas. Kyro pašauktas jis atvyko su 700 hoplitų, kuriems jo armijoje jis vadovavo. Laivai sustojo ant inkarų beveik prieš Kyro palapinę. Į čia atvyko ir 400 graikų hoplitų, samdinais tarnavusių Abrokomui; sukilę jie perėjo pas Kyrą ir prisidėjo žygiui prieš karalių.

Po 15 mylių vienos dienos žygio jis pasiekė Kilikijos ir Syrijos Vartus. Juos sudarė dvi tvirtovės: vidinė, dengianti Kilikiją, laikoma Syenesio su kilikiečių įgula ir išorinė, dengianti Syriją, kuri, sakoma, turėjo karaliaus kareivių įgula. Upė vadinama Karsas, šimto pėdų pločio, teka tarp tvirtovių. Atstumas tarp abiejų tvirtovių siekė 600 jardų ir jokios galimybės nebu-

vo ten prasiveržti jėga, nes praėjimas buvo siauras ir sienos tęsėsi iki pat jūros, o viršuje stūksojo plikos, stačios uolos. Kiekvienoje tvirtovėje buvo vartai. Kad apeitų šitą poziciją, Kyras pasišaukė savo laivyną. Jo planas buvo išlaipinti hoplitus abiejose vartų pusėse ir prasiveržti pro priešą, ginantį Syrijos vartus, ko buvo tikimasi iš Abrokomo, turinčio žymias jėgas. Tačiau Abrokomas nesigynė, išgirdęs, kad Kyras yra Kilikijoje, jis paliko Fenikiją ir išžygiavo prisijungti prie karaliaus kariuomenės, kuri, pagal gandus, buvusi 300,000 stiprumo.

Iš čia, po 15 mylių žygio per Syriją, trukusio vieną dieną, Kyras pasiekė Miriandrą, pajūrio miestą, gyvenamą fenikiečių. Šita vieta buvo žymus prekybos centras ir uoste ant inkarų stovėjo daug prekinių laivų. Jis čia išbuvo septynias dienas, kurių metu Ksenijas Arkadietis ir Pasionas Megarietis pasikrovę savo vertingiausius daiktus į laivą išplaukė. Daugumas kalbėjo, jog jie taip pasielgė iš pavydo, kai Kyras pavedė Klearcho vadovybei tuos jų kareivius, kurie sužinoję, kad jų vadai galvoja grįžti į namus, bet ne dalyvauti žygyje prieš karalių, perėjo pas jį. Po jų dingimo ėjo gandai, kad Kyras pasiuntęs triremes jų persekioti. Kai kurie vadino juos bailiais, vildamiesi jog jie bus sugauti, kiti apgailstavo jų likimą, jei jie kada nors būtų sučiupti. (Bus daugiau)

Netrukus pasirodys

KARIO leidinys

H. SIENKEVIČIAUS

istorinis romanas

KRYŽIUOČIAI,

I tomas

Lietuvių Sąjungos
"RAMOVĖ" Chicago, 1955 m. gruodžio 12 d.
Centro Valdyba

Bendraraštis Nr. 27

I. CENTRO VALDYBOS NUTARIMAI

Š. m. gruodžio 4 d. L. S. "RAMOVĖ" Centro Valdyba savo posėdyje nutarė:

1. Sąjungos Skyrių Atstovų Suvažiavimą šaukti Chicagoje 1956 metais gegužės — birželio mėn, skiriant jam dvi dienas.

2. 1956 metais atžymėti Sąjungos 5-rių metų sukaktį, pateikiant visuomenei galimai daugiau informacijų apie Sąjungos uždavinius ir veiklą, Skyrių Atstovų Suvažiavimas surišamas su šios sukakties minėjimu.

II. CENTRO VALDYBOS PATVARKYMAI NUTARIMAMS VYKDYTI

A. Pagrindiniai Skyrių Atstovų Suvažiavimo uždaviniai:

1. Nustatyti naujiems Sąjungos Centro organams būstinę.

2. Išrinkti naujus Sąjungos Centro organus.

3. Galutinai išspręsti Sąjungos ir Amerikos Lietuvių Legijono susijungimo klausimą.

4. Atžymėti 5-rių metų Sąjungos sukaktį, išryškinti jos veiklą ir nustatyti gaires ateičiai, pasiremiant praeities patyrimais.

B. Pasirengimas Suvažiavimui.

1. Suvažiavimo laikas ir data. Suvažiavimui skiriamos dvi dienos: šeštadienis ir sekmadienis. Data bus pranešta vėliau.

2. Skyrių Atstovai.

a) Pasirėmus Sąjungos statuto 22 str. Skyriai savo susirinkimuose išrenka ir įgalioja vykti į Skyrių Atstovų Suvažiavimą nuo 10 narių vieną atstovą, turintį vieną balsą ir, toliau, nuo skaičiaus "10" didesnės pusės, taip pat po vieną atstovą, turintį vieną balsą. Pav.: nuo 16 narių rinkti ir įgalioti du atstovus, nuo 26 narių — 3 atstovus ir t.t.

b) Tuo atveju, kai iš Skyriaus tegalėtų į Suvažiavimą atvykti tik vienas atstovas — jam tenka visi to skyriaus balsai pagal tvarką, nurodytą šio str. a) punkte.

c) Skyriaus Valdyba turi įrašyti įgaliojimo mandatan, kiek deleguojamas skyriaus atstovas (vardas, pavardė) turi balsų.

d) Centro Valdyba pageidauja, kad šiame jubiliejiname Suvažiavime dalyvautų kuo didžiausias atstovų skaičius.

Iš kiekvieno JAV ir Kanadoje esančio Sąjungos Skyriaus vieno atstovo Suvažiavime dalyvavimas būtinas.

Ir kiti Sąjungos nariai, jei tik gali, prašomi Suvažiavime dalyvauti kaip svečiai.

e) Anglijoje ir Vokietijoje esantieji Sąjungos skyriai susitarę, gal galėtų nors vieną savo bendrą atstovą deleguoti. Tų Skyrių adresai yra: Mr. B. Klimas, 79 Victoria-Cresc., Eccles, Lancs., England, Mr. J. Kairionis, (13b) Memmingen (Allgau), Kuenersbergerstr. 60/1, W. Germany; Mr. J. Černius, Bingen Rh., Kapuzinerstr. 20, W. Germany. Pastarasis skyrius yra organizacinėje studijoje, oficialiai dar nėra įsikūręs.

Būtų gera, kad čia paminėti skyriai sudarytų tarpusavius kontaktus ir atstovo delegavimo klausimu savo nuomones iš anksto praneštų Centro Valdybai.

f) Australijoje Sąjungos Skyrių atstovas būtų labai lauktinas, bet dėl milžiniško atstumo ir milžiniškų kelionės išlaidų, jo siuntimas, turbūt, susidurs su neugalimais finansiniais sunkumais.

g) Skyrių Atstovų kelionės išlaidoms padengti Centro Valdyba negali prisimti jokių išpareigojimų. Ši reikalą Skyriai tvarko patys.

h) Centro Valdyba pasirūpins atvykusius Suvažiavimui Skyriaus atstovus bei svečius aprūpinti butais nemokamai.

3. Visų Kraštų Skyrių Valdybos įpareigojamos ne vėliau, kaip iki 1956 m. vasario 15 d. atsiųsti Centro Valdybai:

a) Skyrių pageidavimus bei siūlymus dėl įvyksiančio 1956 m. Skyrių Atstovų Suvažiavimo. Remiantis iš Skyrių gautais siūlymais Centro Valdyba paruoš Suvažiavimo programą ir dienotvarkę. Jos bus Skyriams išsiuntinėtos, iš anksto, prieš Suvažiavimą.

b) Pageidavimus bei siūlymus dėl Sąjungos veiklos suaktyvinimo ir gairių ateičiai.

4. Skyrių susirinkimuose aptarti ir nusistatyti, kur turėtų būti sekantiems dviems metams Sąjungos Centro organų būstinė: Chicagoje, New Yorke ar Clevelande. Šį klausimą tariant, turėti galvoje, kad visus Centro organus reikės rinkti iš narių to Skyriaus vietovės, kur bus nustatyta tiems organams būstinė.

5. Centro Valdyba turės Suvažiavimui padaryti ataskaitinį pranešimą. Pranešimas lies 5-rių metų Sąjungos veiklą. Skyrių Valdybos prašomos atsiųsti Centro Valdybos išdininkui (Mr. J. Tumas, 4518 S. Talman Ave., Chicago 32, Ill., U.S.A.):

a) Nario mokesčio 25% už 1955 metus ir už kitus praėjus metus, jei pinigai dar nebuvo išsiųsti.

b) Metinį Sąjungos nario privalomą mokesnį — \$3.00 Lietuvos Laisvės Kovų Invalidams šelpti (Skyrių Atstovų Suvažiavimo 1954 m. nutarimas) už 1954 ir 1955 metus.

c) Žinias kiek ir kada Skyrius surinko ir kam pasiuntė pinigų žurnalui "KARYS" paremti — žiūrėk bendraraštį Nr. 13 iš 1954 m. liepos 10 d.

d) Žinias kiek ir kada Skyrius surinko ir kam pasiuntė pinigų:

— Lietuvos Laisvės Kovų Invalidams sušelpti,

— Kitoms organizacijoms (kokioms?) bei paskiriems asmenims paremti.

6) Pageidautina, kad Skyrių Atstovų pranešimuose iš vietų stambmenomis būtų išryškinta Skyriaus veikla nuo skyriaus įsikūrimo pradžios. Jei to kuris nors skyrius padaryti negalės — pasitenkinti tik pastarųjų 2 m. veiklos apžvalga. Pranešimų santrauką raštu Skyrių Atstovai, atvykę į Suvažiavimą, įteikia Centro Valdybos sekretoriui.

Tie Skyriai, kurie savo atstovų negalės deleguoti, savo skyrių veiklos apžvalgas atsiunčia Centro Valdybai kiek galima anksčiau, bet ne vėliau 1956 m. kovo 15 d.

Paminėtus 5 str. pinigus ir žinias prašoma atsiųsti ne vėliau 1956 m. balandžio 1 d.

7. Centro Valdyba dės pastangas, kad Sąjungos 5-rių metų sukaktis būtų tinkamai atžymėta. Numatoma pateikti visuomenei per spaudą ir radiją platesnių informacijų apie Sąjungos uždavinius ir veiklą. Bus stengiamasi, kiek leis sąlygos, Skyrių Atstovų Suvažiavimą labiau įprasminėti. Darbo bus daug. Skyrių Valdybos ir visi Ramovėnai kviečiami talkon patarimais ir darbais.

P. Plechavičius, Pirmininkas

A. Reklaitis Sekretorius

NENAIKINKIME TAUTINIŲ TRADICIJŲ

Paskutiniu metu mūsų spaudoje pasirodė balsų prieš Lapkričio 23 d. šventimą. Šventės priešininkas teigia, kad jeigu nėra kariuomenės, tai nereikalinga ir jos šventė.

Jeigu Lapkričio 23 d. šventės nebūtų iki šiol ir tik dabar ją stengtųsi įvesti, žinoma, ir aš būčiau greta jos priešininkų ir padėčiau galvoti, ką jos vietoje duoti, kad lietuvio karinė stiprybė būtų gaivinama.

Bet dabar... Lapkričio 23 d. šventė yra virtusi mūsų tautine tradicija jau nuo pat 1919 metų. Žinoma, fronto kariai 1919—1920 m. dar negalėjo švęsti tos dienos, nes apie tą laiką ėjo žūtbutinės kovos už Lietuvos nepriklausomybę. Užfrontės karių tarpe ji jau buvo vienur kitur kukliai atžymėta.

Po kovų jau visoje kariuomenėje pradėta švęsti, o vėliau toji šventė persimetė ir į nekarinę visuomenės dalį. Tai darbas savanorių kūrėjų, šaulių, skautų ir kt. Jie kariuomenės šventę permetė ir į civilinę visuomenę. Iš lėto, bet stipriai Lapkričio 23 d. šventę prigijo mūsų tautoje, įėjo į jos tautines tradicijas. Kada atsidūrėme tremtyje ir gyvenome Vokietijos stovyklose, toji tradicija atgijo, nes ji nebuvo mirusi. Ją nešėmės ir toliau vykdami nuo Lietuvos. Matyt, lietuvio būdai ir nėra svetima. Nebėra kariuomenės, bet lietuvio širdyje teberusena kovos dvasia ir jai gaivinti ieško būdų kokiose nors tradicijose, atsiminimuose. O atsiminimai gaivina.

Dabar kalbėsiu kaip savanoris kūrėjas.

Iki Nepriklausomybės laikų neturėjome tokių tradicijų, kurios mums gaivintų karinę dvasią kovoti dėl Lietuvos. Bet tuomet mes turėjome tuos garbinguosius bemokslus senelius, kurie savo pasakomis ir padavimais apie senąją Lietuvą kėlė vaikuose Tėvynės nepriklausomybės mintį, karinę dvasią. Ir kai atėjo laikas ginti Tėvynę, savanorių atsirado apie 10,000. Tai jau nemaža anomis sąlygomis.

Kokią reikšmę turi karinės dvasios kėlimas, savo kailiu esu patyręs. Mažas būdamas mėgdavau klau-

syti. Senųjų pasakų apie senosios Lietuvos kungaiščius ir karius, kokie jie buvo stiprūs ir narsūs, kaip jie kovojo už Lietuvą. Seilė varvėdavo besiklausant ir, imdavau svajoti, kada Lietuva vėl atgis, turės savo kariuomenę, ir aš norėjau būti Lietuvos kariu. Augau su ta mintimi, kol atėjo laikas. O atėjus laikui, niekas nebesulaikė nuo kelionės į savanorių eiles.

O tie senukai, jų eilėse ir mano tėvukas, po tokių pasakų — padavimų pabrėždavo, kad Lietuva atgis, kai iš piliakalnių kelsis užkeiktoji Lietuvos kariuomenė.

Tų pranašų senelių pasakorių, pasakyčiau vaidilų, laikai jau praėjo. Dabar nebe pasakų amžius. Karinei dvasiai palaikyti, kad ji mumyse neužgestų, reikia ieškoti kitų būdų: literatūros, istorijos ir jau prigijusių tradicijų, nors jos kai kam ir atrodo nesąmonė. Jeigu norime vėl atgauti laisvę, juk ir karine dvasia neturime būti ištįžę. Turime ją gaivinti visokiais būdais, visokiais priemonėmis Prigijusias tradicijas neverta naikinti jeigu jų neturime kuo kitu pakeisti.

Lapkričio 23 d. šventę gal kiek ir vienodai švenčiame, gal ji jaunimo nepatraukia, ypač tos ilgos paskaitos. Gal reiktų pagalvoti, kaip ją įdomiau parengti, kad atitiktų savo uždaviniai. Be to, ją padaryti reikšmingesnę, nevien tik vyraujančią vietą atiduodant popieriui — pirmajam įsakymui Lietuvos Kariuomenėi. Minėjimuose turėtų vyrauti ir ginklo laimėjimas, nes lapkričio 21—23 d.d. turėjome ir Radviliškio ir Širvintų didžiuosius laimėjimus. Tai priklausoma nuo rengėjų ir paskaitininkų. Kai į pagrindą paimamas pirmasis įsakymas, o kovų laimėjimai tik šalia paminimi, jaunimo tarpe šventė negali įgyti pageidaujamo populiarumo.

Lapkričio 23 d. šventę ne naikinti, bet tik papildyti reikia.

St. Butkus

KULTŪROS FONDO ATSIŠAUKIMAS Į JAV LIETUVIUS

Lietuvių kultūra, kaip ir pati tauta, išgyvena sunkius laikus. Ji svetimųjų niokojama ir nuodijama tėvynėje, o už jos sienų atsiradusius tautiečius pagauna emigracinė asimiliacija, nešanti lietuviškos kultūros nykimą.

Vien tik aimanuoti dėl ištikusios bėdos yra per maža. Reikia gelbėti tai, kas šiuo metu mūsų pastangomis dar galima išgelbėti: reikia gyvai rūpintis lietuviškos kultūros likimu naujose aplinkybėse.

Š. m. lapkričio 19 d. ALB įsteigtas Kultūros Fondas turi stipriai organizuotomis materialinėmis priemonėmis prisidėti, kad lietuvių tautinis ir kultūrinis gyvenimas kryptų tautinių vertybių ugdymo linkme.

Lietuvius mokslininkas, rašytojas, muzikas, dailininkas — visi jie turi teisės laukti, kad KF padėtų jų darbams išeiti į savą visuomenę ir į kitataučių pasaulį. Lietuviška šeima ir mokykla laukia KF paramos lietuviškai jaunajai kartai auklėti. Visi lietuviai turi teisės laukti, kad jų pačių organizuotai surinktomis lėšomis būtų kaupiami lietuvių kultūriniai turtai, rankraščiai, paveikslai, archyvai, kad tinkamiausia forma būtų tarpe kitataučių skleidžia-

mos žinios apie mūsų kultūrą, apie gražią praeitį, sunkią dabartį ir tikimą laisvą ateitį. Į KF uždavinius įeis literatūros, muzikos, dainos ir dailės skatinimas, talentų ir jų kūrinių brandinimas, gelbėjimas ir iškėlimas.

KF remsis pačių lietuvių sudėtomis lėšomis: K. Fondo narių mokesčiais, aukomis, lietuviškų organizacijų pramogų pelno procentais, palikimais ir t.t. Kaip amerikiečiai testamentais dosniai paremia savas kultūrinės institucijas, taip pat lauktina, kad ir lietuviai prisimintų Kultūros Fondą.

Visi lietuviai kviečiami būti Kultūros Fondo nariais. Nariu laikomas kiekvienas asmuo, per metus mokąs bent po 5 dolerius K. Fondui. Steigiamajame susirinkime pirmieji nariai dėjo po šimtinę.

Pradedame KF veiklą su pilnu pasitikėjimu, kad lietuviškoji visuomenė mus remis. Kuo didesnės sumos bus sukauptos, tuo didesni darbai bus galima atlikti.

Įnašai ir aukos Kultūros Fondui siųstina nedelsiant šiuo adresu:

Kultūros Fondas, 1602 So. 48 Court, Cicero 50, Ill.

Redaguoja Lietuvos šaulių Sąjungos Tremtyje Laikin. Centro Vald. Darbo Prezidiumas.

TREMTIES TRIMITAS

VASARIO ŠEŠIOLIKTOJI

VLADAS PUTVINSKIS-PUTVYS

Ir virto žodis kūnu.

Ivyko tai 1918 m. vasario 16-tą dieną. Tvirtai vyriškai suskambėjo žodžiai — Tebūnie laisva, nepriklausoma Lietuva. —

Ir sujudo, sukruto pasaulio audrų okeane vilnių blaškomajame mažajame lopšelyje mūsų Gyvoji, Nepriklausomoji, Laisvoji.

Kas juos buvo įgaliojęs? — Ne visuotinių rinkimų mandatai, ne didžiųjų valstybių pripažinimai.

Tie pora milijonų lietuvių, kurie tuo tarpu laikinai laiko tautos gyvybės siūlą, tuomet negalėjo balsuoti. Užteko tų gausingųjų milijonų, kurie jau yra sudėję savo atsakingus mandatus, bet kurių dvasia nėra mirusi.

Ir dar tų nemažiau gausingųjų milijonų, kuriems mes turime perduoti gyvio mandatus.

Nepripažino, netvirtino pasaulio valstybės.

Užteko, kad patvirtino antpasaulinė Teisybė, kuri žodžiu įkūrė pasaulį ir mus leido savais takais eiti.

Kas jie buvo, kurie tarė neatsiklausę nei "mažumų", nei snaudžiančiųjų tautos vaikų, nei šios mirgančios dieneelės pasaulio galiūnų?

Jie buvo mums žinomi lietuviai. Gai jų vietoje būtų tai padaręs dar vienas kitas, bet tai nemažina pirmųjų tarusiųjų nuopelno ir mūsų jiems dėkingumo pareigų.

Ir pirma mūsų pareiga, švenčiant vasario 16 dieną, pasakyti jiems ačiū.

Ačiū už tai, kad sugebėjo rasti šventojoje vietoje, kad nepraleido laiko, kad mokėjo išgirsti, suprasti tautos valią, kad nepabūgo, kad išdrįso, kad tarė.

Didžiojoje istorinėje valandoje, kada Lietuvos Taryba paskelbė vasario 16-sios deklaraciją, neivyko jokių matomų išorinių ženklų.

Nesudrebėjo žemė nuo džiaugsmingųjų armotų šuvių, nepražydo trispalvėmis vėliavomis visi Lietuvos

miestai ir kaimai, neatsivėrė daugų iščius, kuris apipiltų visą Lietuvą laime ir turtais, nepašoko iš ilgamečio snaudulio, staiga širdies gabijai suliepsnojus, pora milijonų suvargusiųjų lietuvių, neprasmego kiauurai žemės pora šimtų tūkstančių mūsų tautos priešų pačioje Lietuvoje.

Ne! — Visa tai ir daug ko kito turėjo ir tebeturi būti pasiekta ir užkariauta atkakliu darbu ir pasiryžimu per ilgą metų eilę, nes dangaus iššiaus niekad nebaigiamieji turtai veltui negaunami.

Suvirpo tyliu džiaugsmu tik keli tūkstančiai širdžių tų lietuvių, kurie iki tos valandos tempė tautos ratus, nes nuo šio laiko rados progos varyti darbą naujai, planingai, sėkmingiau, plačiau, greičiau.

Šešioliktosios vasario šurpus, dar tolimojo pavasario laukiamas oras ir besiruošijęs tirpti sniegas bene vaizduoja pradžios Lietuvą, norėdamas pamokyti mus ištvermės ir vilties.

Tikra yra, kad gamtos pavasaris ateis, taip pat tikra yra, kad tautos pavasarį mes galime padaryti, kad kiekvienam iš mūsų skirta yra darbo skaišti dalelė.

Tuo tarpu tenebūnie tarp mūsų nei vieno patenkinto dabarties apkarpytu tėvynės lopeliu. Tenebūnie nei vieno netikinčiojo tautos ir savąja jėga.

Ne isteriškai, bet rimtai, ramiai, su tvirtu pasiryžimu ištverti išeisime vasario 16-ąją iš namų ir kas kart augančioje eisenos šeimoje skaitysime kiek priaugo naujųjų vėliavų mūsų "neokupuotosios" paviršiuje, paspausim naujųjų atgimusiujų ir priaugusiųjų tautiečių kadru dešiniąsias, paguosim nusilpusius, nuvargusius kovoje brolius.

Namon grįžę, dar išvakarės metu, pažiūrėsime ar tvarkingai yra ryt dienos pasėliui skirti grūdai ir pasėliui ginti ginklai.

Kaunas, 1927 m.

"Tremties Trimitui" pasirodžius

Visą "Tremties Trimitui" skirtą medžiagą prašome siųsti ne "Kario" Redakcijai, bet tiesioginiai LŠST Laikinajai Centro Valdybai jos sekretoriaus adresu: V. A. Mantautas, S.J., West Baden College, West Baden Springs, India-

na, U.S.A. Čikagoje gyvenantieji šauliai ir šaulės, jei nori, medžiagą gali asmeniškai įteikti LŠST LCV II-jam sekretoriui Alfiui Valatkaičiui, 2115 W. 50th Street, Chicago 9, Ill.

Išvengti galimiems nesklandumams, oficialios korespondencijos

apie paskirų šaulių klubų veiklą turėtų būti mums siunčiamos per Klubų Valdybas arba jų tam tikslui specialiai paskirtus ryšininikus — Klubu korespondentus.

Nepagalėkime savo straipsnių, atsiminimų, feljetonų, reportažų, korespondencijų, nuotraukų ir kt.

LŠST LAIKINAJAI CENTRO VALDYBAI

Prašau perduoti mano nuoširdžią padėką Šaulėms ir Šauliams už skirtus man linkėjimus ir sveikinimus mano sukakties proga. Iš savo pusės aš linkiu Sąjungai sėkmingai baigti pradėtąjį organizacinį darbą ir greit grįžti į mielą Lietuvėlę tęsti savo garbingam darbui, kurį taip žiauriai ir niekšišškai nutraukė raudonasis priešas. Tepadeda Jums Dievas.

Jūsų

K. M. KRUPAVIČIUS

medžiagos! "Tremties Trimitas" yra ne vienos grupės, bet visos Sąjungos veidrodis. Stenkimės, kad jame atsispindintys vaizdas būtų visais atžvilgiais gražus ir ŠAULIŠKAS.

Taip pat neturėtumėm užmiršti fakto, jog "Tremties Trimitas" galėjo išvysti dienos šviesą pirmoje eilėje L. S. "Ramovės" Centro Valdybos ir "Kario" Redakcijos broliškos pagalbos dėka. Šauliams sudarytos sąlygos "Kario" puslapiuose yra daugiau negu geros ar priimtinos: be mažiausios abejonės jas tenka pavadinti idealiomis. Šalia to, kiekviename žingsnyje sutinkame nepaprastai nuoširdų "Kario" Redakcijos ir Administracijos pritarimą ir paramą.

Ir viskas — ne dėl asmeniškų išskaičiavimų, bet vardan noro ištiesti draugišką ranką beatsikuriančiai mūsų Sąjungai, vardan

Kpt. H. S. Petraičiui prisegamas šaulio ženklukas

karių ir šaulių vieningo darbo Nepriklausomai Lietuvai.

Toks reikšmingas "Kario" Leidėjų ir Redaktorių žygis negali praeiti šaulių nepastebėtas. Jei ne kuriuo kitu būdu, parodykime savo dėkingumą bent dideliu "Kario" prenumeratų skaičiumi. Praveskime savo vietovėse energingą spaudos tatką, padėdami "Kariui" pasiekti kuo daugiau skaitytojų. Turint gero noro, atitinkamų rezultatų pasiekti nebus sunku. O noro, tikimės, nė vienam iš mūsų netruks: juk "Karys" dabar jau ir ŠAULIŲ laikraštis!

MŪSŲ SEIMOJE

Mūsų nuolat auganti šauliška šeima neseniai padidėjo į Čikagos Šaulių Klubą įstojusiu J. A. V. armijos kapitonu Henry S. Petraičiu. Gimęs ir augęs čia Amerikoje, Henry S. Petraičis lankėsi Nepriklausomoje Lietuvoje Sporto Olimpijadose metu, vadovaudamas sporto komandai. Tada jis dar nekalbėjo lietuviškai. Lietuva jam taip patiko, kad grįžęs į Čikagą, jos nebeužmiršo, bet susirado knygas, paprašė tėvų pagalbos ir ėmė mokytis lietuviškai. Dabar kalba savo tėvų kalba taip gražiai ir aiškiai. Čikagos Šaulių Klubu pobūvio metu kpt. Petraičiui Klubu pirmininkas prisegė šaulišką ženkluką, o susirinkę šauliai ir šaulės, ta proga, jo garbei sudainavo "Ilgiausių metų."

Tikrai, ilgiausių metų Tau, brangus naujasis mūsų Broli! Tavo pavyzdys, Tavo Lietuvos meilė visuomet liks širdyse tų, kurie nepamiršo savo Tėvynės ir drąsiai eina Jos kryžiaus keliu į naujo pri-

sikėlimo ir laisvės aušrą. O tiems, kurie vos čia atvažiavę jau ima gėdintis savo kalbos ir savo tėvų žemės, Tavo darbai tebus priminimas susigėsti, ir grįžus atgal, vėl pasukti savo žingsnius į ten, "kur dangus toks melsvas, kaip melsvi linai!"...

LŠST VADOVYBĖS KLAUSIMU

Jau prieš kurį laiką spaudoje buvo balsų, prašant paskelbti Sąjungos atkūrėjų bei laikinosios vyr. vadovybės pavardes, kartu pasisakant dėl LŠST darbo krypties ir pagrindinių ideologinių gairių. Tie pageidavimai, mūsų nuomone, yra pagrįsti ir rimti. Jei iki šiol nebuvo galima jų viešai išpildyti, tai tik dėl labai svarbių priežasčių, išplaukiančių tiek iš Sąjungos vidaus gyvenimo, tiek iš įvairių išorinių faktorių, su kuriais teko vienai ar kitaip susidurti, pradėjus šauliškąją veiklą tremtyje. Kokios buvo tos priežastys konkrečiai, šauliai ir šaulės neužilgo patys pamatys "Tremties Trimito" puslapiuose — LŠST istorijos apžvalgoje, pradedant 1952-jų metų žiema. Remiantis Sąjungos atkūrėjų branduolio ir vėliau visos LŠST LCV-bos dienoraščiu bei kitais dokumentais. tenai atpasakosime S-gos atsikūrimo eigą, pagrindines problemas, sutiktus sunkumus, kliūtis ir pavartotas priemones joms pašalinti. Ko nebus galima minėti Tėvynėje likusiųjų saugumo sumetimais, šauliai sužinos per savo klubų Valdybas, arba ir patys susirišę tiesioginiai su LŠST LCV Darbo Prezidiumu. (N. B. šauliams, kurie į mus kreipiasi pasirašę slapyvardėmis, dėl visiems gerai suprantamų

priežasčių, jokių informacijų suteikti negalime).

Principai, kuriais remiantis Sąjunga atkurta tremtyje ir kurių laikomasi jos dabartinėje veikloje, bus suminėti šiuo metu ruošiamam LŠST LCV atsišaukime į šaulius ir visuomenę. Broliams ir sesėms, nekantaujantiems kaip galima greičiau ji išvysti, norėtumėm priminti du dalykus. Visų pirma, dirbant korespondenciniu būdu, tarpusavio susižinojimas pareikalauja dvigubai ir trigubai daugiau laiko; tuo tarpu, LCV nariai gyvena ne vien įvairiose J.A.V. vietovėse, bet taip pat Kanadoje, Vokietijoje ir Argentinoje. Antra, Centro Valdyba tiesioginiai tarnauja ne vienai kuriai šaulių grupei, bet šauliams ir šaulėms visame pasaulyje, būdama jungiamuoju ryšiu ir koordinuodama VISOS organizacijos veiklą. Paruošimas darbo plano, kuris, iš vienos pusės, būtų pakankamai bendras ir nekludytų vietinei Sąjungos vienetų iniciatyvai paskiriose kraštuose, iš kitos pusės, tačiau, neprarastų savo aktualumo ir praktiško, konkretaus pobūdžio, nėra kelių savičių užda-

vinys. Niekam taip nerūpi atsišaukimo pasirodymas ir iš viso darbo skuba kaip patiems LCV nariams; tačiau dėl skubėjimo pagundos negalima paaukoti darbo rimtumo ir žengti antrąjį organizacinės veiklos žingsnį neužbaigus pirmojo. Galutinėje perspektyvoje, tai atneštų tikrai žalos Sąjungai.

Čikagos Šaulių Klubo Valdybai ir eilei pavienių šaulių paprašius šiame "Tremties Trimto" numeryje paskelbti bent dabartinį LŠST LCV ir taip pat LŠST LCV Bendradarbių sąrašą, žemiau spausdiname abu sąrašus ištiesai.

SĄRAŠAS Nr. 1:

LŠST LAIKINOJI CENTRO VALDYBA:

LCV Darbo Prezidiumas (pagal pareigas):

1. Aleksandras Mantautas (Marcinkevičius) — Pirmininkas;
2. Eugenija Klupšienė — Vicepirmininkė;
3. Sofija Putvytė-Mantautienė — Šaulių Moterų Skyriaus Viršė;
4. Vaclovas Čižiūnas — Tautinio Aukl. ir Kultūros Darbų Sk. Viršė;

5. Mykolas Kalmantas — Specialūs Uždaviniai;

6. Juozas Jankaitis — LCV Iga-liotinis Kanadoje;

7. Vaidieviutis A. Mantautas, Jr. — I Sekr. ir Ryšių Sk. Viršė;

8. Alfars Valatkaitis — II Sekr. ir Jaunimo Skyriaus Viršmininkas;

(LCV Kasininko pareigas eina Julius Vepštas, Čikagos Šaulių Klubo Išdininkas).

LCV Nariai (pagal alfabetą):

9. Teodoras Daukantas;
10. Elzė Jankutė;
11. Mykolas Krupavičius;
12. Jadvyga Kuprienė;
13. Mešislovas Mackevičius;
14. Kazys Musteikis;
15. Emilija Putvytė;
16. Rapolas Skipitis;
17. Justinas Vaičaitis.

SĄRAŠAS Nr. 2:

LŠST LAIKINOSIOS CENTRO V-BOS BENDRADARBIAI:

1. Jonas Karvelis;
 2. Bronius Kviklys;
 3. Vincas Terčijonas.
- PASTABA: abu sąrašai nėra galutiniai. Artimoje ateityje jie bus dar papildyti.

1955 METAI SPORTO PASAULYJE

Ižengę į 1956 metus, valandėlei atsigrįžkime į praėjusius — 1955 m., ir pasižiūrėkim, ką gero jie mums atnešė?

Visų pirma, tenka apsistoti ties lietuviškuoju sportu, apžvalgoje bazuojantis Šiaurės Amerikos žemynui. Čia pagrindinę vietą užima V-sios š. Amerikos lietuvių sporto žaidynės, pravestos New Yorke ir Clevelande. Nors ir nesutraukusios daug dalyvių ir jose ypatingų pasiekimų neparodyta, šios žaidynės beliko vienintėlė tradicinė mūsų sportininkų didesnioji šventė.

Bendrai, visas didesnis Amerikos lietuviškas sportinis veikimas ribojosi 5 vietovėmis: Chicaga, New Yorku, Clevelandu, Detroitu ir Rochesteriu.

Chicagoje veikusieji 2 lietuvių sporto klubai: Perkūnas ir Gintaras, rudenio susijungę į vieną — Neris klubą. Iš jų vienas — Perkūnas, kaip žinome, buvo pereitų metų š. Amerikos Lietuvių Sporto Žaidynių komandinis laimėtojas. Pereitą vasarą čia buvo atgaivintas Lietuvių Futbolo Klubas, kuris dalyvavo minėtose žaidynėse Clevelande ir turėjo kelis draugiškus susitikimus su Detroito futbolininkais.

New Yorke reiškėsi — Lietuvių Sporto Klubas ir Lietuvių Atletų

Klubas. Pirmasis iš jų pasižymėjo savo futbolo komanda, dalyvaujančia "German — American" augšt. futbolo lygoje, nors ten ir nepasiekęs geresnių rezultatų. Šiaip, lietuviškoje veikloje nebuvo labai rangus, ką galėjome patirti jei nematydami Clevelando žaidynėse.

Clevelandas, atstovautas Lietuvių Sporto Klubu "Žaibo", buvo gana gyva vietovė lietuviškojo sporto padangėje. Čia matėme nemažą sportinio atžalyno, teikiančio gražių vilčių ateičiai.

Detroito lietuviai gali būti visiškai patenkinti savo sporto klubo "Kovo" sportiniais pasiekimais per eitis metais. Šis, savo penkmetį minintis klubas laimėjo: I vietą 1954—1955 m. Mažojoje Krepšinio Lygoje, I vietą tos lygos stalo teniso varžybose, I vietą 1955 m. lietuvių krepšinio turnyre Montrealyje. Vasarą šio klubo rėmuose buvo suorganizuoti futbolininkai, kurie turėjo dvi rungtynes su Chicago lietuviams, Toronto lietuviams ir vietinėms komandoms

Ir pagaliau, prieiname prie pačio jauniausio savo amžiumi sporto klubų — Rochesterio "Sakalo", lapkričio mėn. viduryje atšventusio savo gyvavimo metines. Šis klubas pasireiškė krepšinyje ir stalo bei lauko tenise, tačiau dėl negausių pajėgų, pasekmės buvo kuklios.

Žvelgiant į Kanados lietuviškąjį veikimą, pasitenkinsime paminėdami ten esančias ryškesnes lietuvių sporto bazes — Toronte (sporto klubai — "Vytis" ir "Aušra"), Montrealyje (Sporto klubas — "Tauras"), Hamiltone (Sporto klubas — "Kovas").

Iš pavienių asmenų tenka paminėti Amerikos lietuvi — J. Podres, profesionalinio sporto atstovą, žaidusį už Brooklyno "Dodgers" beisbolo komandą. Jis "Sports Illustrated" žurnalo buvo išrinktas geriausiu metų sportininku — "Sportsman of the year".

Metant žvilgsnį į tarptautinį bei amerikiečių sportą, reikia iškelti ryškesniausias sportines figūras 1956 metų laikotarpyje: vengrų bėgiką — Sandor Iharos, sunkiasvorį pasaulio bokso meistrį — Rocky Marciano, savo titulą atsikovojuję — Ray Robinson, jojiku karalių — Eddie Arcaro, ryškiausią moterų atstovę — Babe Zaharias, pasižymėjusį sunkumų kilnotoją — Paul Anderson ir kt.

Šie 1956 metai, kurie yra olimpiniai, reikia tikėtis, lietuviškam sportui bus sėkmingesni už praėjusius. Todėl reikia sukaupti visas jėgas ir parodyti daugiau užsispyrimo, kad galėtų išsipildyti į juos sudėtos mūsų viltys.

Edv. Sulaitis

KARIAI ir JAUNIMAS

IŠ AKADEMIKŲ SKAUTŲ VEIKLOS 1955 METAIS

Naujai išrinktąją Akademinio Skautų Sąjūdžio valdybą sudaro: Aleksandras — Broel Plateris — ASS pirmininkas, Gabrielė Prielgauskaitė — ASD Pirmininkė ir Kęstutis Mikėnas — Korp! VYTIS Pirmininkas. Iki šiol ASS pirmininkė buvo Dr. Milda Budrienė, daug nusipelnusi ir dirbusi ASS labui.

Pereitų metų bėgyje Akademikai Skautai paprašė du žymius veikėjus, Juzę Daužvardienę ir prof. Mykolą Biržišką tapti jų Garbės Nariais. Dabar šie žymieji darbuotojai nešioja akademikų spalvas.

Tarp Kalėdų ir Naujųjų Metų buvo suruošta žiemos stovykla, kurioje daugiausia laiko buvo pašvęsta slidinėjimui, sportui ir kitiems skautiškiems reikalams. Stovykla įvyko apie 300 mylių nuo Čikagos, Measick, Mich. Stovyklos organizatorius — čekagiškis Vyt. Černius.

IŠ ČIKAGOS

Čikagoje lankėsi iš Bostono atvykęs akademikų skautų Garbės Narys prof. I. Končius (lietuviškų drožinių bei kryžių knygos autorius).

Vasaros metu Čikagoje įvyko Korp! VYTIS rajoninis suvažiavi-

mas, o prie Clevelando buvo suruošta ASS vasaros stovykla, sutraukusi virš 100 studentų skautų-čių.

ASS ir Korp! VYTIS Čikagos skyriaus pirmininkas inž. Vyt. Šliūpas tarnybiniiais reikalais buvo išvykęs į Pensylvaniją, Ohio, Indianą ir Missouri valstybes.

Naująją ASS Čikagos sk. valdybą sudaro: J. Karklys — Korp! VYTIS sk. pirmininkas, Aldona Ščiukaitė — ASD Pirmininkė ir šie valdybos nariai: N. Martinaitytė, A. Andriušaitytė, V. Černius, V. Šliūpas, A. Mickevičius ir A. Bakaitis.

Akademinio Skautų Sąjūdžio 31 metų sukaktuves čekagiškiai gražiai atšventė spalio mėn. Evergreen Klube. Be iškilmingos dalies ir kalbų aštuoni akademikai-ės tapo įvesdinti į tikrųjų narių tarpą. Vakare buvo šokiai ir daug svečių susilaukusi vakarienė. Prie vakaro pasisekimo daugiausia pasidarbavo inž. V. Šliūpas, O. Mendelėvičiūtė, A. Ščiukaitė, G. Valentinas, V. Černius ir kt.

Čikagos akademikai skautai kartu su oro skautų draugove suruošė vakarą gimnazijas baigusiems abiturientams. Vakaro tikslas buvo supažindinti jaunuolius su universitetų studijų galimybėmis, mokslo skirtingomis šakomis, sti-

pendijomis, kariuomenė, lietuviškoms studentų or-joms ir t.t. Prašėsimus darė Amerikos universitetų studentai bei juos baigusieji: Vyt. Černius (vakaro iniciatorius), inž. V. Šliūpas, D. Tallat-Kelpšaitė ir kt. Vakarą pritraukė daug besidominčio jaunimo, o ASS gavo nemažai naujų narių.

Čikagos akademikai skautai, A. Avizienis, A. Dundzila ir V. Variakojis baigė universitetą ir išvyko į Kaliforniją dirbti lėktuvų gamybos įmonėse.

Šie akademikai skautai veikliai reiškiasi Čikagos skautų tuntu veikloje: E. Zobarskas — jūrų skautų tunto tuntininkas; draugininkai: Vyt. Černius, Vyt. Šliūpas, D. Elvikytė, V. Šliūpienė, G. Valentinas, R. Kliorytė, A. Motiejūnaitė, K. Bukauskas, R. Penčyla ir kt.

Dr. Vydūno Vardo Studentų Šalpos Fondas sėkmingai veikia čekagiškių akademikų globojamas. Prieš Kalėdas Šalpos Fondas, kaip ir kiekvienais metais, plačiai išsiuntinėjo kalėdinių sveikinimų atvirukus. Surinkti pinigai skiriami studentų, ne vien skautų, šalpai. Šalpos Fondo pirmininkas prof. S. Kolupaila, o didžiausi talkininkai — A. Lesevičiūtė, R. Chainauskas ir kt.

Pereitų metų bėgyje Čikagos ASS Skyrius taip pat atliko šiuos darbus: suruošė minėjimus dviem Amerikos lietuviams darbuotojams: D. Jokubynui ir P. Gudui. Čikagos skautų tuntams pravedė Vasario 16 d. minėjimą. Turėjo savo nariams keturias paskaitas:

“Lietuvos Kariuomenė” — P. Ličkus; “Mažosios ir Prūsų Lietuvos Praeitis” — M. Nauburas, “Lietuvos Gamtos Grožis” — prof. S. Kolupaila, pailiustruota 300 spal-

Būsimieji Lietuvos kariai: kairėje — New Yorko vilkiukai su draugininku vyr. sl. A. Alksniniu; dešinėje — New Yorko jūrų skautai.

— Lietuvos Savanorių-Kūrėjų Sąjungos skyrius įsisteigė Vokietijoje, Miesau, 4204 Labor Service Company. Dabar valdybą sudaro: Viktoras Sutkus — pirmininkas, Juozas Kriščiūnas — sekretorius, K. Motgabis — valdybos narys.

Robertas Mickels, tarnaujas JAV karo aviacijoje, šiomis dienomis pakeltas į pirmuosius leitenantus ir paskirtas instruktorium kandidatų į aviacijos karininkus Lackland oro bazėje San Antonio, Texas.

Don Varnas Postas Chicagoje. Bronius, Stasys, Vladas ir Vytautas Bikulčiai, 4 broliai, istojo į šio lietuviško veteranų posto eiles.

Vytautas Rašytinis yra Don Varno posto seržantas. Jis praveda vėliavų įnešimo ceremonijas per posto mėnesinius susirinkimus.

Aleksas Jakubauskas, Raimundas Mišauskas ir Edvardas Šulaitis, Don Varno posto nariai, pradėjo redaguoti studentų skyrių „Laisvoje Lietuvoje“.

Daktaras Vladas Kaupis, kuris specializavosi Hanoverio (N. H.) Hitchcock ligoninėje vidaus ligų srityje, pašauktas į JAV kariuomenę. Jis pradėjo Chelsea karo laivyno ligoninėje bendrą apinokymą.

Lietuvos partizanų kovos. Aplinkiniai keliais gauta žinių, kad 1955 m. kovo 10 d. Lietuvoje, Ig-

vuotų paveikslų, ir „Mūsų Pareigos Lietuvai“ — prof. I. Končius.

Prekybos ir Pramonės muzėjuje suruošė dvi parodas: Lietuvos liaudies meno ir juostų parodėlę ir Vilniaus verbų parodėlę. Jaunos akademikės skautės pademonstravo jų gaminimą žiūrovams. Ten pat suvaidino D. Elvikytės parašytą veikalėlį „Paskutinės Kūčios Lietuvoje“.

Suruoštos 3 Akademikų iškylos į gamtą ir vienas kaukių balius.

ASS Čikagos Skyrius savo aukomis parėmė:

Dr. Vydūno Vardo Studentų Šalpos Fondą — \$300.00;

Akademikų žurnalą „Mūsų Vytį“ — \$240.00;

„Skautų Aida“ — \$50.00;

Čikagos Oro skautų draugovė — \$50.00; ir smulkesnėmis sumomis Korp! VYTIS Urbanos skyrių, ASS Centro Valdybą, prof. A. Varno dailės parodą ir kt.

Čikagos Akademikai Skautai, savo sueigos metu, surinko \$31.00, kaip Kalėdinę dovaną prof. Myk. Biržiškai. Profesorius yra Akademikų Skautų Korp! Vytis garbės narys. Duosniausias aukotojas buvo L. Maskaliūnas, aukojęs \$5.00.

V. š.

LIETUVIAI KARIAI laisvajame Pasaulyje

nalino apylinkėje, įvyko partizanų susirėmimas su bolševikų saugumo daliniais. Partizanai buvo apsupti, nes enkavedistai, matyti, žinojo jų kelius. Pasirodžius jiems atvirame lauke, raudonieji paleido iš visų pusių šūvius. Penki partizanai žuvo, o kitiems pasisekė ištrūkti. Nukautieji buvo sumesti į vieną duobę Ignalino darže, o kapas sulygintas su žeme.

Vieno tų žuvusių partizanų du broliai, šiuo metu gyvena Amerikoje. Jie nusprendė įsteigti fondą pastatyti paminklą toje vietoje, kur dabar palaidotas jų žuvęs brolis. Kiekvieną mėnesį jie atidės tam tikrą sumą pinigų, kuriuos vėliau, išsilaisvinus Lietuvai, sunaudos augščiau minėtam tikslui.

Dr. Juozas Vidžiūnas priimtas į Medical Corp. ir, atlikęs mokymą, pakeltas į kapitono laipsnį ir paskirtas į Arkansaso valstybę.

Julius Lintakas, grįžęs iš JAV kariuomenės, įsijungė į Don Varnas postą ir šį rudenį Illinois un-te pradėjo inžinerijos studijas.

Pulkininkas Benjamin A. Karso paskirtas vadu karinės aviacijos būrio (ROTC) Illinois Institute of Technology.

Pulkininkas Karsokas ištarnavo 15 metų karinėje aviacijoje. Jis atliko 42 skridimus Pacifike karo metu su didesniais bombonešiais.

Albinas Leonardas Wozbut, ištarnavęs Japonijoje esančiuose JAV kariniuose daliniuose tryliką mėnesių, grįžo namo pas savo tėvus, kurle gyvena Bridgeporte.

Edvardas Kuprejišis, dirbęs „Naujienu“ ekspedicijoje, sulaukęs 19 m. amžiaus, išėjo į JAV kariuomenės tarnybą. Jis yra labai geras pažymiais baigęs augštesniąją mokyklą (High School), o tokiems jaunuoliams kariuomenėje duodama pasirinkti studijų sritis.

Buv. Lietuvos policijos pareigūnai Chicagoje yra sudarę savo savišalpos klubą „Krivule“ Tradicinė Lietuvos policijos šventė Lietuvoje buvo spalio 2 d. — Angelų Sargų

dieną, tad ir šiais metais, tęsdami savo tradiciją, policijos klubo nariai tą dieną paminėjo pamaldomis už žuvusius ir mirusius, po to vakare Hollywood svetainėje turėjo savo pobūvį. Klubo pirmininkas dabar yra Jonas Eigelis.

Vytautas Petrauskas, jau turėdamas nesveiką koją, netikėtai paslydo nuo laiptų ir keletą pakopų nukrito. Padarytos rentgeno nuotraukos parodė, jog lūžo 6 krūtinių šonkauliai. Jis Lietuvoje buvo karininkas, vėliau ūkininkas ir viršaitis, o tremtyje gyveno lietuvių stovykloje Hanau mieste, Vokietijoje.

Elenai Savickaitei-Prisiernikienei, bolševikų nužudyto kapitono Puknio žmonai, New Jersey įstaiogos be jokių egzaminų pripažino gailingosios sesers teises (Registered Nurse). Ji dabar dirba šv. Juozapo ligoninėje, Paterson, N. J. Jai pripažintas Lietuvos Raudonojo Kryžiaus išduotas diplomai.

Leitenantas Albertas J. Brazauskas, gyv. Kingston, grįžo į aktyvią U.S. laivyno tarnybą, iš kurios jis buvo pasitraukęs 1953 metais.

Lt. Brazauskas yra baigęs Edwardsville High School, taip pat lankęs Wilkes kolegiją. 1946 metais jis baigė marinų akademią Kings Point. 1950 metais jis buvo pakeltas į leitenanto laipsnį. Tarnaudamas laivyne, jis padėjo olandų kariuomenei kovose prieš komunistus rytinės Indijos rajone.

Parvyko į namus staff sergeant Antanas Bernadišius iš Cicero. Jis ištarnavo J. V. karo aviacijoje keturis metus.

Aleksas Pocius, dainavietis, dabar tarnauja Amerikos karo laivyne. Parvykęs atostogų ir apsilankęs į „Dainavos“ ansamblio repeticijas, pareiškė, kad grįžęs iš kariuomenės, vėl bus ansamblio narių eilėse.

Rimanta Šarūnaitė, tarnaujanti JAV armijoje, Vokietijoje, keturias savaites viešėjo pas savo seserį Mockuvienę Amerikoje.

VETERANŲ VEIKLA

Du lietuviai U. S. marinai dalyvavo kariniuose pratimuose, įvykusiųose Japonijoje ant Fujiyama ugnikalnio. Jie yra: Rimvydis J. Rapsys ir Edward C. Romzis.

Domininkas Varnas, gyv. Chicagoje, buvo atsilankęs į jo sūnaus Don atminimui pavadinto posto naujos valdybos įvesdinimo iškilmes. Jo sūnus buvo susipratęs lietuvis, žuvęs II Pas. karo metu.

Toronto (Kanadoje) Savanoriai-Kūrėjai vieni pirmųjų susirūpino Vokietijoje pasilikusiais ir vargan patekusiais savanoriais. Jie ne iš kokių rinkliavų, o iš ruošiamų pobūvių gauto pelno ir sudėto nario mokesčio per vienus skyriaus gyvavimo metus 200 dolerių pasiuntė Vokietijoje esantiems laisvės kovų broliams savanoriams - kūrėjams sušelpiti. Nepamirštas ir S-gos vėliavos bei ženklų autorius dail. J. Kaminskas, kuris su palūžusia sveikata skursta Vokietijoje. Jam nusiūsta 25 dol. vienkartinė Toronto savanorių - kūrėjų skyriaus dovana.

J. Zakas ginklų vartojimo ekspertas

Jis ir žmona yra abu čia gimę ir didžiujasi savo lietuviška kilme. Juozas Zakas yra naujų ir senų ginklų inspektorius ir jis keliauja nuo vienos kareivių stovyklos į kitą — JAV ir Kanadoje, teikdamas patarimus ir patikrindamas ginklus.

Jonas Gužaitis, buvęs karininkas ir gimnazijos mokytojas, 1946 m. prie Naručio ežero Lietuvoje, kovoje už Lietuvos laisvę, žuvusio partizanų vado kap. Gužaičio brolis, savo rankomis pasistatė gražią vilą Beverly Shores, In., prie Lake Shore Drive ir Wells Rd., netoli "Palangos" vilos.

R. Korsakas grįžo iš kariuomenės tarnybos po dviejų metų. Jos metu aplankė Italiją, Šveicariją, Prancūziją, Angliją ir Olandiją. Šiuo metu Korsakas studijuoja Nebraskos universitete.

L. S. RAMOVĖS Brooklyno skyriaus valdybai

PADEKA — PAKVIETIMAS

Tamstų malonų laišką ir \$66.08 Lietuvos L. K. Invalidams paremti gavome.

L. L. K. I. Valdyba širdingai dėkoja Tamstoms ir visiems aukotojams už stambią auką ir didelį invalidų vargo supratimą. Auka bus panaudota reikalingiems šalpos invalidams šelpiti.

A. EIGELIS,

L. L. K. Inv. Dr-jos Pirmininkas

CHICAGOS DON VARNO POSTE

Don Varno Amerikos legijono postas yra lietuviškiausias veteranų postas šiame krašte. Čia šiuo metu yra apie 80 narių iš naujųjų ateivių tarpo, kurie, atlikę karinę prievolę, įsijungė į savo tautiečių, senųjų ateivių gretas. Dabar visi bendromis jėgomis žada dirbti, kaip kad dirbo jų pirmtakūnas — taurus lietuvis, Donatas Varnas, žuvęs II Pasaulinio Karo metu.

Pastaruoju metų postas turėjo kelis didesnius parengimus. Vienas iš jų buvo — metinis šokių vakaras, sutraukęs daug publikos. Atsilankiusieji neturėjo progos nuobodžiauti ir linksminosi iki vėlumos.

Antroji pramoga įvyko lapkričio mėn. 19 d., kuri vadinosi — kalakutų traukimo ir polkų vakaras. Čia taip pat susirinko didelis būrys narių ir svečių, kurie buvo patenkinti keliomis praleistomis valandomis veteranų draugystėje. Kaip paprastai, taip ir ši karta, čia skambėjo lietuviškos dainos, dainuojamos naujųjų ateivių, pritariant ir seniesiems iš jaunystės dienų dar atmenamomis.

Posto mėnesiniai susirinkimai įvyksta kiekvieno mėnesio pirmą penktadienį posto namuose, 6816 So. Western Ave. Per paskutinįjį tokį susirinkimą, kurį pravedė pats komandotojas P. Mosteika buvo aptarta daug svarbių reikalų. Įvairius pranešimus padarė: J. Jonikas, J. Stanaitis, S. Samoška ir kt.

Neseniai į postą įstojo net 4 broliai — Bikulčiai, o taip pat ir daugelis kitų. Čia yra ir nemaža mūsų studentų ir šiaip lietuvių veikloje pasireiškiančių žmonių, pav. V. Bildušas, A. Kerelis, J. Karklys, R. Bužėnas, V. Prialgauskas, J. Lintakas, B. Mičiulis, E. Sulaitis, R. Mišauskas, A. Jakubauskas, A. Laučius, M. Jakaitis ir kt.

Postas leidžia mėnesinį biuletinį "Don Varnas Bugle", kurį redaguoja Juris Čižnikas, IV-to distrikto spaudos vedėjas. Reporteriais yra: E. Sulaitis, J. Juozaitis, Jatis, M. Mosteika, A. Zaleski ir J. Stoskus. E. Š.

Kariuomenės Šventė Kanadoje

Niagaros Pusiasalio Ramovės skyrius lapkričio 19 d. surengė, iš po šimtmečių vergijos lapkričio 23 d. atgimusius ir vėl II Pas. Karo aud-

rių išblaškytos, Lietuvos kariuomenės minėjimą. Skyriaus pirmininkas kpt. V. Eičinas minėjimą atidarė Kanados himnu God Save The Queen, kviesdamas dalyvius atsistoti ir tylos minute pagerbti žuvusius už Tėvynės laisvę kovotojus, kurių kraujų surašytas testamentas mums visiems įkvepia pagarbą jų žygiams.

Plk. P. Saladžius, nors ir trumpai, bet drūtai, palietė svarbiausius ir jautriausius mus liečiančius momentus. Meninę minėjimo dalį pradėjo Toronto lietuvių choras Varpas tradicine daina "Laisvės Varpas", nukėlusia klausytojus į Karo Muzėjaus sodelį. Po keliolikos gražiai išpildytų dainų vis dar girdėjosi balsai: bis, bis...

Vietinė angliškąji spauda irgi įdėjo dirigento komp. S. Gailevičiaus nuotrauką ir straipsnį apie naujųjų kanadiečių chorą St. Catherine esantį. Choru ramovėnai įteikė gražią gėlių puokštę už prisidėjimą minint žuvusių ir žūstančių laisvės kovotojų dieną.

Minėjimas buvo baigtas šventais Tautos Himno žodžiais, kurie išpėja tuos, kurie trukdo lietuvių vienybės žydėjimą. Minėjimo pelnas \$70 pasiūstas per Ramovės centro valdybą lietuviams karo invalidams šelpiti. Prie pelno padidinimo prisidėjo plk. P. Saladžius, nieko neimdamas savo kelionės išlaidoms padengti, choras Varpas, skirdamas \$26.00, Nepriklausomos Lietuvos Redakcija — \$2.25, Courland skerdykla — \$2.50. Loterijai aukojo p.p. Luomanienė, Eičinienė, Simonaitienė, Radvilienė, Nekrošienė, Janušonis ir Stankevičienė. Be atlyginimo, darbas prisidėjo p. V. Butkienė, ir p. Platakienė.

Ramovėnas

"KNYGOS LENTYNOS" REIKALU

Pr. m. II pusm. dėl redaktoriaus A. Ružancovo sveikatos stovio ir pasunkėjusių darbo sąlygų buvo susitrukdęs bibliografinio "Knygų Lentynos" biuletenio leidimas. Šiuo pranešama visuomenės ir prenumeratorių dėmesiui, kad p. Ružancovas, dabar pasveikęs maloniai sutiko "Knygų Lentyną" toliau redaguoti. Abu š.m. "Knygų Lentynos" nr. nr., po 12 puslapių kiekvienas, išeis po N. Metų. (Eltos pranešimas).

Lietuviybės Išlaikymo Tarnyba

VIESAS PROTESTAS

“Darbininko Vyr. Redaktoriui p. S. Sužiedėliui, pareikštas Kariuomenės šventės metu.

“IŠ PRAEITIES TAVO SŪNŪS
TE STIPRYBĘ SEMIA”

Brangios Sesės ir Broliai Lietuviai,

Lietuvos Valstybei atskuriant aš žinau du pagrindinius istorinius dokumentus, kuriais tautos valia buvo išreikšta.

PIRMAS — LIETUVOS VALSTYBĖS NEPRIKLAUSOMYBĖS AKTAS, paskelbtas Vilniuje, 1918 m. Vasario 16 dieną;

ANTRAS — 1-SIS LIETUVOS KARIUOMENĖS ĮSAKYMAS, steigti ginkluotą pajėgą krašto sienų gynimui, išleistas 1918 m. lapkričio 23 dieną, Vilniuje.

Lietuvos Nepriklausomybės aktu išreikšta lietuvių tautos valia laisvam ir nepriklausomam gyvenimui jos etnografinėse ribose. Pirmoju Lietuvos Kariuomenės Įsakymu buvo suorganizuota ginkluota tautos jėga, kuri įvykdė tautos valią laisvės kovų laukuose.

Sėkmingai baigus laisvės kovas, visa Lietuvos žemelė buvo apšlakstyta narsiųjų josios sūnų krauju ir nusėta baltaisiais didvyrių kapų kryžiais, tad ir Lietuvos Kariuomenės įsikūrimo diena, lapkričio 23-jį yra įrašyta į Lietuvos istoriją Laisvės Kovotojų krauju. Lapkričio 23-jį nėra vien tiktai Lietuvos Kariuomenės diena, ji yra visos tautos šventė, kurioje visa lietuvių tauta prisimena ir pagerbia kovose žuvusius dėl Lietuvos laisvės.

Lapkričio 23-jį buvo iškilmingai švenčiama Laisvojoje Lietuvoje, ją šventėme okupacijų metais dar gyvendami Tėvynėje ir dabar ją tebešvenčia tėviškės sodžių bakūžėse, kalėjimų celėse, priverčiamo darbo vergų stovyklose, belaukiant laisvės ryto, ją švenčia visi lietuviai likimo išblaškyti po visą plautį pasaulį. Tą dieną pavergtojo-

Protesto autorius:
Aleksandras Mackevičius

je Tėviškėje sesės ir motinos aplanko žuvusiųjų dėl Lietuvos Laisvės partizanų kapus ir papuošia juos gėlėmis. Ši šventė yra giliai įaugusi į kiekvieno lietuvių patrioto širdį ir sielą ir jos išplėsti nepajėgs jokia žemiška galia.

Mes žinome, kad žiauri okupantų ranka niekšingai palietė Lietuvos Nežinomojo Kareivio Kapą, sustabdė Laisvės Varpo skambėjimą bei Laisvės Kovų Varpų garsus ir trimių aidus ir nuplėšė tautos vėliavas Lietuvos šventovėje Vytauto Didžiojo Muzėjuje Kaune, ir visame krašte.

Mes negalime pripažinti žiauraus okupanto padarytų ir daromų skriaudų pavergtojoje Tėvynėje, ir prieš visas mūsų valstybei bei tautai daromas skriaudas mes griežtai protestuojame, skelbdami šį protestą visam laisvajam pasauliui. Taip pat mes negalime leisti,

kad kas drįstų kėsintis sunaikinti mūsų šventoves bei didžiai prasmingas mūsų tautai tradicijas.

Leiskite man, Laisvės Kovų Invalidui, šia iškilminga Lietuvos Kariuomenės šventės proga, Clevelande, pareikšti viešą protestą savaitraščio “Darbininkas” vyr. redaktoriui p. S. Sužiedėliui, dėl jo redaguojamame laikraštyje “Darbininkas”, pr. m. lapkričio 18 d. Nr. 83, tilpusio straipsnio “Ar ne perdaug tų minėjimų”, pasirašyto tūlo S. Suž.

Gi Tamsta, pone Redaktoriau, Lietuvos Kariuomenės šventės išvakarėse, išdrįsai pilti mirtinų nuodų taure į lietuvių patriotų širdis. Kada bažnyčia pripildyta susirinkusiųjų tikinčiųjų klausė šv. Mišių už žuvusiuosius dėl Lietuvos Laisvės ir šluostė ašaras, klausydama didžiai patriotinio kun. B. Ivanausko pamokslu, tą dieną tos pačios bažnyčios rūsyje buvo platinamas Tamstos redaguojamas “Darbininkas” pilnas pagiežos šiai tauriai lietuvių tradicijai. Kaip Tamsta, tai gali suderinti? Kodėl, Tamsta, eini prieš gyvenimo tikrovę ir šventas mūsų tautos tradicijas? Kodėl Tamsta piktai klaidini savo skaitytojus?

Esu labai nustebintas ir pasipiktinęs “Darbininko” skiltyse pareikštomis mintimis, kurios nesuderintos nei su lietuvių tautos gyvomis tradicijomis, nei su kovojančios tautos siekimais. Griežtai protestuoju ir prašau sustabdyti griaujamą darbą lietuvių tarpe.

Kviečiu visus, kuriems mūsų tautinės tradicijos yra brangios ir didžiai prasmingos, pareikšti griežtą protestą prieš pasireikškusias “Darbininko” užmačias.

“VARDAN TOS LIETUVOS
VIENYBĖ TEŽYDI”

Cleveland, 1955 m. lapkričio 23 d

Aleksandras Mackevičius
Savanoris Kūrėjas, Vyties
Kryžiaus Kavaliierius,
Laisvės Kovų Invalidas

AUKOJO KARIUI:

1. Jakimavičius Vl., Mass.	\$7.00	14. Mikoliūnas A., Ohio	2.00	28. Mikeliūnas D., Ind.	1.00
2. Skardis J., Canada	6.00	15. Petrauskas V., Ill.	2.00	29. Naujokas M., Ill.	1.00
3. Balandas Ged., Mich.	5.00	16. Sajauskas A., Md.	2.00	30. Petrulis V., Ind.	1.00
4. Drabišius P., Ohio	5.00	17. Suveizdis J., NY	2.00	31. Pračkalla L., Ill.	1.00
5. Mačiulaitis J., Mich.	5.00	18. Valteris V., Conn.	2.00	32. Pupalaišis B., Ill.	1.00
6. Matiukas J., NY	5.00	19. Šliogeris V., Australija	1.60	33. Kun. Račys Ip., Wis.	1.00
7. Mikolaitis J., NY	5.00	20. Gatautis A., Canada	1.00	34. Sirgėdas J., NY	1.90
8. Kun. Pakalnis N., NY	5.00	21. Gečiauskas Myk., Conn.	1.00	35. Tumas J., Ill.	1.00
9. Rėklaitis M., Ill.	5.00	22. Grabauskas J. Canada	1.00	36. Valaitis J., Ill.	1.00
10. Andrikonis J., Conn.	2.00	23. Iškauskas J., NJ	1.00	37. Valiuškis A., Iowa	1.00
11. Brazilius Vl., Ohio	2.00	24. Karaliūnas J., Canada	1.00	38. Valiūnas V., Ill.	1.00
12. Daugelavičius Alf., Canada	2.00	25. Kasperas J., NY	1.00	39. Vizbaras J., Mass.	1.00
13. Liaudanskas K., Calif.	2.00	26. Kašuba J., NY	1.00		
		27. Kepalas K., NY	1.00		

Nuoširdi KARIO padėka aukojusiems.

STEPONAS RAIVYDAS

Brocktono lietuviams gerai pažįstamas St. Raivydas, kilęs iš Žemaičių Kalvarijos, sulaukęs vos 53 m., 1955 m. rugpjūčio 29 d. po sunkios ligos mirė Brocktono ligoninėje ir rugpjūčio 31 d. palaidotas Kalvarijos kapinėse Brocktone.

Jis buvo žymus kovotojas dėl Lietuvos nepriklausomybės, savanoris - kūrėjas. Pasižymėjo kovose su bermontininkais, už ką buvo apdovanotas Vyčio Kryžiumi. Atvykęs Amerikon priklausė LRKSA. Lietuvį Bendruomenei, o taip pat ir Balfui.

Mjr. JUOZAS BARAUSKAS

Gauta patikima žinia iš Lietuvos, kad 1955 m. kovo 18 d. Vilniuje širdies liga mirė majoras Juozas Barauskas. Ten ir palaidotas.

Majoras Juozas Barauskas kilęs iš Marijampolės aps., Veiverių vals., Skriaudžių kaimo, ginęs 1897 m. rugpjūčio 24 d.

Lietuvos Kariuomenėn stėjo savanoriu 1919 m. vasario 14 d. Baigęs Karo Mokyklos pirmą laidą dalyvavo kautynėse įvairiuose frontuose. Tarnavo 2, 3 ir 4 artilerijos pulkuose. Paskutiniu metu tarnavo Ginklavimo Valdyboje.

Apdovanotas savanorių-kūrėjų medaliu, 10 metų Nepriklausomybės medaliu ir Vytauto Didžiojo ordinu. Baigė Kauno Universiteto teisių fakultetą.

Liko liūdinčios žmona Ona ir duktė Danutė, kurios gyvena Čikagoje.

A. A. mjr. Juozas Barauskas, savanoris-kūrėjas

A. A. LTN. VINCAS PADEGIMAS

Pr. m. gruodžio 3 d. Anglijoje mirė Lietuvos kariuomenės leitenantas Vincas Padegimas. Jis ilgiausią laiką tarnavo 2 ulonų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės pulke.

Velionis gimė 1910 m. gegužės 27 d. Bugonių kaime, Merkinės val., Alytaus aps. Mokėsi Merkinės progimnazijoje, Alytaus gimnazijoje ir Kaune Pavasarininkų gimnazijoje suaugusiems. Baigęs gimnaziją, įstojo į Karo Mokyklą.

1944 m. nuo bolševikų pasitraukė į Vokietiją, o iš čia išvyko į Angliją. Gyveno Bathe, o vėliau Bradforde. Mirė vėžio liga. Pirmiausia buvo išimtetęs į gerklę, o vėliau, po operacijos, vėl atsinaujinęs, perėjo į galvą. Sirgo daugiau kaip metus.

A. A. LTN. ANTANAS ŠANTARAS

Gauta iš Lietuvos žinių, kad ten mirė buvęs 1 gusarų D.L.E.K. Jonušo Radvilos pulko leitenantas Antanas Šantaras. Kilimo jis buvo ukmergietis.

Pirmosios bolševikų okupacijos metu Lietuvoje velionis dar tebetarnavo į korpą paverstoje mūsų kariuomenėje. Prieš karą buvo išsiųstas į Pabradės poligoną ir ten 1941 m. birželio mėn. per didįjį išvežimą bolševikų buvo suimtas ir išvežtas į Sibirą.

Po karo ltn. A. Šantaras buvo gražintas į Lietuvą jau visai palūžusia sveikata. Buvo apsigyvenęs Kaune ir vertėsi vežiko amatu. Tačiau neilgai begyveno, vos pora metų. Sibiro vergų stovyklose palaužtos sveikatos nebeatgavo.

AUGUSTAS JUZULENAS

Pr. m. lapkričio 14 d. savo bute širdies smūgiu mirė Lietuvos kariuomenės kūrėjas-savanoris Augustas Juzulėnas.

Velionis gimė 1900 m. Krekenavos miestelyje, Panevėžio aps., mažžemio ūkininko šeimoje. Kariuc-

menėn įstojo 1919 m. kovo 5 d. Kėdainiuose į Panevėžio batalioną, kuris vėliau išaugo į 4 p. Karaliaus Mindaugo pulką. Kovo 27 d. pradėjęs šiame garbingame pulke tarnybą, vėliau dalyvavo visuose pulko žygiuose, būdamas raitų žvalgų komandoje. Iš kariuomenės išėjo 1921 m. spalio 23 d. Dalyvavo kovose prieš bolševikus, bermontininkus ir lenkus. Ypatingai pasižymėjo kaudamasis su bolševikais ties Kalkūnais ir buvo apdovanotas Vyčio Kryžiumi (Nr. 1082). Kaip savanoris ir Nepriklausomybės Kovų dalyvis buvo dar apdovanotas Savanorių — Kūrėjų ir Nepriklausomybės medaliais.

Atsitarnavęs kariuomenėje grįžo į savo gimtąją Krekenavą, kur iš Linkaičių dvaro gavo žemės, įsikūrė Stuomeniškių vienkiemį ir pavyzdinai ūkininkavo.

1941 m. kaip partizanas kovojo vėl su bolševikais už Lietuvos laisvę. Artėjant bolševikams prie Krekenavos drauge su kitais partizanais turėjo trauktis iš gimtosios žemės ir iš tėvynės, kurioje turėjo sukūręs pavyzdinę šeimą. Žmona Ona, sūnus Vytautas ir dukros Veronika ir Aldona paliko už geležinės uždangos.

Velionis buvo labai geros, jautrios širdies, užtai bolševikų įsiviešpatavimas tėvynėje jį labai skaudžiai veikė. Dėl mūsų visų žiauraus likimo jis daug sielojosi ir vis turėjo vilties sugrįžti į gimtinę, į laisvą tėvynę.

Krekenaviškių savanorių ir šaulių partizanų būrelis ir tremties draugai, kurių nemažai jis turėjo, sudėjo prie karsto daug vainikų ir velionį palydėjo į amžino poilsio vietą.

Isėkis, Augustai, svetingoje laisvos Amerikos žemėje, garbingai atlikęs skirtas kovotojo dėl nepriklausomybės pareigas.

Pr. Šaulys

A. A. Augustas Juzulėnas, Vyčio kryžiaus kavallerius

O'HARE NEWS, liepos mėn., 1955 m. įdėjo atsargos aviatoriaus R. Mišausko, dabar dirbančio instruktorium 13 Aerial Port Squadron, O'Hare International Airport, nuotrauką ir straipsnį apie jį.

Trumpam straipsnyje buvo pažymėta, kad Mišauskas aktyviai veda prieškomunistinę propagandą amerikiečių tarpe.

Kai Lietuva buvo okupuota, jis teturėjo vos 10 metų amžiaus. "Mačiau kaip vieną kraštą raudonieji man atėmė, bet nesirengiu ramiai stovėti ir tik žiūrėti, kol jie užims ir šitą", pareiškė Mišauskas reporteriams.

"Mūsų, amerikiečių pareiga suprasti, kas dedasi šiandien pasaulyje, stebėti kaip komunizmas smaigia laisvę, brolių nukreipia prieš brolių, vaikus prieš savo tėvus. Kaip rusų užimto krašto žmonės verčiami tapti raudonųjų šnipais... Tas neturi įvykti čia, šitame krašte!"

Nors Mišausko praeitis buvo tamsi ir juoda, tačiau jo ateitis yra šviesi, sako laikraštis. Šiuo metu jis yra Illinois universiteto studentas ir studijuoja areonautinę inžineriją. Savo gyvenimo tikslą R. Mišauskas nusako taip: "Padėti sunaikinti komunizmą šiame krašte ir visame pasaulyje".

DEUTSCHE SOLDATEN - ZEITUNG, 1955 Rugsėjo mėn.

Istorinė Vokiškumo Misija Europoje. Vokiškai kalbančių kolonistų salos II Pas. karo metu buvo ramos nuo Baltijos jūros krantų iki pietinio Kaukazo ir siekė giliai į Balkanus. Tos vokiškos kolonijos niekad nebuvo tautiškai nusistatę prieš juos priglaudusią valstybę. Kolonistai net tarnaudavo svetimos kariuomenės, kariaujančiose prieš jų tėvų žemę.

Kaip galima, dėstoma straipsnyje, kad Karolio IV planas sukurti Brandenburgo, Bohemijos, Lenkijos, Vengrijos jungtinę karalystę, siekiančią nuo Elbės, ligi Dnieptro,

KARIŅĖ SPAUDA

žemutinio Dunojaus ir Balkanų, nepasisėkė.

Europos rytų plotas susilaukė tragiško likimo. Jame vyko aistringos tautinės kovos, kartais dirbtinai sukeltos neprotinių ir blogo norinčių partijų. Nežiūrint dabartinių nelaimių, tautinės neapykantos ten dar sustiprėjo.

Vokiečių kolonistai būdavo kviečiami į rytus, kad pakeltų kultūrą. Lenkų Kazimieras Didysis daug vokiečių įkurdino Krokuvoje, Lemberge ir kt. Mazovijos Konradas, žinodamas vokiečių kolonizacinius sugebėjimus, 1226 m. pasikvietė Vokiečių Riterių Ordiną.

Padalinus 1772 m. Lenkiją ir sukūrus vakarų Prūsijos provinciją, 1815 m. buvo nuvestos galutinės sienos (kodėl galutinės? — Red.). Naujoji Lenkijos respublika gavo grynai vokiškų žemių, atskirdama Rytpūsčius nuo tėvynės. Panašiai atsitiko ir su vokiška (argi? Red.) Reicho teritorija, 2450 kv. km dydžio Klaipėdos kraštu. Kuris su visais savo 150,000 gyventojų, jų neatsiklausus ir prieš jų norą, buvo priskirtas svetimai valstybei Lietuvai.

Klaipėdos miestas 1252 m. buvo įkurtas Livlandijos Ordino magistrro Eberhardto von Seyme ir 1328 m. perimtas Vokiečių Ordino (str. autorius užmiršo pažymėti kieno žemėje ir kokiom priemonėm Klai-

pėdos įkūrimas vyko. Red.). Iki I Pas. karo pabaigos miestas su apylinke priklausė Prūsijos valstybei. Nežiūrint didesnės gyventojų dalies noro likti kartu su Vokietija, arba bent susilaukti valstybinės savivaldos, 1920 m. vasario 13 d. ten įžengė prancūzų įgula, kuri nenorėjo ar negalėjo sulaukyti 1923 m. sausio 10 d. į Klaipėdos kraštą įsiveržusių lietuvių kariuomenės dalių, kurios ten įkūrė lietuvišką krašto valdžią. Tų pačių metų vasario 18 d. prancūzai paliko kraštą.

Nors Tautų Sąjungos 1924 m. pasiūsta komisija nustatė, kad: "Klaipėdos krašto rytinė siena, anksčiau buvusi rusų — vokiečių siena, yra skiriamoji tarp dviejų skirtingų civilizacijų, tikra siena tarp Rytų ir Vakarų, tarp Europos ir Azijos", nežiūrint to, Klaipėdos kraštas liko lietuvių valdžioje.

Be to, lietuvių valstybės tikrojoji srityje gyventa apie 50,000 vokiečių ūkininkų, emigrantų iš Prūsijos ir Rytpūsčių, buvusių zalcburgiečių ir Baltijos vokiečių iš Kurlandijos ir Rygos.

"Nežiūrint žymaus trynimosi ir kartais nedraugiškų įtampų, pagaliau pavyko sukurti susipratimo pagrindą tarp lietuvių ir vokiečių. II Pas. karo metu, sovietų — rusų Lietuvos okupacija pagimdė draugystę, kuri išsivystė net į vokiečių — lietuvių ginklo brolystę. Daugy-

POVILAS GRIGALIŪNAS

1955 m. spalio 9 d. rytą po ilgos ligos mirė Bradfordo (Anglijoje) bendruomenės narys ir veikėjas Povilas Grigaliūnas, sulaukęs 50 metų amžiaus. Lietuvoje buvo baigęs Karo mokyklą. Vedęs, gyvena Pilyškiuose ir tarnavo pašto įstaigoje. Karo metu buvo istojęs į gen. Plechavičiaus organizuojamus Vietinės Rinktinės dalinius.

Gyvendamas Bradfordo, kur įsi-

gijo mažus namelius, gyvai dalyvavo lietuvių visuomenėje ir kultūrinėje veikloje: buvo ilgametis DBLS vietinio skyriaus valdybos narys, o taipgi ir bažnytinio komiteto narys.

STASYS KULIEŠIUS

1955 m. rugpjūčio 13 d. netikėtai mirė Stasys Kuliešius, gimęs 1912 m. sausio 29 d. Kaune. Tarnavo 2040 Lietuvių Darbo kuopoje, Kaiserslauterne, Vokietijoje.

JONAS JANKAUSKAS

tarnavęs prancūzų užsienio legijone ir buvęs Indokinijoje, buvo sužeistas nelaimingo atsitikimo metu ir mirė.

ANTANAS LEŠČINSKAS

Naujosios imigracijos lietuvis Antanas Leščinskas mirė 1955 m. spalio 20 d., sulaukęs apie 38 m. amž. Velionis ketverius metus gydėsi Kalno sanatorijoje, kur ir mirė. Lietuvoje buvo aviacijos lakūnas, liktinis puskarininkis.

KARINIAI MANEVRAI JAV

1955 m. rudeniniai manevrai. Exercise Sage Brush, vyko 12-os pietinių valstybių plote ir truko nuo spalio 31 iki gruodžio 4 d. Tai buvo didžiausi manevrai po Antrojo Pas. karo. Juose dalyvavo 140,000 karių, 1,200 lėktuvų ir 2,000 tankų. Kariuomenės mažinimas, naujų ginklų išradimas ir atominų ginklų pritaikymas reikalauja daryti pakeitimų organizacijoj ir taktikoje. Štabų paruošti projektai ir buvo tikrinami tuose manevruose. Manevrams vadovavo aviacijos gen. Weyland su jungtiniu štabu. Tai pirmas atsitikimas, kai buvo sudarytas bendras štabas vieno vado žinioje. Anksčiau būdavo atskiri Armijos ir Aviacijos vadai su savo štabais, kurie savo veiksmus derindavo bendradarbiaudami.

Pagrindinis manevrų uždavinys buvo patikrinti ar užpuolė gaves pirmąjį smūgį bus pajėgus toliau kariauti ir atsikeršinti.

Manevrams prasidėjus "priešas" staigiai puolė aviacija ir per pir-

bė Rytprūsių gyventojų po II Pas. karo, užėjus sunkiems laikams, gavo pagalbą iš lietuvių. Tai įtikinantis ženklas, kad bendras likimas ir bendras vargas pagimdė bendrumo jausmą, kuris abiem tautų dalims ilgai kartu gyvenant gal nebuvo jau taip užleistas".

Jokia kita sritis kaip Baltijos valstybės, nėra tiek skolingos vokiškajai įtakai, kuri per 7 a. jas veikė ir kultūriškai ir politiškai sujungė jas su vakarų Europa. (Gaila, kad str. autorius nepaminėjo, kad nors vokiškus kolonistus Baltijos kraštai priimdavo, tačiau vokiškai priespaudai visuomet priešindavosi. Nepaminėta taip pat II Pas. karo metu sukurtas Ostlandas, kurio tikslas buvo panaikinti Baltijos valstybes. Red.).

Z. R.

mas 40 minučių sunaikino pusę "mūsiškių" karinių pajėgų ir 80 oro bazių. Tokį smūgį davė 30 lengvų atominų bombonešių junginių, kurie numetė tiek sprogstamos medžiagos, kiek per 3 karo metus Korejoj numetė 250,000 aviacijos junginių. Praėjus 17 minučių nuo pirmo pavojaus paskelbimo pradėjo kristi atominės bombos ir per 23 minutes buvo padarytas toks baisus sunaikinimas.

Išvada: Tikram kare toks pirmasis smūgis būtų lemiamas, pakertas užpuoltoj sugebėjimą gintis, ne tik pajėgumą atsikeršinti. Inicijatyva visą laiką pasilikų užpuolėjo pusėje.

"Priešo" 4 lėktuvų daliniai buvo pagauti radaro, bet buvo neaišku, ar jie yra tik taip sau skrendanti ar demonstruojanti be puolimo tikslo. Kada radaras pastebėjo dar 9 junginius, tada tik buvo nuspręsta, kad priešas jau pradėjo karą. Tada, žinoma, buvo jau per vėlu išvenoti to baisaus sunaikinimo.

Karo teatro vadas gal nuspręsti kada pradėti gynimosi ar atsikeršinio veiksmus. Bet jei priešas tik bandc demonstruoti, o vadas mano jį puolant ir įvyksta susikovimas, tokiu atveju karo pradėjimo kaltė krinta mums. Karą pradėti niekas nenori. Gi priešingai, jei prieš puolimas laikomas tik demonstracija, tai kelių minučių pavėlavimas reiškia savų karinių jėgų ir oro bazių sunaikinimą ir atima galimybę netik pradėti atsikeršinio veiksmus, bet ir pajėgumą gintis.

Taigi, laukti kada priešas pradės pulti yra per daug rizikinga. Bet, jei Amerika nenori pati gauti pirmąjį smūgį kaip ji turi pasielgti? Praktiško atsakymo į tai šiuose manevruose nebuvo jieškota.

"Priešo" žvalgybiniai lėktuvaž, kurie skrido priekyje bombonešių, naudojo slaptas radaro trukdymo priemones, todėl jie nebuvo paste-

bėti. JAV gynimosi priemonės prieš žemai skrendančius lėktuvus pasirodė esančios neveiksmingos. Tik tolimoje šiaurėje išdėstyta ankstyvo išpėjimo radaro tinklas gali pastebėti žemai skrendančius lėktuvus. Bet jis vietinei taktinei gynymbai yra menkai pritaikomas.

Staigaus atsikeršinio veiksmų pradėjimas susiduria su daugeliu neaiškumų, nes niekas negali panaudoti atominų bombų be Baltųjų Rūmų leidimo. Gi Baltieji Rūmai gali būti nušluoti pirmiau, negu toks leidimas bus duotas. Pirmojo smūgio nuostolius galima sumažinti pritaikius dar platesnį išsiskleidimą tiek sausumos kariuomenei, tiek aviacijai. Bet tas reikalauja daugiau žmonių, pastangų ir pinigų.

Darant šių manevrų palyginimą su tikru karu prieš Rusiją, prienama išvados, jog rusų lėktuvaž, kurie turi nugalėti 5,000 mylių atstumą, būtų anksčiau pastebėti ir pasifikti. Bet manevrų vaizdas, taikant Europai, Korejai, Indokinijai ir Formozai, būtų tikras.

Bendrai, kariniuose sluogsnuose pradedama suprasti, jog ateities karą laimės ta pusė, kuri jį pradės pirmoji.

Oro kavalerija; ją vaizdavo parašiutininkų divizijos žvalgybos dalinys iš 500 vyrų, 29 lėktuvų (14 dvisparnių helikopterių, 5 helikopterių, 5 dviviečių ir 5 šešiviečių lėktuvų), būrio (5) lengvų tankų ir 4 džypų.

Oro kavalerijos uždavinys rinkti žinias fronte ir užfrontėje, taip gi trukdymo veiksmai užfrontėje. Toks dalinys buvo nuleistas 35 mylias prieš užnugaryje (gali siekti iki 70 mylių); jis surado prieš parašiutininkų divizijos štabą ir apie tai pranešė.

Televizija buvo panaudota sėkmingai, kautynių lauko vaizdas buvo perduotas divizijos štaban. Infra - raudonųjų spindulių panaudojimas turėjo mažiau pasisekimo.

Bendrai, žvalgyba buvo spaudžiama surasti taikinius atominiams ginklams ir apie juos kuo greičiausiai pranešti. Tokius taikinius pavyko išaiškinti, pranešti ir ant jų atominius sviedinius užsodinti per valandą laiko.

Atominiai sviediniai buvo naudojami: sunaikinti gyvas jėgas, svarbius susisiekimo mazgus, neleisti priešui naudotis jam patogiais keliais, jį priversti eiti ten, kur susidarytų geras atominis taikynys, be to, miškų padegimui. Pasitraukiant atominės patrankos būdavo paliekamos užmaskuotos prieš užnugaryje.

LAIŠKAI ir MINTYS

KALĖDOS

Štai jau dvyliktas Kalėdas tenka švesti svetur, be sniego, toli nuo tėvynės Lietuvos. Ak, tai be galo skaudu ypač mums kariams. Pirmašias teko švesti Rytų fronte 1943 m. prie Leningrado (buvom vokiečių prievarta paimiti į priešlėktuvinę apsaugą). Antrašias 1944 m. praleidome Italijos žemėje, prie Alpių. Po karo audros ir belaisvės — 1945 m. Alžyre — legione. Nuo 1946 m. iki 1949 m. Indokinijos šalyje. O nuo tada Orano uostamiestyje.

Su skaudančia širdimi prisimena gražiosios Kalėdos mielojoje tėviškėlėje, lyg sapne matau šventes praleistas sostinėje Vilniuje.

Sventos Kalėdos — baltos sniegės ir švarus sniegas dengdavo namus, gatves ir ištisus sodžius. Gerosios laumės papuošdavo lietuvišką žemę baltu rūbu lyg vaidilutę. Joks dailininkas neįstengs brangakmeniais taip išpuošti rūmų, kaip Lietuvos gamta žiemą papuošia žemę.

Radijo trukdymas davė geras pasekmes. Dažnai dalys galėjo susirišti tik telefonu.

Kad priešas negalėtų naudotis kai kuriais plotais, jie buvo užkrečiami nuodingomis ir nervus veikiančiomis dujomis.

Buvo mėginama nauja tiekimo organizacija. Buvo plačiai naudoti armijos malūnsparniai. Ryšiai veikė nepatenkinamai, bet geriau, negu anksčiau. Plačiai ir sėkmingai naudoti sabotazo daliniai priešo užnugaryje. Šie daliniai yra sudaryti iš buvusių užsieniečių. Labai dažnai kautynės vyko nakties metu.

Išbandytas naujas traktorius, sverias 43,450 svarų, panešamas lėktuvo, gali traukti 155 mm patranką, ir 155 mm patį važiuojanti patranka. Malūnsparniai nešiojo 105 mm patrankas ir džypus, pasikabinę juos virvėmis. Nemaža autovežimių, tankų ir patrankų suklimpo Luizianos pelkėse.

Aviacija. — Jos veikla sukosi apie atominių bombų metymą ir staigius prieš aerodromų užpuolimus. Tarpininkai visą laiką sudarinėjo tokias sąlygas, kad iniciatyvą turinti pusė turėjo pilną vyravimą ore. Visiškai radaro stotis užtem-

mę. Baltos ir didelės, lyg angelų sparnai, sniegės krinta ant senio ažuolo šakų. Kai jų prisirenka ir vėjas, lyg netyčiom atbėgęs, bando jas nustumti, tada tyliai ir švelniai, kaip sidabrinis varpelis iš užburto pilies, nusijuokia medžio šakos, pritaria vėjas ir sniegės krinta žemėn, ant praevio...

Br. Vrublevičius.
S. Afrika

1956 m. sausio Kario nr. 1 radau ats. pulk. V. Šaudžio pataisą ir pastabą, būtent: "V. Mingėlos straipsnyje "Mūsų kariuomenė", išvardinant pulkus, kurie iškovojo Lietuvai nepriklausomybę, yra praleistas 12 pėst. Kauno pulkas".

Nuoširdžiai dėkodamas gerb. pulkininkui Šaudžiui už pastabą, turiu tačiau pastebėti, jog šioji klaida įsise-nėjusi — dar iš nepriklausomos Lietuvos atvežtinė.

Pavyzdžiui 1933 m. Lietuvos Šaulių S-gos leid. "Vasario 16-ji" tilpo gen. št. pulk. leit. St. Raštikio straipsnis "Mūsų nepriklausomybės laidas"; šiame straipsnyje buvo išvardyti visi kovoje dėl Lietuvos nepriklausomybės pulkai ir daliniai, bet

dyti nepavyko. Iš 18 bombonešių dalinio 7 lėktuvai buvo radaro pastebėti ir su jais susikauta, 4 buvo numušti.

Antroje manevrų fazėje vienai bombonešių grupei pavyko prasi-veržti nepastebėtai (netemdant priešo radaro), skrendant skutamu skridimu — žemiau radaro spindulių. Žemės sekimo tinklas nebuvo naudotas.

Buvo vaizduojami atominių bombų sprogimai žemės paviršiuje ir žemėje (delsiamieji). Jų tikslas buvo ne lėktuvai, bet patys aerodromai, kad priešas, nors ir dar turėdamas lėktuvus, neturėtų iš kur pakilti. Naudotas degulų papildymas ore. Taip lėktuvai padarydavo iki 3,500 mylių nenusileisdami. Be parašiutininkų išmetimo, buvo plačiai naudojamas ištisų dalinių pervežimas lėktuvais. Naudota nauja sistema aprūpinti lėktuvų dirbtuves. Naujieji lėktuvai kokybės požiūriu pasirodė labai puikiai.

Telkimosi ir manevrų metu, kariams palinksminti ir praleisti laisvą laiką, buvo rengiami koncertai, vaidinimai ir šokiai. Tai sumažino trynimąsi tarp gyventojų ir karių. Tam buvo išleista \$15,000, bet pasekmės pasiektos geros.

Vladas Mingėla, KARIO bendradarbis, 1955 m. šventęs 30 metų spaudos darbo sukaktį.

12-to Kauno pulko jame neradau, todėl ta klaida laisvoje Lietuvoje buvo nepastebėta ir neatitaisyta, aš tik pakartoju.

Ats. pulk. V. Šaudžiui nuoširdžiai dėkoju už šį labai svarbų, taip ilgai besitęsiančios klaidos, atitaisymą.

Vladas Mingėla

Manevrų metu įvyko ginčų tarp armijos ir aviacijos dėl armijos aviacijos dalyvavimo ir panaudojimo. Tą ginčą išaiškinti pavyko tik ginklų rūšių sekretoriams (ministeriams).

Manevrai pasibaigė, bet jų studijos užtruks mėnesius ir tik tada bus padarytos galutinės išvados.

J. L.

BRITANIJOS KARALIENĖS VYRAS ĮTEIKĖ VELIAVĄ

Elzbietos vyras Pilypas spalio mėn. inspektuodamas Vokietijoje stovincią I pėst. Brig. įteikė vėliavą Royal Canadian pulko II bat. Pilypas yra šio pulko garbės šefas. Iškilmes ir paradą stebėjo apie 5000 kanadiečių karių ir jų šeimų narių. II bat., kurio sudėtyje yra apie 400 vyrų, ištovėjo rikiuotėje, parado aikštėje apie pusantros valandos, šaltam orui esant. Į iškilmes iš Kanados buvo atgabentas 60 žmonių karinis orkestras, taip pat dalyvavo bataliono būgninkai, kurie drebėdami nuo šalčio stovėjo parade savo tradicinėse uniformose, tropiško stiliaus šalmais, tamsiai raudonais švarkeliais ir mėlynom kelnėm, kuriom jie dėvi dar nuo Būrų karo laikų.

J. Skardis

JIESKOME PRIEKABIŲ

Vieną vakarą, tur būt, buvo penktadienio ar šeštadienio, keletas prietelių susidūrėme piliečių klube prie bufeto. Nekvesti, nesustarę, va, taip sau, kažkaip atsiktinai. Lauke pūtė šaltas žieminis vėjas, jis, tur būt, ir suvarė mus pasišildyti.

Begeriant po kelintą stiklą alaus, užsimezgė politinės kaibos. Gerokai išgvildenome Vliką, Al tą kitus veiksnius ir ataveksnius, o kai pastebėjome, kad kaimynų prie bufeto kalbos apčiuvo ir jų ausys nutyso mūsų pusėn, su visais stiklais, stiklinėmis ir stikliukais nusikraustėme nuošaliai prie tuščio staliuko.

Aš, Raulas Gurga, kaip matęs visko: ir šalto, ir šilto, tuoj apmečiau, kad mūsų grupelė pagal lenkų patarlę: "choc i niewielka, ale pozadna" (nors ir nedidelė, bet padori) gali spręsti visas politines problemas, nes kas galva, tai ir protas.

Prietelis Anupras Gervazas, sakysim, artimas tautininkams, Jokūbas Pakamulis, netolimas krikščionims demokratams, Mateušas Stamurkis jau gimęs liaudininku, o Tadas Ūsorius apie 80 procentų turi socialistinių smegenų. Aš pats prisiskaitau prie nepolitikuojančios visuomenės jau nuo 1940 metų vasaros, taip sakant, nuo Liaudies seimo rinkimų. Tuomet pabandžiau paagituoti už vienintelį sąrašą, už geriausius iš geriausių,

ir kažkas iš minios prilipdė prie mano kaktos užperėta kiaušini. Nusikrapštęs kaktą, atlipdęs akis, patsai sau tuomet tariau: "Tegul perkūnas trenkia tą politiką. Aš jau daugiau nebepolitikuoju!"

Kai mūsų grupelė prie stalo baigė augstąją politiką, prietelis Gervazas ėmė ir nusileido prie žemosios politikos. Iš kišenės išsitraukė naują "Kario" numerį, pirktą "Laimos" knygyne, ir atkišęs prieteliams rimtai išdėstė:

— Skelbiama, kad "Karys" neutralus, nesrovinis žurnalas. Bet kur tau! Krikščionių demokratų pakraipos. "Kariai ir jaunimas" skyriuje mirgėte mirga žinios apie ateitininkus. Be to, ir kitur yla iš maišo išlenda.

— Tai jau nurietai į šalį! — karštai užprotestavo Stamurkis. — "Karys" tautininkų srovės ir tiek! Ar radai, kad kada nors "Karys" būtų pasmerkęs A. Smetoną? Ne! Aišku, brolyčiai!

— O aš už jus geriau įžiūriu "Kario" srovinę pusę. Liaudininkams palankus, — tvirtino Ūsorius. Žiūrėk, ir apie Grinių, ir apie M. Sleževičių gana palankiai parašė, na, ir kitokių pėdsakų surastumei, jei tik po komplektus paisknaisiotumei.

— Et, ką jūs čia klystkeliais klaidžiojate! — prabilo Pakamulis. — Mano akimis žiūrint, "Karys" turi rausvos spalvos, palankios socialistams. Žiūrėk, ir apie Vladą Poželį parašė, ir atsiminimais paminėjo

1905 metų sukilimo Lietuvoje sukaktį. Kita mūsų spauda, išskyrus socialistų, ar paminėjo tą sukilimo sukaktį? Nutylėjo! O "Karys" išgudravojo nors atsiminimais.

Ir pakilo prie stalo ginčų ginčeliai. Kuo daugiau alaus stiklinių tuštėjo, tuo ginčai karštėjo. Aš, Raulas Gurga, kaip nepolitikuojantis, prie stalo tylėjau, dar savo nuomonės neturėjau. Tik rimtai galvojau:

— Na, palauk, Rauliuk, pareisiu namo, perversiu visų praėtų metų "Kario" komplektą ir surasiu, kokiai srovei "Karys" palankiausias.

Taip ir padariau! Iki dvyliktos nakties neėjau gulti ir varčiau "Kario" puslapius. Vadinas, susidarinėčiau savo nuomonę apie "Kario" sroviškumą. Ir gavosi vaisiai tokie: kas numeris, tai vis atrodo kitokios srovės. Ir baigmėje — viskas galvoje susimaišė, susipynė, taip sakant, gavau kvailą galvą. O kai baigia puslapius versti, tai turėjau skubėti prie aspirino, nes galvoje užė, sukosi, plyšo pusiau, o gal ir į keturias dalis. Taip ir neišsprendžiau kokiai srovei "Karys" palankesnis.

Tik rytojaus dieną, kai išsimiegojau ir galva buvo atstatyta į savo vietą, supratau savo vakarykščių prietelių užgaidas. Kiekvienam sroviniai "Karys" būtų nesrovinis. Jeigu pūstų į jo srovės dūdą. O jeigu nepučia pagal jo srovę, tai turi būti srovinis jam priešingos srovės. Vadinas, pagal seną taisyklę: "Kas ne su manimi, tas prieš mane".

Raulas Gurga turėtų "Kariui" gerų ir naudingų patarimų kaip išlikti nesroviniu, kad niekas iš srovinų negalėtų priekaištų padaryti. Būtent, visus puslapius paleisti baltus, tik ant pirmojo stambiai išspausdinti: "Karys" nepolitinis, nesrovinis, neutralus ir apie nieką nerašantis laikraštis". Būtų ir pigu išleisti ir niekas neturėtų pagrindo jį ieškoti sroviškumo.

Raulas Gurga

ŠAPOKOS ISTORIJA ANGLIŠKAI

Dr. A. Šapokos Lithuania Through the Ages iliustracinę Lietuvos istorijos santrauką papildomai išleido Liet. Dienų leidykla. Knyga puikiai irišta kietais viršeliais, kaina 3.50 dol. Tai gera Kalėdų dovana Amerikoje gimusiam jaunimui ir tiems amerikiečiams, kurie norėtų susipažinti su Lietuvos praeitimi ir nepriklausomo jos

gyvenimo pažanga kultūrinėje ir ekonominėje srityje. Ta pažanga yra pavaizduota puikiomis iliustracijomis ir statistiniais daviniais. Knyga gaunama lietuvių laikraščių adm., pas spaudos platintojus ir Liet. Dienų leidykloje, 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, California.

"Į TALKĄ! Į TALKĄ!"

Žodžiai A. J. Jokubaičio, Muzika

mišriam chorui K. Žiziūno. Made in Canada. 1955 Kaina nepažymėta.

Vargonininkai ch rvedžiai ir dirigantai, naujo kūrinio reikalavdami, su užsąlytais kreipkitės tiesiog pas muziką šiuo adresu:

K. Žiziūnas, 6571 — 10 Ave., Rosemont; Montreal, P.Q.

Canada

PRATĖSIAMAS RAŠINIO KONKURSAS

L. S. "Ramovės" Čikagos skyriaus anksčiau paskelbtas mokykliniam jaunimui Čikagoje rašinio konkursas tema:

"Lietuvos kovotojas Maironio poezijoje", pratęsiamas iki 1956 m. vasario 1-os dienos.

Rašinys gali būti parašytas mašinėle, arba ranka.

Paskirtos premijos: I — \$50, II — \$25 ir III — \$15. Be to, "Kario" Redakcija skiria kiekvienam laimėtojui po vieną žurn. "Karys" metinę prenumeratą.

Premijoms paskirstyti komisiją sudaro: J. Švaistas-Balčiūnas, D. Velička, J. Ignatonis ir V. Abramikas.

Rašinius siųsti šiuo adresu: V. Abramikas, 1627 So. Harding Ave., Chicago 23, Ill.

L. S. "Ramovė" Čikagos
Skyriaus Valdyba

KULTŪRININKŲ DĖMESIUI

Kovo ir balandžio mėn. KARIO numeriuose spausdinama O. Urbono studija Lietuvos senosios karinės vėliavos švedijoje. Studija iliustruota apie 40 vėliavų nuotraukomis.

Kadangi Kario spausdinama labai ribotas egz. kiekis, neprenumeratoriai, norinti tuos du numerius tikrai gauti, prašomi užsisakyti iš anksto, prisiunčiant \$1.00 KARIO administracijai kartu su savo adresu.

JURGIS REKEŠIUS

LIETUVIS LAIKRODININKAS

65-39 A Grand Ave., Maspeth 78, N. Y.
Tel. TWining 4-7327

Gerai atliekami taisymo darbai ir parduodami nauji laikrodžiai

GERIAUSIAI UŽTIKRINSI SAVO RYTOJŲ

seniausioje lietuvių organizacijoje šiame krašte

SUSIVIENIJIME LIETUVIŲ AMERIKOJE

307 West 30 Street, New York 1, N. Y.
Tel. LA 4-5529

SLA apdraudžia gyvybę iki \$10,000 asmeniui, sveikatą iki \$325 ir senatvę iki \$300 mėnesiui. Niekur kitur nerasi tiek patogių apdraudų išsimokėjimo sąlygų.

SLA duoda nariams pašalpas bėdos atveju, sertifikato paskolas, beprocentines mokslo paskolas, nekilnojamo turto paskolas ir kt.

SLA duoda nariams didelius tautiniai kultūrinius dividendus ir yra lietuviškumo užuovėja. Plačiai vykdo ir remia tautiniai kultūrinius darbus, kovoja už lietuviųbę.

Rašykis į SUSIVIENIJIMĄ LIETUVIŲ AMERIKOJE, turintį 12,000 narių ir turto virš \$3,000,000.00.

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Prenumerata:

Hetams	—	—	\$4.50
Pusei metų	—	—	\$2.50
Atsk. Nr.	—	10	centų

Adresas:

3157 S. Emerald Ave., Chicago 16, Ill.

SANTARVĖ

Rezistencinis visuomeninių ir kultūros reikalų žurnalas. Administracija J. A. V.:

SANTARVĖ, c/o M. ŽIDONIS,
78 Nash Street, New Haven, Conn.

Prenumerata \$4.50 metams

Užsisakyti galima per KARIO administraciją.

TAUPLYKITE ateičiai. Pasidėkite taupomus pinigus į **CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION**, kur kiekviena santaupa pilnai apdrausta iki \$10,000.00 by an Agency of the United States Government.

KUR visada buvo ir yra išmokamas aukštas dividendas.

KUR pinigai buvo ir yra išmokami pagal pareikalavimą.

KUR tamsta gali atlikti visus savo ir savo šeimos finansinius reikalus.

KUR virš 30 metų patyrimas užtikrina visiems saugų ir teisingą patarnavimą.

Dėl paskolų geresnėms sąlygom, perkant arba statant namą, visada pasimatykite su mumis.

Mūsų turtas — 16.000.000

Chicago Savings & Loan Association

GRovehill 6-7575

6236 South Western Avenue, CHICAGO, ILL.

J. PAKEL — Prezidentas

Visko Užtektinai—Tuoju Pristatom

Baldus, šaldytuvus, pečius, skalbiamas mašinas, lovas, matracus, kilimus, radio, televizijos setus, vaikučiams baldus.

žemos kainos, lengvi išmokėjimai. Turime didelį pasirinkimą. Mes pagaminame baldus ir pagal jūsų užsakymą.

Roosevelt Furniture Co., Inc.

LIETUVIŲ KRAUTUVĖ

2310 W. ROOSEVELT RD., CHICAGO

Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vak. iki 9:30

Atdara sekmadieniais nuo 11 iki 4:30 val. popiet.

CLEVELAND, OHIO LIETUVIŲ RADIO KLUBAS

savo savaitinę programą transliuoja kiekvieną penktadienį 7:30 iki 8:15 per WDOK, banga 1260.

Klubo pirmininkas ir bendrųjų reikalų vedėjas Juozas Stempužis, 1152 Dallas Rd., tel.: SW 1-2245

Programos vedėjas

Balys Auginas, 1359 E. 94 St.,

Tel.: CE 1-5904

KAS LAUKIA ATSTATOMOS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS, TAS SKAITO

'NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVĄ'

bendruomeninį, nepartinį ir nesrovinį, savaitraštį — rimtą ir objektyvų.

"Kario" skaitytojams pranešama, kad dabar "Nepriklausomoje Lietuvoje" eina b. Lietuvos Krašto Apsaugos Ministerio pulkininko K. Žuko atsiminimai apie tai, kaip atsikūrė nepriklausoma Lietuva.

Prenumerata: Kanadoje 5 dol., visose Amerikose 5.50, visur kitur 6 dol. metams.

Adresas: Nepriklausoma Lietuva, 7722 George St., Ville Lasalle, Montreal 32, P. Q., Canada.

LIETUVIŠKA ĮSTAIGA

SAFETY OF YOUR SAVINGS

CRAME
2555 West 47th St.
CHICAGO 32, ILL. LAF. 5-1053

Savings & LOAN ASS'N

B.R.PIETKIEWICZ PRES.

LIETUVIŠKAS SAVAITRAŠTIS

Prenumerata metams:

J. A. Valstybėse — \$5.00

Kanadoje — \$5.50

Kitur — \$6.50

Atsk. Nr. kaina 10 centų

Adresas:

1272 E. 71st St., Cleveland 3, Ohio

90.735251